STUDIEGIDS 2021-2022 VOLTIJD

LERARENOPLEIDING AARDRIJKSKUNDE

Fontys

LERARENOPLEIDING
TILBURG

Inhoud

Inhoud 1
Inleiding 3
Propedeuse 3
Professioneel Handelen Propedeuse fase 3
Algemene Professionele Vorming (APV) 6
Oriëntatie op de geografie 9
Bevolkingsgeografie 11
Economische geografie 1 13
Culturele geografie 15
Geologie 17
Stadsgeografie 18
Inleiding Klimatologie 19
Politieke geografie 21
Meteorologie 23
Hydrologie 25
Geomorfologie 27
Ontwikkelingsgeografie 28
VD Schoolvak aardrijkskunde 30
VD Geo-Informatie 32
Veldpracticum Eifel 35
VD Geografisch onderzoek en omgevingsonderwijs 36
Drama Gamma 38
Hoofdfase 40
Professioneel Handelen Hoofdfase 1 40
Professioneel Handelen Hoofdfase 2 42
Algemene Professionele Vorming (APV), leerjaar 2 44
Algemene Professionele Vorming (APV), leerjaar 3 47
Bevolking en ruimte 50
Brazilië 52
Rusland 54
Systeem Aarde 56
Nigeria 57
Globalisering 59
Global Change 61
Europa/EU 62
VD ontwikkelen van lessenserie & didactische uitwisseling 64
Fysische geografie van Nederland 1 67

Didactiek Fysische Geografie 69
Veldpracticum Berlijn 71
Vakdidactiek Toetsing en examinering 73
Fysische geografie van Nederland 2 75
Grenzen en identiteit 77
Vakdidactiek Leergebied Mens en Maatschappij 79
VD: Structureren en concretiseren 1 81
VD Structureren en concretiseren 2 83
Midden-Oosten 86
Ontwikkelingen in de geografie 88
Vergelijkende Regionale Analyse VS/China 90
Inleiding Marokko 92
Excursie Marokko 94
Duurzaamheid en VD Morele Dilemma's 97
Verdiepingsmodule 99
Generieke verdieping 100
Intercultureel leven 103
Vakdidactiek Bèta+ 110
Vakdidactiek Gamma 112
Vakdidactiek Nederlands NT2 116
Afstudeerfase 118
Professioneel Handelen Afstudeerfase 118
Vakdidactisch Ontwerpen 120
Algemene Professionele Vorming 14: Onderwijspedagogisch handelen 122

Inleiding

Welkom bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT)! Leraar zijn is een prachtig beroep. FLOT wil de best denkbare leraren opleiden vanuit het besef dat de leraar het verschil kan maken voor elke leerling.

In deze studiegids vind je informatie over alle onderwijseenheden uit het programma.

Algemene informatie over studeren bij FLOT kun je vinden op onze website. Raadpleeg daarnaast regelmatig de actuele informatie op de portal. Hier is onder andere rooster, uitgewerkte informatie bij de onderwijseenheden en overige informatie over de opleiding te vinden. Naast de studiegids en de portal kun je voor vragen of informatie natuurlijk ook terecht bij de studieloopbaanbegeleider, andere opleiders en studiegenoten.

De formele regels die van toepassing zijn op jouw opleiding zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). De OER is onderdeel van het studentenstatuut, waar je meer kunt lezen over je rechten en plichten als student van Fontys. Het studentenstatuut vind je op deze pagina.

We wensen je een mooie en succesvolle studietijd toe.

Namens het gehele team van FLOT,
Hanny van Geffen
Directeur Fontys Lerarenopleiding Tilburg

Als gevolg van de Corona situatie is er sprake van een verschuiving van meer offline (op locatie) naar online onderwijs en toetsing. Mede hierdoor kan het zijn dat gedurende het studiejaar een toetsvorm verandert. Eventuele omzettingen vinden plaats in overleg met de examencommissie, een procedure hiervoor zal tijdig beschikbaar zijn.

Propedeuse

Professioneel Handelen Propedeuse fase

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Professioneel handelen Propedeutische fase
Engelse vertaling:	Orientation traineeship
EC:	P-fase: 10 EC
Studiejaar + periode:	Professioneel bekwaam Propedeuse VT: Periode 2 en 3 - (1-2 dagen per week)

Leeruitkomsten P-fase

In het eerste jaar van de lerarenopleiding maak je kennis met het beroep van leraar. VT studenten worden geplaatst op een school. DT studenten zoeken zelf een werkplek. In het eerste jaar is de meest belangrijke vraag dan ook: ‘wil en kan ik leraar worden?’. Het leren op de werkplek vormt het hart van de lerarenopleiding. Je leert hierbij in een reële arbeidssituatie de problemen, uitdagingen en successen uit de (toekomstige) beroepspraktijk. De student verbindt op de werkplek drie elementen (theorie, praktijk en persoon) om als aanstaande leraar daadwerkelijk tot groei te komen.
Bij het professioneel handelen wordt gewerkt met leeruitkomsten. Die beschrijven wat je als student aan het eind van de stageperiode moet aantonen.

LUK 1
De student ontwerpt een op zichzelf staande leeractiviteit voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert de activiteit uit en reflecteert op het leerproces en leeropbrengsten, rekening houdend met de context, de doelen, de werkvormen en materialen.

LUK 2
De student draagt bij aan een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen.

LUK 3
De student communiceert effectief door vanuit een professionele rol betrokkenheid te tonen en contact te maken met leerlingen, collega’s en medestudenten.

LUK 4
De student reflecteert op het eigen pedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen als professional, stelt leerdoelen op en werkt zo planmatig aan zijn eigen ontwikkeling. De student onderzoekt vanuit een ontwikkelingsgerichte houding de vraag ”wil en kan ik leraar worden” en onderbouwt de opbrengsten.

Toetsing

Leerwegonafhankelijke toets
De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de vier leeruitkomsten aan te tonen.
Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/ schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoek (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.

Onderwijsaanbod

Voor Professioneel Handelen is er geen apart onderwijsaanbod. Op het stageportaal kunnen studenten informatie vinden over de stage. De student wordt begeleid door de werkplekbegeleider (en schoolopleider) op de school. Samen met de school wordt gekeken welke activiteiten de student gaat ondernemen. De leeruitkomsten en het ontwikkelplan dat de student zelf maakt zijn hierin leidend.

Opleidingsscholen en aanvullende informatie

Veel studenten starten het werkplekleren op een opleidingsschool. Op opleidingsscholen vormen alle studenten samen een leergroep, die onder leiding van een daartoe opgeleide opleider in de school, samen leren en werken aan een voor hen en de school kenmerkende en betekenisvolle leersituatie. Studenten volgen een geheel geïntegreerd programma. De student wordt opgenomen in het team en in de cultuur van het onderwijs op die school. Er is veel ruimte voor co-creatie, ook samen leren met zittende leraren.

Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht:
https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx

Algemene Professionele Vorming (APV), leerjaar 1

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Algemene Professionele Vorming
Engelse vertaling:	General Professional Training
SBU / EC's:	Professionele ontwikkeling-A (PRO-A): 28 SBU / 1 EC's Professionele ontwikkeling-B (PRO-B): 112 SBU / 4 EC's Pedagogisch didactisch handelen (PDH): 140 SBU / 5 EC's
Studiejaar + periode:	Studiejaar 1, alle periodes
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht	Gezien het practicumkarakter van de modules, waarbij het leren van en met elkaar centraal staat, wordt van studenten verwacht dat ze aanwezig zijn. Zie de OER artikel 17.3.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

- In leerjaar 1 gaat het bij APV om het thema 'jij en het beroep'. De student maakt kennis met het beroep van de leraar en werkt aan zijn eigen professionele ontwikkeling. De student oriënteert zich op het werkveld en verdiept zich in de basis van het pedagogisch en didactisch handelen. Gedurende het studiejaar maakt de student zijn professionele ontwikkeling zichtbaar en aan het eind van het studiejaar maakt de student de balans op omtrent zijn onderwijspedagogisch-didactisch handelen door zijn opgebouwde portfolio te presenteren in een assessment.
- In leerjaar 1 wordt er binnen APV gewerkt aan de beroepsbekwaamheidseisen 'vakdidactisch bekwaam', 'pedagogisch bekwaam' en 'professioneel handelen'.

Doelen en inhoud

Leeruitkomsten (LUK's)

In het propedeuse programma van APV wordt gewerkt met leeruitkomsten. Deze leeruitkomsten zijn geformuleerd omtrent de professionele ontwikkeling tot docent, het algemeen didactisch handelen, het pedagogisch handelen op groepsniveau en het pedagogisch handelen op individueel niveau. Onderstaande LUK's geven een indruk van de leeruitkomsten die de student in leerjaar 1 moet aantonen:

1) Professionele ontwikkeling: De student laat op een onderbouwde manier zijn ontwikkeling zien richting een autonome, onderzoekende en betekenisgerichte docent voor leerlingen in het tweedegraadsgebied.

2) Didactisch handelen: De student laat in zijn didactisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier keuzes maakt voor een ontwerp van een leeractiviteit voor leerlingen in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt zijn didactisch handelen vanuit cognitieve- en sociale ontwikkelingstheorieën.

3) Pedagogisch handelen op groepsniveau: De student signaleert het pedagogisch handelen van de leraar en beschrijft hoe de leraar het groepsgedrag van leerlingen begeleidt en een bijdrage levert aan het creëren van een veilig, ondersteunend en ordelijk leerklimaat in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt hoe hij in zijn pedagogisch handelen invloed uitoefent op groepsdynamische processen in het tweedegraadsgebied.

4) Pedagogisch handelen op individueel niveau: De student signaleert het pedagogisch handelen van de leraar en beschrijft hoe de leraar het leren van een leerling begeleidt in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt hoe hij in zijn pedagogisch handelen effectief communiceert en werkt vanuit de psychologische basisbehoeften van de leerling in het tweedegraadsgebied.

Inhoud

Professionele ontwikkeling

Omtrent de professionele ontwikkeling is de student allereerst bezig met kennismaking met het beroep en het in kaart brengen van bestaande beelden en overtuigingen over het beroep van leraar. De student onderzoekt in jaar 1 zijn of haar professionele identiteit. Aan de hand van het opdoen van ervaringen in de praktijk, het bijwonen van bijeenkomsten en het uitwisselen van ervaringen met medestudenten ontdekt de student of het beroep van de docent bij hem of haar passend is. Ook maakt de student inzichtelijk wat zijn of haar leerwensen en ontwikkelbehoeften zijn; om zo te groeien in de rol van de leraar die hij voor ogen heeft. Van de student wordt een kritische, reflectieve en onderzoekende houding verwacht. Hiermee zet de student de eerste stap richting de ontwikkeling naar een onderzoekende, betekenisgerichte en autonome docent. Uiteindelijk willen we bij FLOT dat je een karaktervolle leraar wordt; een leraar voor het onderwijs van morgen, een wendbare professional.

Pedagogisch didactisch handelen

De eerste beginselen van het pedagogisch en didactisch handelen komen aan de orde. Een oriëntatie omtrent het concept 'leren' speelt een belangrijke rol: Wat is leren? Welke verschillende visies op leren zijn er? Welke verschillende vormen van leren zijn er? En hoe werkt het geheugen? Deze kennis over leren is van belang om leerlingen te kunnen begeleiden bij het leren en leerprocessen van leerlingen te stimuleren als leraar. Er is ruimte om diverse vaardigheden te oefenen. Studenten leren hoe ze een les moeten voorbereiden en welke aspecten daarbij een rol spelen. Daarnaast leert de student contact maken met leerlingen, zowel met een groep leerlingen als individuele leerlingen. Hij leert de eerste stappen omtrent het opbouwen van een relatie met leerlingen en het creëren van een positief leerklimaat. Dit alles met als doel dat de student leert om zich in zijn professioneel handelen te richten op het geven van betekenis aan het leren van zijn leerlingen.

Relatie met Kennisbasis

De subdomeinen uit de generieke kennisbasis voor leraren in het tweedegraadsgebied die aan de orde komen zijn:

A1 Opvattingen over leren en leerconcepten
A3 Hersenen en leren
A5 Begeleiden van leerprocessen
A6 Hanteren van doelen
A7 Ontwerpen van onderwijs
B2 Pedagogische functie van de school
B3 Pedagogisch klimaat in de school
B4 Leerlingbegeleiding
C1 Ontwikkelingen in het onderwijs
C3 Persoonlijke professionele ontwikkeling
C4 Onderzoekend vermogen
C5 Professionele identiteit

Werkwijze en organisatie

Het leren vindt plaats middels lessen met een divers aanbod (denk aan: colleges, weblectures, workshops, projecten, onlineplatform, literatuurbesprekingen, momenten voor peerfeedback, etc.). Er is een basisaanbod voor iedere student en een aanbod waarbinnen de studenten keuzes kunnen maken op basis van hun professionele leerbehoeften en vraagstukken uit de onderwijspraktijk.

Voor alle studenten is er APV-coaching binnen de eigen opleiding. Hierin wordt de student begeleid bij het in beeld brengen van de eigen ontwikkeling, het opstellen van persoonlijke leervragen en het omgaan met uitdagende situaties binnen de stage. Van- en met elkaar leren in een veilige groep staat binnen coaching centraal.

Literatuur en leermiddelen

Onderstaande literatuur en leermiddelen behoren tot de basislijst. Deze literatuurlijst kan uitgebreid worden met verplichte en aanvullende literatuur door de docent.

- Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). *Handboek voor leraren.* Bussum: Coutinho. Let op: dit is een nieuwe druk.
- Slooter, M. (2018). *De zes rollen van de leraar.* Huizen: Uitgeverij Pica
- Van den Herik, M., & Schuitema, A. (2016). *Een onderzoekende houding: werken aan professionele ontwikkeling.* Bussum: Coutinho.
- Boek gratis te downloaden:
  Suma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner ,P.A. (2019). *Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek.* Meppel: Ten Brink Uitgevers.
  https://www.ou.nl/documents/
  846784/0/Wijze_Lessen_digitaal_160919.pdf/53ce9ca8-c213-ebc6-d674-ac24f78596ef
- Gratis artikel te downloaden:
  Kelchtermans, G. (2012). *De leraar als (on) eigentijdse professional*
  https://www.onderwijsraad.nl/binaries/onderwijsraad/documenten/rapporten/2013/03/11/studie-de-leraar-als-oneigentijdse-professional/notitie-kelchtermans-ku-leuven-20120250_1029.pdf

Toetsing

- De onderwijseenheid ‘Professionele ontwikkeling’ wordt afgesloten met een deeltoets portfolioassessment (PRO-A) en een deeltoets portfolioassessment (PRO-B).
- De onderwijseenheid ‘Pedagogisch didactisch handelen’ wordt afgesloten met een portfolioassessment (PDH).
- Deadlines voor toetsmomenten staan vermeld in de studiehandleiding. Wanneer de student de deadline mist vervalt de eerste gelegenheid en kan de student gebruik maken van de tweede gelegenheid.

Aanvullende informatie

- Indien er een vermoeden van fraude is, wordt direct de examencommissie verwittigd, die sancties kan opleggen. Een voorbeeld hiervan is het plegen van plagiaat.
- APV kent een practicumkarakter. Hierbij staat ‘leren van en met elkaar’ centraal. Van studenten wordt verwacht dat ze aanwezig zijn en op actieve en professionele wijze participeren. Dit wordt beoordeeld door de docent. Voorwaardelijk daarvoor is dat zij op tijd aanwezig zijn en voorbereid naar de lessen komen. Als een student om bijzondere omstandigheden een bijeenkomst afwezig is dan dient de student deze inhouden zelf in te halen.

Oriëntatie op de geografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Oriëntatie op de Geografie
Engelse vertaling	Orientation on geography
SBU/ EC's:	56 / 2.0
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 1
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Bij evt. excursie en/of bijeenkomst met presentaties door studenten (zie cursusbeschrijving)

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus vindt plaats bij aanvang van het eerstejaarsprogramma van de Bachelor Lerarenopleiding Aardrijkskunde. De cursus is bedoeld als introductie op de geografische wetenschappen waarvan de denkwijzen en concepten ten grondslag liggen aan het schoolvak aardrijkskunde. Daarmee vormt deze introductie een basis voor alle vakinhoudelijke programmaonderdelen in het curriculum. Daarnaast is er samenhang met de cursus Vakdidactiek Schoolvak Aardrijkskunde, net zoals er samenhang bestaat tussen geografie als wetenschap en aardrijkskunde als schoolvak.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van de cursus:

- kan de student uitleggen wat de geografie kenmerkt en hoe het vakgebied zich onderscheidt van andere vakgebieden;
- kan de student de verschillende tradities in de geografie beschrijven en in voorbeelden herkennen;
- kan de student bijbehorende basisconcepten uit deze tradities herkennen, beschrijven en toepassen;
- kan de student verschillende bronnen van geografische informatie benoemen en de bruikbaarheid ervan voor verschillende vraagstukken evalueren;
- kan de student het belang aangeven van geografische kennis en daarbij onderscheid maken tussen de persoonlijke en maatschappelijke dimensie;
- kan de student geografische vraagstukken herkennen en geografische vragen formuleren;
- kan de student een kleinschalig geografisch onderzoek uitvoeren en de resultaten aan medestudenten presenteren.

(onder voorbehoud van wijzigingen)

Inhoud

Deze cursus geeft een inleiding op de manier waarop geografen naar de wereld kijken, hoe zij deze bestuderen en hoe zij deze beschrijven. Het laat zien hoe geografie zich verhoudt tot andere vakgebieden: hoe het daarmee samenhangt, maar zich er ook van onderscheidt.
Aan de hand van een aantal centrale begrippen die door geografen worden gebruikt, verwerft de student een basaal inzicht in het ruimtelijk denken en handelen van de geograaf en de middelen die hij/zij daartoe ter beschikking heeft.

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de conceptuele basis van de geografie, zoals verwoord in de ‘toelichting en verantwoording kennisbasis tweedegraadslerarenopleiding Aardrijkskunde’:

Geografie onderscheidt zich van andere vakgebieden door:

- De ruimtelijke manier van kijken, geoperationaliseerd door de vragen: wat bevindt zich waar en waarom juist daar?
- De synthese van de sociale en fysische geografie en daarmee de voortdurende wisselwerking tussen mens en natuur.
- Het wisselen van schaalniveau.
- De representatie van ruimtelijke processen en informatie door middel van, in toenemende mate, digitale kaarten.
- De geografie biedt kennis van de wereld als podium voor persoonsvorming en het ontwikkelen van (wereld)burgerschap en interdisciplinair denken.

Daarnaast draagt deze cursus bij aan de volgende elementen van de kennisbasis:

0 Kroondomein
Subdomein 0.1: Doelen en functies van de geografie in het voortgezet onderwijs
Subdomein 0.2: Kenmerken van de geografie
Subdomein 0.3: Geografisch denken
Subdomein 0.4: Gebruik van geografische vaktaal
Subdomein 0.5: Geografisch instrumentarium

Werkwijze en organisatie

Tijdens de wekelijkse bijeenkomsten worden verschillende werkvormen gehanteerd. Buiten deze bijeenkomsten wordt door studenten zelfstandig een opdracht voorbereid, uitgevoerd en gepresenteerd. De resultaten van deze opdracht worden in de laatste bijeenkomst gepresenteerd. Deelname aan deze bijeenkomst is verplicht, net als deelname aan de eerste bijeenkomst. Voor overige bijeenkomsten geldt dat afwezigheid vooraf per e-mail aan de docent dient te worden gemeld.

Literatuur en leermiddelen

- Knox, P. en S. Marston (2016), Human Geography: Places and Regions in Global context, 7th edition. Prentice Hall, Pearson.
- Overig studiemateriaal wordt bij aanvang van en gedurende de cursus ter beschikking gesteld.

Toetsing

De cursus wordt afgesloten door een schriftelijk tentamen over alle literatuur die voor de colleges wordt bestudeerd en de inhoud van de colleges. Daarnaast wordt zelfstandig een groepsopdracht uitgevoerd, waarvan de bevindingen in het laatste college worden gepresenteerd. Deze presentaties worden beoordeeld met ‘voldoende’ of ‘onvoldoende’.

Het eindcijfer voor de cursus is gelijk aan het cijfer voor het tentamen, maar wordt slechts toegekend aan studenten die:

- actief hebben deelgenomen aan de verplichte bijeenkomsten;
- actief hebben gewerkt aan de opdracht;
- een voldoende beoordeling hebben gekregen voor de presentatie van de opdracht.

Bij een score van 5,4 of lager voor het schriftelijk tentamen vindt een herkansing plaats in de vorm van een schriftelijk tentamen.
Herkansing bij een onvoldoende voor de presentatie vindt plaats door verbetering van de presentatie in de vorm van een schriftelijke opdracht, waarvan de inhoud, omvang en inleverdatum wordt bepaald door de docent.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Bevolkingsgeografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Bevolkingsgeografie
Engelse vertaling	Population geography
SBU/ EC's:	84 / 3.0
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 2*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Bij bijeenkomsten met presentaties door studenten (zie cursusbeschrijving)

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Omdat sociale geografie over de samenhang tussen bevolking en ruimte gaat, zijn er in meer of mindere mate raakvlakken met alle sociaalgeografische basiscursussen uit de propedeuseprogramma: Cultuurgeografie, Stadsgeografie, Economische Geografie, Politieke Geografie en Ontwikkelingsgeografie. Er is bovendien samenhang met de cursus Geo-Informatie. De bij Geo-Informatie verworven vaardigheden kunnen direct worden toegepast om demografische gegevens te verzamelen, bewerken en correct en inzichtelijk te kunnen visualiseren in de toepassingsopdracht bij Bevolkingsgeografie.
Deze cursus vormt daarnaast een specifieke basis voor cursussen in de hoofdfase, met name voor Bevolking en Ruimte maar ook voor Vergelijkende Regionale Analyse en alle regionale cursussen.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van deze cursus:

- Kan de student patronen van bevolkingsomvang en –ontwikkeling op mondiaal schaalniveau beschrijven en verklaren op basis van natuurlijke bevolkingsgroei en migratie;
- Kan de student huidige en historische patronen van bevolkingsomvang en –ontwikkeling binnen Nederland beschrijven en verklaren op basis van natuurlijke bevolkingsgroei en migratie;
- Kan de student het demografisch transitiemodel beschrijven, toepassen en de waarde ervan evalueren;
- Kan de student diverse migratietheorieën beschrijven en toepassen.
- Kan de student de relevantie en toepasbaarheid van diverse demografische indicatoren voor verschillende vraagstukken beoordelen;
- Kan de student demografische gegevens van regio's verzamelen, bewerken, visualiseren en analyseren, en zo een relevante vergelijking maken

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Inhoud

Bij de cursus Bevolkingsgeografie wordt ingegaan op vraagstukken rond het beschrijven, verklaren en voorspellen van de oorzaken en impact van (de verandering van) de omvang, spreiding, samenstelling van de bevolking. De nadruk ligt daarbij op de ruimtelijke benaderingswijze.

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis:
Domein 4: Sociaal-economische systemen

Subdomein 4.1: Demografie en bevolkingsgeografie

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Werkwijze en organisatie

Naast de inhoudelijke bijeenkomsten wordt gewerkt aan een eigen opdracht.

Voor sommige lessen dienen studenten zelf iets voor te bereiden. Deze voorbereiding is voorwaardelijk voor deelname aan de les.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Literatuur en leermiddelen

- Carter, Greg Lee (2016), Population an Society: an Introduction. Cambridge, Polity Press.
- Knox, Paul & Sallie Marston (2016), Human Geography: Places and Regions in Global context, seventh edition. Prentice Hall, Pearson. Hieruit hoofdstuk: Population Geography.

Overig studiemateriaal wordt bij aanvang van en gedurende de cursus ter beschikking gesteld.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Toetsing

Afronding van de cursus vindt plaats door middel van een individueel afgenomen schriftelijke kennistoets over de literatuur, de inhoud van de colleges en de tijdens de colleges uitgereikte literatuur. Deze kennistoets bepaalt 80% van het eindcijfer.

Daarnaast werken studenten aan een dossieropdracht. De uitwerking van deze opdracht bepaalt 20% van het eindcijfer.

Beide cijfers moeten voldoende zijn.

Voor sommige lessen dienen studenten zelf iets voor te bereiden. Deze voorbereiding is voorwaardelijk voor deelname aan de les.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Economische geografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Economische geografie
Engelse vertaling	Economic geography
SBU/ EC's:	84, 3
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 1*
Ingangseisen:	-
Aanwezigheidsplicht:	Deelname excursie(s)

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Dit vak maakt deel uit van het eerstejaars programma van de tweedegraads lerarenopleiding aardrijkskunde. Het *fungeert* als een bouwsteen voor alle vakken waarin economisch geografische aspecten een rol in spelen…

Doelen en inhoud

Doelen

- De studenten kunnen de belangrijkste locatiefactoren van bedrijven benoemen, de belangrijkste locatietheorieën uitleggen en zijn in staat m.b.v. het bijbehorende begrippenapparaat de vestigingsplaatskeuze van bedrijven te verklaren.
- De studenten kunnen uitleggen hoe het economisch functioneren van bedrijven zich ruimtelijk manifesteert: zij kunnen een koppeling tot stand brengen tussen de theoretische kennis over het economisch functioneren van een samenleving en de ruimtelijke uitdrukking daarvan.
- De studenten kunnen met behulp van verschillende theorieën en modellen verschillen in regionale ontwikkeling verklaren.
- De studenten kunnen de rol en de mogelijkheden die de overheid heeft om zowel de locatiekeuze van bedrijven als de economische ontwikkeling van regio's te beïnvloeden beschrijven en herkennen in de praktijk.
- De studenten kunnen de ontwikkeling van de primaire, secundaire en tertiaire sector in Nederland beschrijven.
- De student kan de rol van de geografie in de plaatsmarketing uitleggenen kan daarbij het verschijnsel van plaatsmarketing binnen Nederland beschrijven.
- De studenten kunnen het economisch ruimtelijke systeem verklaren en kunnen de daarbij behorende begrippen en beredenering herkennen in teksten, tabellen, grafieken en kaarten en kunnen ze toepassen in een historische en actuele context.

Inhoud

Tijdens deze cursus leren de studenten met behulp van een theoretisch kader kijken naar economische ontwikkelingen en de ruimtelijke vertaling daarvan op verschillende schaalniveaus en vanuit verschillende visies. Daarbij wordt er gekeken naar de meest gebruikte economisch-geografische theorieën en concepten. Daarnaast wordt het belang van de landbouw voor Nederland bekeken en gaan studenten middel van excursie(s) in op de verbondenheid van een plaats met een bepaalde economische structuur en de gevolgen daarvan.

Relatie met Kennisbasis

4. Ruimtelijke effecten van sociaal-economische systemen
    4.2 Economische geografie.

Werkwijze en organisatie

Tijdens de colleges zal er afgewisseld worden tussen hoorcollege en verwerkingsopdrachten.
Als je niet aanwezig kunt zijn op een college meld je dan van te voren af bij de docent. Gedurende de cursus werk je aan een aantal dossieropdrachten. Deelname aan de excursie(s) zijn verplicht. De uitwerking van de dossieropdrachten zijn absolverend en dienen op de aangegeven datum te worden ingeleverd Gradework.

Literatuur en leermiddelen

Onder voorbehoud van geactualiseerd materiaal:

- Lambooy, J. (ea). Ruimtelijke Economische dynamiek, derde herziene druk. Uitgeverij Coutinho ISBN: 9789046900567 (niet: H4, H5, H9.3, H9.4)
- Knox & Marston. Human Geography, sixth edition. Uitgeverij Pearson ISBN: 0-321-72887-4 of 978-0-321-72887-6 H8
- Florida, R. The world is Spikey. The Atlantic Monthly, oktober 2005
- Uitgedeelde/behandelde artikelen, werkvormen en opdrachten uit het college.

Toetsing

De toetsing van de module bestaat uit vier onderdelen:

- Schriftelijk tentamen
- Dossieropdrachten
- Deelname aan de excursie(s)

Het tentamen wordt afgenomen in week 9. In het tentamen komen vragen aan bod met betrekking tot de literatuur, excursie en de colleges, van kennis tot aan analyse. Het vak wordt afgesloten indien de student

- deelgenomen heeft aan de bovengenoemde excursie én
- de uitwerkingen van de dossieropdrachten voldoende zijn (absolverend) én
- een voldoende heeft voor het tentamen (minimaal 5,5).

De student heeft een aanwezigheidsplicht ten tijden van de excursie(s).

Culturele geografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Culturele geografie
Engelse vertaling	Cultural geography
SBU/ EC's:	84 / 3
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 2*
Ingangseisen:	geen
Aanwezigheidsplicht:	ja (voltijdgroep) – zie aanvullende informatie.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module draagt bij aan de verwerving en verwerking van geografische kennis met betrekking tot culturele systemen, cultureel nationalisme, cultuur en identiteit en cultuur in het tijdperk van globalisering (cultuur en productie & consumptie). Hij staat als onderdeel van het propedeuseprogramma in nauwe relatie met de onderdelen politieke geografie en vormt de basis van de module "grenzen en identiteit" in de hoofdfase. Hij draagt bij tot het creëren van een geografisch wereldbeeld.

Doelen en inhoud

Doelen

- De student kan culturele systemen beschrijven, analyseren en van elkaar onderscheiden.
- De student heeft inzicht in verschillende culturele identiteitsaspecten en de gelaagdheid van cultuur/identiteit.
- De student kan aan de hand van culturele dimensies (Hofstede e.a.) beargumenteren, welke rol waarden in een cultuur spelen.
- De student kan moderniseringstheorieën als verklaringsmodel voor het veranderen van waarden en culturen toepassen.
- De student heeft inzicht in de constructie van culturele identiteiten en ruimtelijke dichotomieën, die gebaseerd zijn op cultuur.
- De student kan culturele verschijnselen op basis van zogenaamde cultuurvisies beoordelen en deze cultuurvisies in toepassingscontexten herkennen.
- De student heeft inzicht, welke vaardigheden interculturele communicatieve situaties vereisen en kan deze inzichten theoretisch toepassen.
- De student kan vanuit een cultureel-geografisch perspectief concepten place attachment en urban related identity toepassen en vergelijken met het concept leefbaarheid.
- De student kan gebaseerd op de tijdens de cursus behandelde theorieën een schoolboekparagraaf over cultuur (in een land) analyseren en beoordelen.

Inhoud

Cultuur is een centraal en complex begrip binnen de geografie. De geografie vindt vooral interessant hoe de cultuur de ruimte (space) en de plaats (place) vormt en hoe andersom ruimte en plaats de cultuur beïnvloeden. Cultuur verandert binnen de sociale, politieke en economische context en is dynamisch. Zoals veel terreinen van het leven is ook cultuur onderhevig aan het globaliseringsproces. Globale kenmerken van cultuurpatronen en cultuurcomplexen zijn onderwerp van recent onderzoek binnen de cultuurgeografie. Door de analyse van geslachtsspecifieke rollen, klasse, seksuele oriëntatie, ras en etniciteit tijdens de laatste decennia liet de cultuurgeografie zien, dat ook binnen één cultuur belangrijke verschillen kunnen bestaan. Het inzicht dat culturele identiteiten geconstrueerd en territoriaal verankerd (kunnen) worden is één van de belangrijke wetenschappelijke ontwikkelingen binnen de sociale geografie. [1]

[1] H. Gebhardt e.a., Kulturgeographie, Spektrum Verlag, Heidelberg 2003

Relatie met Kennisbasis

Deze module zorgt er volgens de **kennisbasis Aardrijkskunde** voor, dat de startbekwame docent aardrijkskunde kennis heeft van en inzicht in:
5.2. Culturele geografie

Werkwijze en organisatie

Hoor- en Werkcollege.

Literatuur en leermiddelen

De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld.

Verplicht:

- Horton, J. & Kraftl, P. (2014). Cultural Geographies. *An introduction.* London & New York: Routledge (Hoofdstuk 13: Space & Place → canvas)
- Knox, P. & Marston, S. (2016). Human geography. Global edition. 7th edition. Prentice Hall: Pearson. Chapter 5: Cultural Geographies (p. 178-211)
- Achtergrondinformatie van de website www.atlasofeuropeanvalues.eu over religie en familie → canvas
- Nunez, C., Nunez-Mahdi, R., Popma, L. (2015) Interculturele communicatie; Van ontkenning tot wederzijdse integratie, Assen: Van Gorcum. H. 4 → canvas
- Werf, van de, S. (2002). Allochtonen in de Multiculturele Samenleving. *Een inleiding*. Bussum: Coutinho. Hoofdstuk 5 → canvas
- Pinto, D. (2001). Interculturele communicatie, een stap verder. Houten: Bohn, Stafleu, Van Loghum. Hoofdstukken 1.5 Cultuur en cultuurverschillen 1.6 Structurentheorie H 2 Omgaan met verschillen- praktisch en concreet
- Enklaar, A. (2007). Nederland, tussen nut en naastenliefde*. Op zoek naar onze cultuur.* Schiedam: Scriptor. Hoofdstuk 1 en 2 – 50 → *canvas*
- Endt-Meijling, v., M. (2007). Met nieuwe ogen. *Werkboek voor de ontwikkeling van een transculturele attitude.* Bussum: Coutinho. Hoofdstuk 2.5 → canvas
- De Pater, B. & Paul, L. (2019). *Europa*. Utrecht: Perspectief. H9 pp. 272-302.
- Taylor, L. (2011) Key concepts in de aardrijkskundeles, *Geografie***,** 20 (6), 54-57 → canvas
- Krause, Südas, Wevers & Geurts (2020). Place identity in Jeruzalem, *Geografie,* 29 (2) → canvas
- **presentaties tijdens colleges** (zie hiervoor ook verdiepende literatuur)
- **PLUS keuzeliteratuur (uit een gegeven aanbod)**

Toetsing

- Kennistoets met open en gesloten vragen en essay – 100%

Aanvullende Informatie

Voor dit college geldt in de voltijdopleiding een aanwezigheidsplicht. Bij afwezigheid van meer dan 1 college, moet een herstelopdracht gemaakt en voor de eerste daaropvolgende bijeenkomst worden ingeleverd.

Geologie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Geologie
Engelse vertaling	Geology
SBU/ EC's:	84 uur / 3 EC's
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 1*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Excursie: ja; Colleges: nee

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus Geologie richt zich op de processen in de *geosfeer* (de vaste aarde), van aardkern tot aardkorst. Dit zijn de zogenaamde endogene processen, of wel de processen "van binnenuit". We kijken naar vorming van gesteenten, en de plaattektoniek en daarmee samenhangend gebergtevorming, vulkanisme en aardbevingen. Tot slot zullen we onderzoeken hoe de aarde is gevormd en zich heeft ontwikkeld in de loop der miljoenen jaren, en hoe ontwikkelingen in de vaste aarde de ontwikkelingen in de *hydrosfeer* (de oceanen, zeeën, rivieren en het grondwater), de *atmosfeer* en de *biosfeer* (het leven) hebben beïnvloed.
De cursus Geologie is onderdeel van de leerlijn Fysische Geografie. Binnen de schoolaardrijkskunde richt de Fysische Geografie zich vooral op de natuurlijke systemen in ruimte en tijd, en in relatie tot het menselijk handelen. Het natuurlijk systeem bestaat uit aan elkaar gekoppelde deelsystemen: de geosfeer (de vaste aarde), de hydrosfeer (de oceanen, zeeën, rivieren en het grondwater), de atmosfeer en de biosfeer (het leven).

Doelen en inhoud

De student begrijpt geologische processen in relatie tot de theorie van de platentektoniek en de geologische geschiedenis van de aarde, zodanig dat verschijnselen als aardbevingen, gebergtes, vulkanisme, klimaat en complex leven kunnen worden geduid.
De student begrijpt het actualiteitsprincipe, zodanig dat de totstandkoming van geologische kennis en een eenvoudige ontsluiting kunnen worden geduid.

Relatie met Kennisbasis

De cursus Geologie sluit aan bij de subdomeinen 1.1 (Systeem aarde) en 1.2 (Geogenese en geomorfologie) van de Kennisbasis Aardrijkskunde.

Werkwijze en organisatie

De module bestaat uit hoor- en werkcolleges, en een dagexcursie.

Literatuur en leermiddelen

Foresman, T. & Strahler, A.H., 2012. Visualizing Physical Geography. Wiley.
Sintubin, M., 2011. De wetenschap van de aarde. Acco.
Voor de genoemde boeken geldt dat indien voor aanvang van de onderwijseenheid een nieuwe editie uitkomt, die nieuwe editie leidend zal zijn.

Toetsing

Schriftelijke toets en actieve deelname bij en verslag van dagexcursie

Stadsgeografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Stadsgeografie
Engelse vertaling	Urban geography
SBU/ECTS:	56 uur / 2 ECTS)
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 4
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de cursus in het onderwijsprogramma

De cursus “stadsgeografie” wordt aangeboden in het eerste leerjaar van de voltijd lerarenopleiding aardrijkskunde en sluit aan op de leerlijnen sociale geografie en topografie. Inhoudelijk sluit de cursus aan bij domein 4.3 (geografie van stad en platteland) en 6.3 (topografie Nederland) uit de kennisbasis. Daarnaast stelt deze cursus de student in staat om stads geografische kennis en inzichten te vertalen voor leerlingen in de onderbouw en hierdoor een bijdrage te leveren aan het realiseren van het kerndoel 38.

Doelen en inhoud

Deze cursus stelt de student in staat om stads geografische theorieën, concepten en begrippen zoals gespecificeerd in de kennisbasis aardrijkskunde voor het tweedegraadsgebied te hanteren en relateert deze aan stedelijke vraagstukken op verschillende schaalniveaus zodanig dat hij deze in verschillende contexten van ruimte en tijd kan verklaren. Dit levert een bijdrage aan het realiseren van de volgende kerndoelen:

- De leerling leert een eigentijds beeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun omgeving te plaatsen (kerndoel 38).

Er wordt uitgegaan van zes te bestuderen thema’s. Van de studenten wordt een actieve deelname verwacht door o.a. het vooraf bestuderen van de literatuur.

Relatie met kennisbasis

4.3 Geografie van stad en platteland & 6.3 Topografie Nederland (nieuwste kennisbasis, per 2019-2020)

Werkwijze en organisatie

In de wekelijkse bijeenkomsten wordt de literatuur toegelicht en uitgediept door middel van uitleg en opdrachten. De cursus is gestructureerd rond stads geografische thema’s.

Literatuur en leermiddelen

- Halbertsma & van Ulzen (2008) *Steden vroeger en nu,* hoofdstuk 1, 3, 5, 7, 8 en 9, uitgeverij Coutinho
- Knox & Marston (2016) *Human Geography,* Hoofdstuk 11 Urbanization en 12 City Spaces, Uitgeverij Athenaeum
- Whitehand. J (1994) *Development Cycles and Urban Landscapes,* Geography, p. 3-17
- Koenders & Doucet, (2015) *De Afrikaanderwijk in Rotterdam*, Geografie, p. 16-19
- Materialen portal.

Toetsing

- Kennistoets met open vragen over de hierboven genoemde literatuur
- Topografietoets Nederland, voldaan/niet voldaan.

Inleiding Klimatologie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Inleiding Klimatologie
Engelse vertaling	Introduction Climatology
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS:	56 SBU / 2 ECTS
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 2
Ingangseisen:	geen
Aanwezigheidsplicht:	geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze onderwijseenheid sluit aan op de onderwijseenheid “geologie”, waarin de vorming van het landschap onder invloed van endogene processen zijn behandeld. Bij de onderwijseenheid “inleiding klimatologie” staan de exogene processen centraal waarbij de zon de energieleverancier is. De onderwijseenheid is een inleiding op “meteorologie”, waarin wordt ingezoomd op het functioneren van het weersysteem op de gematigde noordelijke breedten met bijzondere aandacht voor Nederland.

Doelen en inhoud

Doelen

De startbekwame docent aardrijkskunde heeft kennis van en inzicht in:

- De stralingsbalans van het systeem aarde.
- De wijze waarop het weer kan worden beschreven met behulp van temperatuur, neerslag, luchtdruk, wind en bewolking.
- De mondiale lucht- en oceaancirculatie.
- De wijze waarop de klimaatfactoren (breedteligging, reliëf en type oppervlak) verschillende klimaten veroorzaken.

Inhoud

De studenten verkrijgen in deze cursus inzicht in de werking van het klimaatsysteem, de algemene circulatie en de processen die daaraan ten grondslag liggen, door middel van behandeling van de volgende thema’s:

- Opbouw van de atmosfeer
- Relatie aarde -zon: zonshoek en daglengte
- Warmtetransport door straling, geleiding en convectie
- Absorptie, reflectie en verstrooiing in de atmosfeer
- Warmteafgifte van de aarde - het broeikaseffect
- De stralingsbalans
- Het temperatuurverloop gedurende jaar en dag
- De energieverdeling op aarde
- De warmtebalans - bepalend voor de temperatuur
- De temperatuurverschillen tussen land en zee
- Luchtdruk en wind
- De invloed van de aardrotatie: het coriolis-effect
- Hadleycel en inter-tropische convergentiezone (ITC)
- De eigenschappen van water
- Verdamping
- Waterdamp in de lucht - relatieve vochtigheid
- Condensatie - adiabatische temperatuurgradiënt
- Stabiliteit en onstabiliteit

Relatie met Kennisbasis
De onderwijseenheid vormt een uitwerking van de subdomeinen 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3, en 1.4.6 zoals genoemd in de Herziene Kennisbasis Docent Aardrijkskunde Bachelor

Werkwijze en organisatie
In de colleges zal de leerstof middels onderwijs-leergesprekken worden aangeboden. Er bestaat geen aanwezigheidsverplichting.

Literatuur en leermiddelen
Foresman,T and Strahler, A: Visualizing Physical Geography, second edition 2012, Wiley Visualizing.
Hieruit de hoofdstukken:
• 2 The Earth Global Energy Balance
• 3 Air Temperature
• 4 Atmospheric Moisture and Precipitation
• 5 Global Atmospheric and Ocean Circulation

Totaal aantal pagina's uit dit boek: 122

Overig studiemateriaal wordt bij aanvang van en gedurende de cursus ter beschikking gesteld.

Websites
Al het onderwijsmateriaal rond deze onderwijseenheid zal worden geplaatst op de portal van de opleiding.

Toetsing
De stof zal door middel van een schriftelijk tentamen worden getoetst. Voor het tentamen dient minimaal een 5,5 te worden behaald.

Politieke geografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Politieke Geografie
Engelse vertaling	Political geography
SBU/ EC's:	84/3.0
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 3*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Bij evt. excursie en/of bijeenkomst met presentaties door studenten (zie cursusbeschrijving)

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus biedt een inleiding in de deeldiscipline van de politieke geografie. Samen met de cursussen cultuurgeografie, stadsgeografie, economische geografie, ontwikkelingsgeografie en bevolkingsgeografie biedt deze cursus in het eerste jaar een brede basis voor onder meer de regionaal georganiseerde cursussen in de hoofdfase en de cursus Grenzen & Identiteit.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van de cursus:

- kan de student wetenschappelijke theorieën, concepten en begrippen betreffende politieke geografie herkennen, in historisch perspectief plaatsen en toepassen op actuele ontwikkelingen.
- kan de student uitleggen hoe mensen systemen construeren waarmee macht wordt uitgeoefend in gebieden op diverse schaalniveaus.
- kan de student verklaren hoe deze systemen leiden tot verschillen tussen gebieden in politiek-ruimtelijke inrichtingen en verschillen in economische en sociale ontwikkeling.
- kan de student uitleggen hoe deze gebieden begrensd worden en evalueren wat de aard is van deze begrenzingen.
- kan de student uitleggen hoe het moderne statensysteem functioneert en wordt uitgedaagd.
- kan de student de internationale invloedssfeer van verschillende gebieden verklaren aan de hand van fysisch-geografische, demografische, economische en culturele kenmerken
- kan de student verklaren hoe territoriale conflicten binnen en tussen staten kunnen ontstaan en diverse scenario's van gevolgen beschrijven.

Inhoud

Politieke geografie probeert een antwoord te formuleren op ruimtelijke vraagstukken die voortkomen uit de continu veranderende machtsrelaties binnen en tussen gebieden. Daarmee raakt de inhoud van het vakgebied ook aan andere disciplines die internationale betrekkingen bestuderen, evenals aan de concrete (inter-)nationale politiek.
In deze cursus wordt een kader aangeboden waarin de vele politiek-geografisch relevante gebeurtenissen van deze tijd begrepen kunnen worden. Dit kader wordt wekelijks door studenten gebruikt om actuele politiek-geografische relevante ontwikkelingen te duiden.

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis:
Domein 5: Politieke en culturele systemen
Subdomein 5.1: Politieke geografie

Werkwijze en organisatie

De cursus is opgebouwd aan de hand van een aantal colleges waarin centrale begrippen, concepten en theorieën uit de politieke geografie aan de orde komen. Hierbij is ook ruime aandacht voor het historisch perspectief.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Literatuur en leermiddelen

- Knox, P. en S. Marston (2016), Human Geography: Places and Regions in Global context, 7th edition. Prentice Hall, Pearson. Hieruit H10: Political Geographies.
- Leerssen, Joep (2015), Elementaire deeltjes: Nationalisme. Amsterdam, Amsterdam University Press.

Overig studiemateriaal wordt bij aanvang van en gedurende de cursus ter beschikking gesteld.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Toetsing

Afronding van de cursus vindt plaats door middel van een individueel afgenomen schriftelijke kennistoets over de literatuur, de inhoud van de colleges en de tijdens de colleges uitgereikte literatuur. Deze kennistoets bepaalt 100% van het eindcijfer.

Studenten die (onderdelen van) deze cursus willen herkansen, dienen dit vóór het eerste college kenbaar te maken aan de docent.

Meteorologie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Meteorologie
Engelse vertaling	Meterology
SBU/ECTS:	56/2.
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 4*
Ingangseisen	Je dient de cursus Klimatologie gevolgd te hebben
Aanwezigheidsplicht:	geen, wel zeer sterk aanbevolen

Plaats van de module in het onderwijsprogramma

Deze cursus is het vervolg van de cursus klimatologie. In deze module wordt ingezoomd op het functioneren van het weersysteem op de gematigde noordelijke breedten met bijzondere aandacht voor Nederland.

Doelen en inhoud

De cursus weer en klimaat van Nederland houdt zich bezig met verschijnselen in de atmosfeer op de gematigde breedten. Vanuit de cursus klimatologie (na een korte herhaling) zal steeds verder worden ingezoomd op klimaat en weer in Nederland. Depressies, straalstroom, fronten en lokale weersverschijnselen, gericht op Nederland, vormen belangrijke onderwerpen in deze cursus. Met enkele practica worden de in en outs van microklimaten zichtbaar gemaakt .
Belangrijk inhoudelijk doel is dat de student in staat is een weersvoorspelling voor heel Europa te maken.

De student kan:

- weersystemen op globale schaal te beschrijven en verklaren
- het weer in de eigen regio te beschrijven en verklaren
- weersverschijnselen en microklimaten in Nederland (lokaal en regionaal) verklaren
- weersystemen op gematigde breedten te beschrijven, verklaren en toepassen boven het Europese grondgebied (H, L, fronten)
- weerkaarten interpreteren en een weersvoorspelling maken

Relatie met Kennisbasis

De module sluit aan bij de volgende thema's van de kennisbasis aardrijkskunde:
1.4. Weer en klimaatsystemen
0.2.3. het wisselen van schaalniveau

Werkwijze en organisatie

Hoor- en werkcolleges, (thuis-)opdrachten

Literatuur en leermiddelen

Verplicht:

- Foresman T. et al (2012*) Visualizing Physical Geography*. Wiley and Sons, New Jersey, Chapter 4 Clouds and Fog, Precipitation.
- Kroll E. (1995) *De wereld van het weer*. TELEAC, Utrecht.
- Nijs A. (2010) *Schatting van klimaatverandering in de algemene circulatie in de gematigde breedten op basis van de ERA-40 reanalyses.* Universiteit Gent.

Aanbevolen:

- Floor, K. Weerkunde: meteorologie voor iedereen, Elmar, Rijswijk 2004, 90389 1489 x
- Websites: Klees Floor Elmar, KNMI, Deutsche Wetterdienst

Toetsing

schriftelijk tentamen
Voor het tentamen dien je ten minste een 5,5 te behalen.

Hydrologie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Hydrologie
Engelse vertaling	Hydrology
SBU/ EC's:	56 SBU | 2EC
Studiejaar + periode:	Jaar 1, periode 3
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus hydrologie is onderdeel van de fysisch geografische leerlijn van de tweedegraads lerarenopleiding aardrijkskunde. Binnen het systeem aarde heeft hydrologie raakvlakken met klimatologie en geomorfologie. In de cursus Fysische Geografie van Nederland 2, in het tweede leerjaar, ga je je verder verdiepen in vraagstukken die te maken hebben met grondwater en oppervlaktewater.

Doelen en inhoud

Doelen

De student kan:

- De kleine en grote hydrologische kringloop en bijbehorende processen beschrijven;
- De samenstelling van het grondwater beschrijven;
- Grondwaterstromingen verklaren en voorspellen;
- De dikte van een zoetwaterzak berekenen;
- Karakteristieken van rivieren berekenen;
- Gedrag van rivieren (sedimentatie/insnijding) voorspellen;
- De werking van het getijde verklaren en voorspellen aan de hand van getijdetabellen;
- De thermohaliene circulatie beschrijven en verklaren;
- De invloed van de mens op de (chemische) waterkwaliteit beschrijven en voorspellen.

Inhoud

In deze cursus staat water centraal. In de cursus kijken we naar (de samenstelling) van oppervlaktewater en grondwater. Bestuderen we hoe grondwater stroomt, hoe snel rivieren stromen en welke mechanismen grote oceaanstromen aansturen. We ronden de cursus af met een korte blik in de chemische waterkwaliteit.

Relatie met Kennisbasis

1.1.1 de zon-maan-aarde interacties die leiden tot getijden
1.3.1 de wisselwerking tussen de geofactoren
1.3.2 de kringloop van het water.
1.3.4 de wijze waarop de geofactor mens gebruik maakt van het landschap en daarbij natuurlijke kringlopen beïnvloedt
1.4.3 de mondiale lucht- en oceaancirculatie

Werkwijze en organisatie

De cursus Hydrologie bestaat uit een collegereeks. De colleges bestaan uit hoorcolleges met diverse (huiswerk)opdrachten.

Literatuur en leermiddelen

Voor de cursus hydrologie gebruik we de het boeken

Berendsen, Stouthamer, Cohen en Hoek (2019) Landschap in delen. De fysisch-geografische regio's. Uitgeverij perspectief, Utrecht. ISBN 978-94-91269-17-2. Druk: 5e herziene. Verschenen: 2019. Hieruit hst 4.

Visualizing Physical Geography. Hoofdstuk 11 "Fresh water of the continents" staat hierin centraal. Daarnaast wordt tijdens de colleges aangegeven welke andere paragrafen van belang zijn.

Overig studiemateriaal wordt bij aanvang van en gedurende de cursus ter beschikking gesteld.

Toetsing

De module wordt afgesloten met:

- een schriftelijk tentamen;

Voor het tentamen dient de student tenminste een 5,5 te halen.

Geomorfologie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Geomorfologie
Engelse vertaling	Geomorphology
SBU/ EC's:	84 SBU | 3EC.
Studiejaar + periode:	Jaar 1, periode 4
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus is onderdeel van de Fysisch Geografische Leerlijn van de 2egraads lerarenopleiding aardrijkskunde. De cursus sluit aan bij de cursussen geologie, klimatologie en hydrologie uit de propedeuse. Ook komen in de Eifelexcursie verschillende geomorfologische processen in het veld aan bod. In de hoofdfase krijgt de cursus een vervolg in de cursussen Systeem Aarde en FG van Nederland.

Doelen en inhoud

Doelen

De student:

- kan chemische, mechanische en biologische verweringsvormen benoemen, herkennen en voorspellen;
- kan verschillende soorten massabewegingen herkennen, verklaren en voorspellen;
- heeft inzicht in eolische processen en kan op basis van deze processen landschapsvormen verklaren en voorspellen;
- heeft inzicht in mariene processen en kan op basis van deze processen landschapsvormen verklaren en voorspellen;
- heeft inzicht in glaciale en periglaciale processen en kan op basis van deze processen landschapsvormen verklaren en voorspellen;
- heeft inzicht in fluviatiele processen en kan op basis van deze processen landschapsvormen verklaren en voorspellen;

Inhoud

Geomorfologie gaat over de diversiteit aan landschapsvormen op aarde. We bestuderen welke exogene processen daarbij een rol spelen en hoe de verschillende krachten (wind, water, ijs) een verscheidenheid aan landschapsvormen creëren.

Relatie met Kennisbasis

1.2.4 het ontstaan van landschapsvormen door het samenspel van endogene en exogene processen

Werkwijze en organisatie

De cursus bestaat uit hoor- en werkcolleges. Regelmatig krijgen studenten opdrachten die ze als huiswerk moeten maken.

Literatuur en leermiddelen

- Hoofdstuk 10 t/m 14 uit:
  Foresman, T. en Strahler, A.H. (2012) Visualizing Physical Geograpghy. Second edition. Wiley. ISBN 978-0-470-62615-3

Toetsing

De cursus wordt afgesloten met een schriftelijk tentamen. De tentamenstof bestaat uit de te bestuderen literatuur, hetgeen behandeld is tijdens de colleges en de huiswerkopdrachten.
Voor het tentamen dient de student tenminste een 5,5 te halen.

Ontwikkelingsgeografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Ontwikkelingsgeografie
Engelse vertaling	Development geography
SBU/ EC's:	84 uur / 3 EC's
Studiejaar + periode:	jaar 1- periode 4*

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module maakt deel uit van de propedeuse van de tweedegraads lerarenopleiding aardrijkskunde. Ten aanzien van de vakinhoudelijke bekwaamheden voor aardrijkskunde richt deze module zich op een brede inleidende kennismaking met de ontwikkelingsproblematiek: beschrijvingen, analyses, oorzaken, oplossingen en evaluaties van de problematiek van de onderontwikkeling.
Op deze module wordt voortgebouwd in de cursussen Duurzaamheid, Economische Geografie II en Marokko in de hoofdfase van de opleiding.

Doelen en inhoud

Na afloop van de cursus kun je in de context van mondiale ontwikkelingsvraagstukken, ruimtelijke ongelijkheid op meerdere schaalniveaus beschrijven, verklaren en waarderen, op basis van diverse historische, economische, egalitaire en postmoderne opvattingen ten aanzien van ontwikkeling en rechtvaardigheid.

Relatie met Kennisbasis

De onderwijseenheid vormt een uitwerking van de subdomeinen zoals genoemd in de Kennisbasis.
5.3.1. De belangrijkste kenmerken van onderontwikkeling, het meten van ontwikkeling, hoe ontwikkeling per gebied kan verschillen, voortdurende veranderingen in het patroon van ontwikkelde en ontwikkelingslanden.
5.3.2. Een aantal ontwikkelingstheorieën die de verschillen in welvaart in de wereld verklaren.
5.3.3. een aantal ontwikkelingsstrategieën waarmee duurzame oplossingen kunnen worden bedacht voor de problematiek van onderontwikkeling.
5.3.4. de samenhang tussen globalisering en (onder)ontwikkeling.

Werkwijze en organisatie

Voor deze cursus wordt voor elke collegeweek een hoor-/werkcollege van 2 uur gepland.

Literatuur en leermiddelen

De literatuurlijst is onder voorbehoud en kan worden gewijzigd/aangevuld bij aanvang van de cursus.

Knox, P.L. en Marston, S.A. (2016). *Places and Regions in Global Context, Human Geography.* Pearson Prentice Hall.

- ❑ Hoofdstuk 2 – The Changing Global Context
- ❑ Uit hoofdstuk 8 – Geographies of economic development: pp. 285 - 303
- ❑ Uit hoofdstuk 3 – Geographies of Population and Migration: pp. 123 - 127
- ❑ Uit hoofdstuk 12 – City Spaces: Urban Structure: pp. 473 - 482

Briney, A. (2019). *What is Environmental Determinism? A Topic Later Replaced by Environmental Possibilism.* Geraadpleegd op 16 april 2019, via *https://www.thoughtco.com/environmental-determinism-and-geography-1434499*

- ➢ Dalen, W. van (2007). *Basisboek Ethiek.* Uitgeverij Noordhooff; Groningen, Houten.
- ❑ Uit hoofdstuk 6 – Rechtvaardigheid:. pp. 79 - 89

- ➢ Dietz, T. & de Haas, H. (2018). *Wen er maar aan! Migratie en ontwikkeling: een ongemakkelijke boodschap*. In Geografie; jaargang 27, nummer 6, juni 2018.

- ➢ Gould, W.T.S. (2015). Population and Development (Second Edition). Abingdon / New York: Routledge.

❑ Uit chapter 2: How population affects development: Malthus and Boserup: pp. 190 - 195

- ➢ Knox, P.L. en Marston, S.A. (*2009* | 5th edition). *Places and Regions in Global Context, Human Geography.* Pearson Prentice Hall.
- ❑ Hoofdstuk 12 – Future Geographies

- ➢ Nederpelt, J. van (2011). *Een wereld apart*. Assen: Koninklijke Van Gorcum B.V.
- ❑ Uit hoofdstuk 1 – Landen met een lage ontwikkelingsstatus: pp. 1 - 33
- ❑ Hoofdstuk 3 – Opvattingen over onderontwikkeling en ontwikkeling
- ❑ Uit hoofdstuk 4 – Het leven op het platteland en in de stad: pp. 148 - 170

- ➢ de Wolf, M., Smit, E.& Hurkxkens, P. (2018). Lesgeven over duurzame ontwikkeling. Garant uitgevers: Antwerpen

✈ Uit hoofdstuk 1 - Waarom aandacht voor duurzame ontwikkeling. pp. 22 - 25

Toetsing

Je rondt deze module af door middel van een schriftelijk tentamen over de literatuur en de collegestof. Je wordt daarom geacht bij de colleges aanwezig te zijn en de te lezen literatuur bij te houden. Daarnaast zijn er opdrachten die gemaakt moeten worden en die absolverend worden beoordeeld. Deze opdrachten worden in het eerstvolgende college besproken en dienen als input voor discussie. Het tentamen dient met een voldoende afgerond te worden. Indien je een onvoldoende behaalt, maak je een herkansing.

VD Schoolvak aardrijkskunde

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Vakdidactiek Schoolvak aardrijkskunde
Engelse vertaling	Teaching methods The school subject geography
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS:	56, 2
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 1
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Het schoolvak aardrijkskunde is een kennismaking met het vak aardrijkskunde zoals het gegeven wordt in het voortgezet onderwijs. Vragen die centraal staan zijn onder andere: welke ontwikkelingen zijn er in het verleden geweest en wat zie je daar nu nog van terug in het vak? Wat zijn de kerndoelen en hoe komen ze tot stand? Wat zijn achterliggende concepten van het vak en welke rol speelt burgerschapsvorming hierin? Wat is de rol van de methodes en welke verschillen in benadering zijn er? Daarnaast besteden we aandacht aan de rol van aardrijkskunde op de basisschool, en aan het lesgeven door middel van een digibord.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van de cursus kan de student:

- De kenmerken en ontwikkelingen van de geformuleerde kerndoelen en de examenprogramma's binnen het primair- en voortgezet onderwijs beschrijven en de verschillen benoemen.
- De geschiedenis van het schoolvak aardrijkskunde beschrijven
- Het geografisch besef ontleden en verklaren.
- Het geografisch analysemodel toepassen op de lespraktijk.
- De verschillende geografische werkwijzen hanteren.
- Kan informatie verzamelen in het voortgezet onderwijs met betrekking tot het vak.
- Het nut en de noodzaak van het vak aardrijkskunde koppelen aan (wereld)burgerschap.
- Aan de hand van zelf opgestelde criteria lesmethodes aardrijkskunde beoordelen en evalueren.

Inhoud

Voor de inhoud zie het overzicht bij werkwijze en organisatie

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende thema's van de kennisbasis aardrijkskunde (laatste versie vanaf studiejaar 2019-2020):

Domein 7 vakdidactiek:

7.1 Nut en noodzaak van de geografie in het onderwijs
7.2 Geografisch denken
7.3 Het schoolvak aardrijkskunde

Werkwijze en organisatie

Periode 1 bestaat uit 7 collegeweken waarin een actieve deelname wordt verwacht. In week 5 is er een kennistoets met open vragen tijdens het college.

Literatuur en leermiddelen

Alle materialen die worden uitgereikt tijdens colleges.

- Berg, G. van den, e.a (2009) Handboek vakdidactiek aardrijkskunde. Landelijk expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken, Amsterdam.
  H2: Aardrijkskunde, wat is dat voor een vak?.
  H4: De vormende kant van aardrijkskunde
  Digitaal op: www.vakdidactiekaardrijkskunde.nl
- Beneker, T., M. van Stalborch & R. van der Vaart (2009). Vensters op de wereld. Canon voor wereldburgerschap. Geografie, februari 2009, pp 6-11.
- Schee, J. van der(2013). Meer aandacht voor fysisch geografische regio's. Geografie, september 2013, pp 38-40
- Kerndoelen Voortgezet onderwijs. Kerndoelen Mens en Natuur en Mens en Maatschappij. Kerndoel en uitwerking op: http://ko.slo.nl/kerndoelen/
- Examenprogramma's VWO, HAVO en VMBO.
- Methodes aardrijkskunde; Wereldwijs, Buitenland, De Geo en Terra. - Beschikbaar zowel binnen als buiten de les. De lesmethodes mogen niet mee naar huis genomen worden.

Toetsing

De cursus schoolvak aardrijkskunde wordt afgesloten door middel van een kennistoets met open vragen en een beroepsproduct.

VD Geo-Informatie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Vakdidactiek Geo-Informatie
Engelse vertaling	Teaching methods geo-information
SBU/ EC's:	112 uur / 4 EC's
Studiejaar + periode:	jaar 1, periode 4*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Nee

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Geo-informatie is informatie met een ruimtelijke component. De bekendste vorm van geo-informatie is een kaart. Vroeger waren er alleen analoge (= "papieren") kaarten en atlassen. Tegenwoordig zijn er ook veel ICT-applicaties waarin gebruik gemaakt wordt van digitale kaarten. Het vak "Geo-Informatie" richt zich op de eigenschappen van geo-informatie en op het gebruik van papieren en digitale kaarten in de maatschappij en in het voortgezet onderwijs.

Kaarten zijn een belangrijke bron van informatie voor geografen, en in meerdere vakken komt het gebruik van kaarten terug. Daarnaast is het aanleren van kaartvaardigheden een belangrijk onderdeel van het aardrijkskundecurriculum voor de onderbouw. Er is een grote kans dat kaartvaardigheden een belangrijke rol in je stage zullen hebben.

Doelen en inhoud (onder voorbehoud)

Leerdoelen t.a.v. papieren kaarten

- Leerdoel 1 (*inzicht*): De student kan de belangrijkste veranderingen in de cartografie benoemen.
- Leerdoel 2 (*toepassen*): De student kan schaalberekeningen uitvoeren.
- Leerdoel 3 (*toepassen*): De student kan generalisatietechnieken toepassen bij het maken van een kaart.
- Leerdoel 4 (*toepassen en analyseren*): De student kan de vijf kaartvaardigheden toepassen op papieren kaarten, en kan deze kaartvaardigheden herkennen in lesopdrachten.
- Leerdoel 5 (*evalueren*): De student kan geografische informatie, weergegeven in een croquis, beoordelen op kwaliteit.
- Leerdoel 6 (*inzicht*): De student kan de kenmerken van twee coördinatensystemen (het wereldcoördinatensysteem en het RD-coördinatensysteem) beschrijven.
- Leerdoel 7 (*inzicht en toepassing*): De student kan de kenmerken van de belangrijkste klassieke en moderne plaatsbepalingtechnieken beschrijven, en kan de technieken gebruiken om zijn of haar locatie te bepalen.
- Leerdoel 8 (*inzicht*): De student kan de kenmerken van verschillende kaartprojecties benoemen.
- Leerdoel 9 (*inzicht*): De student kan de kenmerken van de belangrijkste kaarttypen beschrijven, en kan de relatie tussen de kenmerken van geografische informatie (de meetschaal van attributen) en de kenmerken van de verschillende kaarttypen (de cartografische variabelen) uitleggen.
- Leerdoel 10 (*inzicht*): De student kan de kenmerken van de belangrijkste twee classificatiemethoden (de kwantielenmethode en de gelijke intervallenmethode) beschrijven.
- Leerdoel 11 (*analyseren en evalueren*): De student kan de gebruikte projectie, meetschaal, cartografische variabele, kaarttype en classificatiemethode herleiden uit kaarten, en kan de toepassings(on)mogelijkheden van die kaarten beoordelen.

Leerdoelen t.a.v. geo-ICT

- Leerdoel 12 (*inzicht*): De student kan de kenmerken van geodata en digitale geo-applicaties beschrijven.
- Leerdoel 13 (*toepassen*): De student kan zelf digitale kaarten maken in ArcGIS Online, en hierbij:
    - zelf verzamelde gegevens (middels veldwerk) gebruiken;
    - zelf gedownloade digitale kaarten en gegevenstabellen (o.a. van CBS statline) gebruiken;
    - de projectie en het coördinatensysteem juist instellen;
    - de stijl (kaarttypen) juist instellen;
    - de classificatie juist instellen;
    - een layout maken (= kaart inclusief titel, legenda, schaalstok, etc), en daarbij de conventies volgen, en
    - kaarten online publiceren.
- Leerdoel 14 (*toepassen*): De student kan zelf gegevens invoeren, ordenen en visualiseren in Google Spreadsheets, en hierbij:
    - zelf verzamelde gegevens invoeren en ordenen;
    - gedownloade gegevens (o.a. van StatLine CBS) ordenen;
    - simpele berekeningen uitvoeren (som, gemiddelde, standaarddeviatie, frequenties, relatieve getallen, etc);
    - gegevens visualiseren in interactieve staafdiagrammen, taartdiagrammen, lijndiagrammen en scatterplots, en
    - figuren online publiceren.
- Leerdoel 15 (*toepassen en analyseren*): De student kan bekende digitale geo-applicaties gebruiken om geografische vragen te beantwoorden, waaronder EduGIS en Google Earth.
- Leerdoel 16 (*creëren*): De student kan een KMZ-bestand maken met punten, lijnen, vlakken en overlays, en daaraan gekoppelde informatie (teksten en foto's).
- Leerdoel 17 (*creëren*): De student kan zelf simpele lesopdrachten ontwikkelen op basis van digitale geo-informatieweergaven, zoals webgis of Google Earth.

Relatie met Kennisbasis

De cursus draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis aardrijkskunde tweedegraadsopleiding:

0. Kroondomein
    - 0.2 Kenmerken van de geografie
    - 0.3 Geografisch denken
    - 0.4 Gebruik van geografische vaktaal
    - 0.5 Geografisch instrumentarium
6. Plaatsbepaling
    - 6.1 Globes, kaarten en atlassen
    - 6.2 Digitale informatieverwerking
    - 6.3 Topografie
7. Vakdidactiek
    - 7.2 Geografisch denken
    - 7.4 Veldwerk en excursies
    - 7.5 Aardrijkskunde leren

Werkwijze en organisatie

Voor deze cursus staan 8 colleges gepland, waarvan een deel van één college zal worden gebruikt als tentamen. De eerste vier colleges staan in het teken van de eerste 'lijn'. Hierin gaan we in op de theorie achter geo-informatie. Bij deze colleges horen huiswerkopdrachten die op eigen gelegenheid gemaakt dienen te worden. Wanneer huiswerkopdrachten worden nabesproken, is de nabespreking alleen toegankelijk voor studenten die de huiswerkopdracht hebben ingeleverd. Het is zeer goed mogelijk (en aan te bevelen) om alvast vooruit te werken. De eerste lijn van de cursus wordt afgesloten met een kennistoets.

Ook worden er twee opdrachten ter afronding van de cursus gemaakt. Dit zijn de opdrachten "Bevolkingsgeografie & Geo-Informatie" (in combinatie met de cursus Bevolkingsgeografie), en "Geo-ICT voor het aardrijkskundeonderwijs".

Literatuur en leermiddelen

Verplichte leerstof: Reader Geo-informatie (2019).

Aanbevolen leesstof:

- Grote Bosatlas 54e of 55e druk, met name kaart 12 t/m 15, of
- Alcarta (online), met name kaart 8 t/m 13.

Aan het begin van de collegereeks zal de literatuur worden geactualiseerd.

Toetsing

De cursus wordt getoetst middels een tentamen (kennistoets) en twee opdrachten.

In het tentamen worden de leerdoel t.a.v. papieren kaarten (leerdoel 1 t/m 11) getoetst. De inhoud van het tentamen is gebaseerd op de literatuur, de kennisclips, de huiswerkopdrachten en de stof die in colleges is behandeld. Het tentamen vindt plaats tijdens het college in week 6.

In de opdrachten worden leerdoelen t.a.v. geo-ICT (12 t/m 17) getoetst. De opdrachten dienen uiterlijk de laatste werkdag van week 10 ingeleverd te worden.

Het tentamen telt voor 50% mee voor het eindcijfer. De twee portfolio-opdrachten tellen ieder voor 25% mee. De student is geslaagd als het gemiddelde cijfer voldoende is.

Voor de voltijdstudenten wordt in deze cursus de mediatheekworkshops "flipping the classroom" en "educatieve tools en apps" geïntegreerd. Voltijdstudenten moeten deze workshops afronden met een voldoende om te slagen voor het vak Geo-Informatie (absolverend).

Veldpracticum Eifel

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Veldpracticum Eifel
Engelse vertaling	Fieldwork Eifel
SBU/ EC's:	28 SBU / 1 EC
Studiejaar + periode:	Jaar 1, periode 3
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Deelname aan de excursie is verplicht

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Dit veldpracticum maakt deel uit van de Fysisch Geografische leerlijn van de 2e graads lerarenopleiding aardrijkskunde. Het veldpracticum sluit aan bij de cursussen Geologie, Geomorfologie en hydrologie.

Doelen en inhoud

Doelen

Na dit veldpracticum kan de student de theoretische kennis uit de modules geologie, hydrologie en geomorfologie herkennen en benoemen in de praktijk.

Inhoud

In de excursie staat de ondergrond als gebruiksvoorwerp als overkoepelend thema centraal. Wat vinden we in de ondergrond en hoe hebben mensen eeuwenlang gebruik gemaakt van die ondergrond. En welke rol speelt die ondergrond tegenwoordig nog?

Relatie met Kennisbasis

subdomein 1.2 Geologie en geomorfologie
subdomein 1.3 Landschapsecologie

Werkwijze en organisatie

Deze excursie heeft het karakter van een echt veldwerk. Dat betekent dat je overdag, in het veld, informatie verzamelt en dat je die informatie 's avonds verwerkt.
Overdag en tijdens de avondopdracht, werk je in groepjes van 4 studenten. De groepen worden op de eerste dag van de excursie bekend gemaakt.

Literatuur en leermiddelen

Excursiegids wordt beschikbaar gesteld

Toetsing

Met deze excursie kun je 1 studiepunt verdienen. Daarvoor beoordelen we je op de volgende zaken:

- De uitwerking van je dummy;
- De groepsopdrachten die je 's avonds maakt;
- Deelname en inzet tijdens de excursie.

Wanneer je deze drie onderdelen voldoende hebt afgesloten, dan heb je de cursus gehaald. Ontbreken er nog zaken of zijn we niet tevreden over je inzet, dan krijg je van de begeleiding een extra opdracht. Deze bestaat uit een literatuuronderzoek.

VD Geografisch onderzoek en omgevingsonderwijs

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	VD Geografisch onderzoek en omgevingsonderwijs
Engelse vertaling	Teaching methodology: Geographical Research and Environmental Education
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS:	56 SBU / 2 EC's
Studiejaar + periode:	Jaar 1, periode 3
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen
Toetsing:	Onderzoeksverslag

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module maakt deel uit van de leerlijn onderzoek en de leerlijn vakdidactiek binnen de vakgroep Aardrijkskunde. In deze module maak je kennis met het doel en doen van geografisch onderzoek. Vervolgens doe je o.a. in je tweede jaar ervaring op met het doen van sociaal geografisch veldwerk en in je derde jaar o.a. met fysisch geografisch veldwerk. In het vierde jaar sluit je de leerlijn onderzoek vervolgens af met een afstudeeronderzoek Onderwijs Pedagogisch Handelen en Vakdidactisch Ontwerp.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van de cursus kan de student:

1. Een stappenplan bedenken voor een geografisch onderzoek;
2. Geografische vragen herkennen en formuleren;
3. Een dataverzamelingsmethode formuleren;
4. Informatiebronnen (teksten e.d.) verzamelen;
5. Data verzamelen;
6. Data bewerken en visualiseren tot representaties;
7. Informatiebronnen en representaties analyseren;
8. Rapporteren over de resultaten van een geografisch onderzoek;
9. Het belang van geografisch onderzoek in het VO kunnen beargumenteren.

Inhoud

Je gaat aan de slag met het doen van geografisch onderzoek. Tijdens dit vak leer je hoe je systematisch en gedegen onderzoek doet en hoe je dit vervolgens rapporteert in een onderzoeksverslag. Daarbij gaan we ook in op het gebruik van APA. We zullen ingaan op de vraag wat het belang is van gedegen geografisch onderzoek. Hoe formuleer je een goede onderzoeksvraag en verzamel en analyseer je data. Daarnaast ga je kennismaken met hoe geografisch onderzoek vorm krijgt in het VO. Daarbij kijken we naar de volgende drie kennisdoelen zoals door het SLO geformuleerd:

36. De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.

39. De leerling leert een eenvoudig onderzoek uit te voeren naar een actueel maatschappelijk verschijnsel en de uitkomsten daarvan te presenteren.

42. De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu..

Relatie met Kennisbasis

7.4.1 De achtergronden en mogelijkheden van omgevingsonderwijs, met bijzonder aandacht voor het onderzoekend leren aan de hand van de empirische cyclus
7.5.7 De kenmerken en essentie van geografisch onderzoek binnen het aardrijkskunde onderwijs
7.5.8 Methodieken van geografische onderzoeksvaardigheden.

Werkwijze en organisatie
Hoor- en werkcollege

Literatuur en leermiddelen
De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld:

Literatuur (verplicht)
(Aanvullende) literatuur wordt op de portal beschikbaar gesteld.

Berg, G. V.d. et. al (2009) *Handboek vakdidactiek*, Amsterdam: Landelijk Expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken.

Kitchin, R., & Tate, N. J. (2013). Conducting Research in Human Geography: Theory, Methodology and Practice. New York: Routledge

Toetsing
De toetsing van dit vak vindt plaats aan de hand van een onderzoeksverslag dat geschreven is naar aanleiding van een uitgevoerd onderzoek rondom het thema mobiliteit en bereikbaarheid.

Aanvullende informatie
Voor deze module wordt een actieve en onderzoekende houding vereist. Tijdens de lessen zal er vaak ruimte zijn om aan je eigen onderzoek te werken. De vorderingen van je onderzoek lopen zo parallel aan de colleges. Zorg dan ook dat je materialen mee hebt (laptop, onderzoeksgegevens, etc.) om hiermee aan de slag te kunnen.

NB: Deze cursus is verbonden aan de workshop informatievaardigheden. Het cijfer wordt pas geregistreerd na deelname aan deze workshop.

Drama Gamma

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Drama Gamma
Engelse vertaling	Drama
SBU/ EC's:	28/1
Studiejaar + periode:	Studiejaar 1,
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Aanwezigheid (100%), leerdoel, presentatie , verhaal vertellen, afronden met gesprek of reflectie verslag

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De module 'Drama' helpt mee aan de vorming tot professioneel docent.
De inhoud is vakoverstijgend en valt onder het meesterschapdomein.

Doelen en inhoud

Doelen

De student

- werkt aan zijn persoonlijke leerdoel;
- wordt zich bewust van zijn fysieke houding en het effect daarvan op anderen;
- begrijpt het belang van non-verbale communicatie;
- wordt gestimuleerd zijn comfortzone te vergroten;
- doet een beroep op zijn creativiteit;
- vergroot zijn zelfvertrouwen;
- leert zijn medestudenten op een andere manier kennen;
- wordt aangesproken op zijn improvisatievermogen.

Inhoud

Naast vakkennis is het belangrijk dat je als docent ook boeiend vertelt, dat je je non-verbale communicatie inzet, alert bent en uit je comfortzone gaat.
Door verschillende dramaoefeningen ga je hier aan werken. Alle oefeningen en opdrachten worden direct of indirect gekoppeld aan het docentschap.
Je traint je non-verbale sensibiliteit en vaardigheden. Je wordt je bewust van je lichaam, stem, houding en uitstraling en leert zo je lijf in te zetten als instrument.

Drama wordt als middel ingezet voor de volgende functies (*Werken met drama - Sjaak Vane*):

1) een sociale functie (voor plezier en de sociaal contacten);
2) een creatieve functie (om je creativiteit te ontwikkelen, leren vormgeven eigen ideeën);
3) een persoonsvormende functie (om te leren jezelf uit te drukken, om jezelf te ontplooien).

Werkwijze en organisatie

De module wordt in één van de 4 periodes ingeroosterd, één blokuur per week. Er zijn in totaal 16 contacturen. Om roostertechnische redenen wordt daar incidenteel van afgeweken. De contacturen worden dan in een workshopvorm (bijvoorbeeld 4 x 4 uur) aangeboden. In de regel vinden de lessen plaats in dramalokaal D012.

Toetsing

Een voldoende (geheeltallig cijfer 6 t/m 10) wordt slechts toegekend als de student heeft voldaan aan de eisen van de module. Voor een positieve afronding van de module ontvang je één studiepunt.

Activiteit	Formele eisen
1. Aanwezigheid	100%. • Mis je 1 bijeenkomst, dan krijg je aan het eind van de periode de mogelijkheid te herkansen door een inhaalles bij te wonen. De inhaalles is telkens op de eerste dag van de tentamenweek van 09.25-11.15 uur in D012. Aanmelden bij je docent is verplicht! • Mis je 2 bijeenkomsten, dan heb je een inhaalles en een extra opdracht. Informeer bij je dramadocent over deze opdracht. • Mis je 3 of meer bijeenkomsten, ontvang je geen studiepunt.
2. Persoonlijk leerdoel	1) Je formuleert een leerdoel in de eerste les 2) In het reflectie gesprek of verslag vertel / beschrijf je hoe je hebt gewerkt aan je persoonlijk leerdoel . En wat de uitkomst is.
3. presentatie	In de les presenteer je een verhaal wat je op een beeldende manier kunt vertellen. Zowel de docent als je medestudenten geven feedback op jouw presentatie.
4. Inzet	Actief en met een open houding meedoen met de oefeningen en opdrachten tijdens de bijeenkomsten.

Persoonlijk leerdoel

- *Denk na over een persoonlijk leerdoel.*
- *Wat wil je leren tijdens deze module?*
- *Het leerdoel moet gekoppeld zijn aan het docentschap.*
- *Dit onderdeel bestaat uit*
    - *Stappenplan*
    - *Presentatie*
    - *Reflectie*

A. Stappenplan & reflectie

Met onderstaand stappenplan maak je je leerdoel concreet.

1. Formuleer jouw leerdoel:
    a) Een leerdoel begint altijd met: Ik
    b) Daarna het woord ‘wil’. Ik wil …
    c) Vervolgens het gedeelte benoemen wat je wilt leren: het eigenlijke doel (de vaardigheid). Let op: het leerdoel moet gekoppeld zijn aan het docentschap.
    Bijvoorbeeld:
        - Ik wil mezelf meer laten zien.
        - Ik wil duidelijker mijn grens aangeven.
        - Ik wil bewust worden van mijn fysieke houding.
2. Leg uit waarom je voor dit leerdoel kiest.
3. Wat zou het bereiken van dit leerdoel je opleveren?
4. Als ik dit doel wil bereiken wat moet ik dan allemaal ondernemen tijdens de module en eventueel daarbuiten?

Kies je voor een reflectie verslag beschrijf dan duidelijk je doel zoals hierboven staat beschreven en lever je reflectie in bij:
d.verhoeven@fontys.nl

- Vermeld in je e-mail en in het verslag duidelijk
    - voor- en achternamen;
    - studentnummers;
    - opleiding / klas.
- Versturen uiterlijk één week na de laatste les

Hoofdfase

Professioneel Handelen Hoofdfase 1

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Professioneel Handelen Hoofdfase 1
Engelse vertaling:	Professional Skills
EC:	10 EC
Studiejaar + periode:	Professioneel bekwaam Hoofdfase 1 VT: Periode 2, 3, en 4 (1-2 dagen per week)

Leeruitkomsten Hoofdfase 1

In het tweede jaar van de lerarenopleiding ga je je sterker richten op het geven van onderwijs en het hanteren van goed groeps- en klasse management. Je leert hierbij in een reële arbeidssituatie de problemen, uitdagingen en successen uit de (toekomstige) beroepspraktijk. De student verbindt op de werkplek drie elementen (theorie, praktijk en persoon) om als aanstaande leraar daadwerkelijk tot groei te komen.
De student gaat aan de slag met vier leeruitkomsten:

LUK 1
De student ontwerpt leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert deze uit en reflecteert op het leerproces en leeropbrengsten, gebruikmakend van enkele werkvormen en volgens een gestructureerde opbouw van de lesstof.

LUK 2
De student creëert een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen en levert hiermee een bijdrage aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen.

LUK 3
De student handelt en communiceert respectvol vanuit zijn professionele rol naar leerlingen, collega's en medestudenten, vanuit zijn eigen kennis en opvattingen over onderwijs en respecteert hierbij de opvattingen van anderen.

LUK 4
De student geeft richting en vorm aan de ontwikkeling van zijn onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen als professional op een planmatige manier op basis van een leerwerkplan en reflecteert hierbij op het eigen handelen onderbouwd vanuit zelfreflectie en feedback van anderen.

Toetsing

Leerwegonafhankelijke toets
De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen.
Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.

Onderwijsaanbod

De student wordt begeleid door de werkplekbegeleider (en schoolopleider) op de school. Samen met de school wordt gekeken welke activiteiten de student gaat ondernemen. De leeruitkomsten en het ontwikkelplan dat de student zelf maakt zijn hierin leidend.

Opleidingsscholen en aanvullende informatie

Veel studenten starten het werkplekleren op een opleidingsschool. Op opleidingsscholen vormen alle studenten samen een leergroep, die onder leiding van een daartoe opgeleide opleider in de school, samen leren en werken aan een voor hen en de school kenmerkende en betekenisvolle leersituatie. Studenten volgen een geheel geïntegreerd programma. De student wordt opgenomen in het team en in de cultuur van het onderwijs op die school. Er is veel ruimte voor co-creatie, ook samen leren met zittende leraren.
Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht:
https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx

Professioneel Handelen Hoofdfase 2

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Professioneel Handelen Hoofdfase 2
Engelse vertaling:	Professional Skills
EC:	10 EC
Studiejaar + periode:	Professioneel bekwaam Hoofdfase 2 VT: Periode 1 en 2 (2-3 dagen per week)

Leeruitkomsten **H2-fase**

In hoofdfase 2 verdiept de student zich nog meer in lesgeven of onderwijs aanbieden. In deze fase dient de student zich meer te richten op de individuele behoefte van de doelgroep en maakt zich differentiatie meer eigen. Ook het blikveld dient zich te vergroten. (van klas/groep naar team en school).

LUK 1
De student ontwerpt samenhangende leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert deze uit en reflecteert en evalueert het leerproces en leeropbrengsten van de samenhangende leeractiviteiten, gebruikmakend van afwisselende en activerende werkvormen volgens een gestructureerde opbouw van de lesstof waarbij tegemoet gekomen wordt aan de verschillende leerbehoeften van de leerlingen.

LUK 2
De student creëert een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen en levert hiermee een bijdrage aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. Hij kan zijn pedagogisch handelen afstemmen met zijn collega´s en met anderen die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn.

LUK 3
De student handelt en communiceert respectvol vanuit zijn professionele rol naar ouders en professionals (leerlingbegeleider, decaan, mentoren, zorgcoördinator) en gebruikt deze expertise bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van zijn eigen onderwijs.

LUK 4
De student onderzoekt zijn onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen en kan op basis van een zelfbeoordeling, gebaseerd op zelfreflectie en feedback van anderen, zelfstandig richting en vorm geven aan zijn ontwikkeling als professional.

Toetsing

Leerwegonafhankelijke toets
De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen.
Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.

Onderwijsaanbod

De student wordt begeleid door de werkplekbegeleider (en schoolopleider) op de school. Samen met de school wordt gekeken welke activiteiten de student gaat ondernemen. De leeruitkomsten en het ontwikkelplan dat de student zelf maakt zijn hierin leidend.

Opleidingsscholen en aanvullende informatie

Veel studenten starten het werkplekleren op een opleidingsschool. Op opleidingsscholen vormen alle studenten samen een leergroep, die onder leiding van een daartoe opgeleide opleider in de school, samen leren en werken aan een voor hen en de school kenmerkende en betekenisvolle leersituatie. Studenten volgen een geheel geïntegreerd programma. De student wordt opgenomen in het team en in de cultuur van het onderwijs op die school. Er is veel ruimte voor co-creatie, ook samen leren met zittende leraren.

Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht:
https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx

Algemene Professionele Vorming (APV), leerjaar 2

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Algemene Professionele Vorming Professionele ontwikkeling (PRO) Pedagogisch didactisch handelen (PDH)
Engelse vertaling:	General Professional Training
SBU / EC's:	PRO: 140 SBU / 5 EC's PDH: 140 SBU / 5 EC's
Studiejaar + periode:	Studiejaar 2, alle periodes
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht	Gezien het practicumkarakter van de modules, waarbij het leren van en met elkaar centraal staat, wordt van studenten verwacht dat ze aanwezig zijn.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

- In leerjaar 2 gaat het bij APV om het thema 'jij en de klas'. De student gaat zich verdiepen in groepen leerlingen. Daarbij komen o.a. het voeren van gesprekken en groepsprocessen bij groepen leerlingen aan de orde. Ook verdiept de student zich in de ethische en normatieve aspecten die het werken met leerlingen met zich mee kan brengen. Gedurende het studiejaar maakt de student zijn professionele ontwikkeling zichtbaar en aan het eind van het studiejaar maakt de student de balans op omtrent zijn onderwijspedagogisch-didactisch handelen in een dossier.
- In leerjaar 2 wordt er binnen APV gewerkt aan de beroepsbekwaamheidseisen vakdidactisch bekwaam, pedagogisch bekwaam en professioneel handelen.

Doelen en inhoud

Leeruitkomsten

In het Hoofdfase-I programma van APV wordt gewerkt met leeruitkomsten. Deze leeruitkomsten zijn geformuleerd omtrent de professionele ontwikkeling tot docent, het algemeen didactisch handelen, het pedagogisch handelen op groepsniveau en het pedagogisch handelen op individueel niveau. Onderstaande LUK's geven een indruk van de leeruitkomsten die de student in leerjaar 2 moet aantonen:

1) Professionele ontwikkeling: De student verantwoordt zijn gemaakte keuzes in zijn doorlopende ontwikkeling richting een autonome, onderzoekende en betekenisgerichte docent voor leerlingen in het tweedegraadsgebied.

2) Didactisch handelen: De student laat in zijn didactisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier keuzes maakt voor een ontwerp van leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt zijn didactisch handelen vanuit leer-en motivatietheorieën.

3) Pedagogisch handelen op groepsniveau: De student laat in zijn pedagogisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier intervenieert in het groepsproces van leerlingen en een bijdrage levert aan een veilig, ondersteunend en ordelijk leerklimaat in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt hoe hij in zijn pedagogisch handelen en klassenmanagement rekening houdt met het pedagogisch klimaat in de groep, de leefwerelden van leerlingen en de pedagogische functie van de school.
4) Pedagogisch handelen op leerlingniveau: De student laat in zijn pedagogisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier het leren van een leerling begeleidt in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt vanuit ontwikkelings-en leertheorieën hoe hij in zijn pedagogisch handelen effectief communiceert en werkt vanuit de psychologische basisbehoeften en de leefwereld van de leerling in het tweedegraadsgebied.

Inhoud

Professionele ontwikkeling

In het eerste studiejaar heb je kennisgemaakt met het beroep van de leraar. Daarnaast heb je ook aandacht besteed aan wie jij bent en wat jij als docent belangrijk vindt. In het tweede studiejaar ga je je verder ontwikkelen richting een autonome, onderzoekende en betekenisgerichte docent. Naast dat je reflecteert op betekenisvolle ervaringen en zo tot leren komt ga je ook actief op zoek naar betekenisvolle ervaringen. Je creëert ze zelf door op een andere manier te handelen voor een groep leerlingen of door met collega's in gesprek te gaan etc. Je stuurt je eigen leren. Bijvoorbeeld door te werken aan de doelen die je in studiejaar 1 hebt opgesteld n.a.v. de PRO-toets. Je krijgt handvatten en wordt begeleid bij je ontwikkeling en het maken van keuzes. Van de student wordt een kritische, reflectieve en onderzoekende houding verwacht. Hiermee zet je een vervolgstap richting de ontwikkeling naar een onderzoekende, betekenisgerichte en autonome docent. Uiteindelijk willen we bij FLOT dat je een karaktervolle leraar wordt; een leraar voor het onderwijs van morgen, een wendbare professional.

Pedagogisch didactisch handelen

De eerste beginselen van het pedagogisch en didactisch handelen zijn in het eerste studiejaar aan de orde geweest. In dit studiejaar zet je de volgende stap. Voor het algemeen didactisch handelen ga je opeenvolgende leeractiviteiten ontwerpen. Waarbij je rekening houdt met de context, leertheorieën en onderwijsconcepten. Vervolgens analyseer je de opbrengsten van je leeractiviteiten op groepsniveau. Wat leren je leerlingen van jouw leeractiviteiten?
Naast het oefenen van je didactische vaardigheden ga je ook je pedagogische vaardigheden uitbreiden. Welke interventies kun je toepassen in een groep leerlingen? Hoe beïnvloed je het groepsklimaat op een positieve manier? Wat is de pedagogische visie van de school? Hoe sluit je hierbij aan als docent? Wat voor effect heeft jouw ingezette interventie gehad om het leerklimaat te verbeteren? Op leerlingniveau zoom je in op de individuele behoeften van leerlingen in een groep. Hoe maak je goed contact? Hoe spreek je leerlingen aan? Hoe voer je een gesprekje over iets dat voorgevallen is in de klas? Hoe kijkt een puber eigenlijk aan tegen school en zijn leefwereld?

Relatie met Kennisbasis

De subdomeinen uit de generieke kennisbasis voor leraren in het tweedegraadsgebied die aan de orde komen zijn:
A2 Onderwijsconcepten
A3 Hersenen en leren
A4 Leer- en motivatieprocessen
A5 Begeleiden van leerprocessen
A7 Ontwerpen van onderwijs
B1 School in de pluriforme maatschappij
B2 Pedagogische functie van de school
B3 Pedagogisch klimaat in de school
B4 Leerlingbegeleiding
B5 Ontwikkelingstheorieën
C1 Ontwikkelingen in het onderwijs
C3 Persoonlijke professionele ontwikkeling
C4 Onderzoekend vermogen
C5 Professionele identiteit
C6 Digitale onderwijsmiddelen

Werkwijze en organisatie

Het leren vindt plaats middels een divers aanbod (denk aan: colleges, weblectures, workshops, projecten, onlineplatform, literatuurbesprekingen). Er is een basisaanbod voor iedere student en een aanbod waarbinnen de student keuzes kunnen maken op basis van hun professionele leerbehoeften en vraagstukken uit de onderwijspraktijk.

Literatuur en leermiddelen

Onderstaande literatuur en leermiddelen behoren tot de basislijst. Deze literatuurlijst kan uitgebreid worden met verplichte en aanvullende literatuur door de docent.

- Geerts, W., & Van Kralingen, R. (2020). *Handboek voor leraren.* Bussum: Coutinho.
- Gratis te downloaden:
  Kelchtermans, G. (2012). *De leraar als (on) eigentijdse professional.* Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
  https://www.onderwijsraad.nl/binaries/onderwijsraad/documenten/rapporten/2013/03/11/studie-de-leraar-als-oneigentijdse-professional/notitie-kelchtermans-ku-leuven-20120250_1029.pdf
- Gratis te downloaden:
  Kirschner, P.A., Claessens, L., & Raaijmakers, S. (2018). *Op de schouders van reuzen.* Meppel: Ten Brink Uitgevers.
  https://newsroom.didactiefonline.nl/uploads/BOEKEN/20190107%20Op%20de%20schouders%20van%20reuzen%20Definitief%20download.pdf
- Ros, A, Castelijns, J., van Loon, A., & Verbeeck, K. (2020). *Gemotiveerd leren en lesgeven.* Bussum: Coutinho.
- Slooter, M. (2018). *De zes rollen van de leraar.* Huizen: Uitgeverij Pica.
- Van der Wal, J., & De Wilde, J. (2017). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding.* Bussum: Coutinho.
- Van den Herik, M., & Schuitema, A. (2016). *Een onderzoekende houding: werken aan professionele ontwikkeling.* Bussum: Coutinho
- Gratis te downloaden:
  Van der Wateren, D. (2014). *Gert Biesta over het prachtige risico van onderwijs.*
  https://onderzoekonderwijs.net/2014/05/19/gert-biesta-over-het-prachtige-risico-van-onderwijs/

Toetsing

- De onderwijseenheid ‘Professionele ontwikkeling’ wordt afgesloten met een portfolioassessment.
- De onderwijseenheid ‘Pedagogisch didactisch handelen’ wordt afgesloten met een portfolioassessment.
- Deadlines voor toetsmomenten staan vermeld in de studiehandleiding. Wanneer de student de deadline mist vervalt de eerste gelegenheid en kan de student gebruik maken van de tweede gelegenheid.

Aanvullende informatie

- Indien fraude wordt vermoed, wordt direct de examencommissie verwittigd, die sancties kan opleggen. Een vorm van fraude die bij schriftelijke toetsing voorkomt is plagiaat.
- APV kent een practicumkarakter. Hierbij staat ‘leren van en met elkaar’ centraal. Van studenten wordt verwacht dat ze aanwezig zijn en op actieve en professionele wijze participeren. Dit wordt beoordeeld door de docent. Voorwaardelijk daarvoor is dat zij op tijd aanwezig zijn en voorbereid naar de lessen komen. Als een student om bijzondere omstandigheden een bijeenkomst afwezig is dan dient de student deze inhouden zelf in te halen.

Algemene Professionele Vorming (APV), leerjaar 3

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Algemene Professionele Vorming Professionele ontwikkeling en Pedagogisch didactisch handelen
Engelse vertaling:	General Professional Training
SBU / EC's:	(PROPDH3): 168 SBU / 6 EC's
Studiejaar + periode:	Studiejaar 3, Periode 1 en 2
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht	Gezien het practicumkarakter van de modules, waarbij het leren van en met elkaar centraal staat, wordt van studenten verwacht dat ze aanwezig zijn.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

- In leerjaar 3 gaat het bij APV om het thema 'jij en de leerling'. De student gaat zich verdiepen in het begeleiden van individuele leerlingen. Onderwerpen die aan de orde komen zijn differentiatie, loopbaanleren, passend onderwijs en leerlingbegeleiding. Gedurende de eerste twee periodes maakt de student zijn professionele ontwikkeling zichtbaar en aan het eind van deze periodes maakt de student de balans op omtrent zijn onderwijspedagogisch-didactisch handelen in een portfolio.
- In leerjaar 3 wordt er binnen APV gewerkt aan de beroepsbekwaamheidseisen vakdidactisch bekwaam, pedagogisch bekwaam en professioneel handelen.

Doelen en inhoud

Leeruitkomsten

In het Hoofdfase-2 programma van APV wordt gewerkt met leeruitkomsten. Deze leeruitkomsten zijn geformuleerd omtrent de professionele ontwikkeling tot docent, het algemeen didactisch handelen, het pedagogisch handelen op groepsniveau en het pedagogisch handelen op individueel niveau. Onderstaande LUK's geven een indruk van de leeruitkomsten die de student in leerjaar 3 moet aantonen:

1) Professionele ontwikkeling: De student verantwoordt zijn gemaakte keuzes in zijn doorlopende ontwikkeling richting een autonome, onderzoekende en betekenisgerichte docent voor leerlingen in het tweedegraadsgebied.

2) Didactisch handelen: De student laat in zijn didactisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier keuzes maakt voor een ontwerp van leeractiviteiten voor leerlingen in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt zijn didactisch handelen vanuit cognitieve- en sociale ontwikkelingstheorieën, leer- en motivatietheorieën en differentiatietheorieën.

3) Pedagogisch handelen op groepsniveau: De student laat in zijn pedagogisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier het groepsproces van leerlingen begeleidt en een veilig, ondersteunend en ordelijk leerklimaat creëert in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt hoe hij in zijn pedagogisch handelen rekening houdt met het begeleiden van leerprocessen, het pedagogisch klimaat in de groep en de pedagogische functie van de school in een pluriforme maatschappij.

4) Pedagogisch handelen op leerlingniveau: De student laat in zijn pedagogisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier het leerproces van een leerling begeleidt in het tweedegraadsgebied. De student verantwoordt vanuit ontwikkelings-en leertheorieën hoe hij in zijn pedagogisch handelen effectief communiceert en werkt vanuit de psychologische basisbehoeften in het tweedegraadsgebied en rekening houdt met de pedagogische functie van de school in een pluriforme maatschappij.

Inhoud

Professionele ontwikkeling

Ook in het derde studiejaar ga je je verder ontwikkelen richting een autonome, onderzoekende en betekenisgerichte docent. Naast dat je reflecteert op betekenisvolle ervaringen en zo tot leren komt ga je ook actief op zoek naar betekenisvolle ervaringen. Je creëert ze zelf door op een andere manier te handelen voor een groep leerlingen of door met collega's in gesprek te gaan etc. Je stuurt je eigen leren. Bijvoorbeeld door te werken aan de doelen die je in studiejaar 2 hebt opgesteld n.a.v. de PRO-toets. Je krijgt handvatten en wordt begeleid bij je ontwikkeling en het maken van keuzes. Van de student wordt een kritische, reflectieve en onderzoekende houding verwacht. Hiermee zet je een vervolgstap richting de ontwikkeling naar een onderzoekende, betekenisgerichte en autonome docent. Uiteindelijk willen we bij FLOT dat je een karaktervolle leraar wordt; een leraar voor het onderwijs van morgen, een wendbare professional.

Pedagogisch didactisch handelen

Voor het algemeen didactisch handelen zoom je in jaar drie in op differentiëren. Hoe zorg je ervoor dat je tegemoetkomt aan de verschillende behoeften van de verschillende leerlingen in je groep?
Naast het oefenen van je didactische vaardigheden ga je ook je pedagogische vaardigheden uitbreiden. Daarbij ga je proberen om zelf een positief leerklimaat te creëren. Op leerlingniveau leer je het leerproces van leerlingen begeleiden. Niet alleen rondom de vakinhoud, maar ook met het oog op mentoraat, loopbaanbegeleiding en andere individuele behoeften.

Relatie met Kennisbasis

De subdomeinen uit de generieke kennisbasis voor leraren in het tweedegraadsgebied die aan de orde komen zijn:
A2 Onderwijsconcepten
A3 Hersenen en leren
A4 Leer- en motivatieprocessen
A5 Begeleiden van leerprocessen
A6 Hanteren van doelen
A7 Ontwerpen van onderwijs
B1 School in de pluriforme maatschappij
B2 Pedagogische functie van de school
B3 Pedagogisch klimaat in de school
B4 Leerlingbegeleiding
B5 Ontwikkelingstheorieën
C1 Ontwikkelingen in het onderwijs
C3 Persoonlijke professionele ontwikkeling
C4 Onderzoekend vermogen
C5 Professionele identiteit

Werkwijze en organisatie

Het leren vindt plaatsvinden middels een divers aanbod (denk aan: colleges, weblectures, workshops, projecten, onlineplatform, literatuurbesprekingen). Er is een basisaanbod voor iedere student en een aanbod waarbinnen de student keuzes kunnen maken op basis van hun professionele leerbehoeften en ervaren concerns uit de onderwijspraktijk.

Literatuur en leermiddelen

Onderstaande literatuur en leermiddelen behoren tot de basislijst. Deze literatuurlijst kan uitgebreid worden met verplichte en aanvullende literatuur door de docent.

- Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2016). *Handboek voor leraren*. Bussum: Coutinho,
- Van der Wal, J & De Wilde, J (2017). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding.* Bussum: Coutinho,

Toetsing

- De onderwijseenheid ‘Professionele ontwikkeling en Pedagogisch Didactisch handelen’ wordt afgesloten met een portfolioassessment, waarbij Professionele ontwikkeling voorwaardelijk is voor Pedagogisch Didactisch Handelen.
- Deadlines voor toetsen worden gecommuniceerd door de docent. Wanneer de student de deadline mist vervalt de eerste gelegenheid en kan de student gebruik maken van de tweede gelegenheid.

Aanvullende informatie

- Indien fraude wordt vermoed wordt direct de examencommissie verwittigd, die sancties kan opleggen. Een vorm van fraude die bij schriftelijke toetsing voorkomt is plagiaat.
- APV kent een practicumkarakter. Hierbij staat ‘leren van en met elkaar’ centraal. Van studenten wordt verwacht dat ze aanwezig zijn en op actieve en professionele wijze participeren. Dit wordt beoordeeld door de docent. Voorwaardelijk daarvoor is dat zij op tijd aanwezig zijn en voorbereid naar de lessen komen. Als een student om bijzondere omstandigheden een bijeenkomst afwezig is dan dient de student deze inhouden zelf in te halen.

Bevolking en ruimte

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Bevolking en Ruimte
Engelse vertaling	Geographies of population
SBU/ EC's:	84 / 3.0
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 1*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Bij evt. excursie(s) en/of bijeenkomst met presentaties door studenten (zie cursusbeschrijving)

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus bouwt voort op de kennis en vaardigheden die zijn opgedaan in cursussen uit het propedeuseprogramma, met name bevolkingsgeografie, stadsgeografie en (w.b. vaardigheden) geo-informatie.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van deze cursus:

- Kan de student de ruimtelijke inrichting van Nederland verklaren als een product van demografische ontwikkelingen, sociaaleconomische ontwikkelingen en ruimtelijk beleid;
- Kan de student ontwikkelingen in de ruimtelijke inrichting van Nederland sinds de Tweede Wereldoorlog op verschillende schaalniveaus beschrijven en verklaren;
- Kan de student het ontstaan en de aanpak van enkele specifieke ruimtelijke vraagstukken in Nederland (regionale ongelijkheid, vergrijzing, demografische krimp, segregatie en leegstand) beschrijven en verklaren.
- Kan de student actuele ruimtelijke vraagstukken in de eigen omgeving herkennen, analyseren en de aanpak ervan beoordelen.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Inhoud

Lag in de cursus Bevolkingsgeografie nog de nadruk op kwantitatieve aspecten van bevolkingsgroei/ en spreiding, in deze cursus zijn het de kwalitatieve aspecten die centraal staan: hoe hangen bevolkingsontwikkeling en ruimtegebruik samen, welke factoren sturen deze samenhang en welke dynamiek en vraagstukken levert dit op? Diverse ruimtelijke vraagstukken in Nederland structureren de inhoud, te weten: regionale ongelijkheid, vergrijzing, demografische krimp, segregatie en leegstand.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis:
Domein 4: Sociaal-economische systemen
Subdomein 4.1: Demografie en bevolkingsgeografie
Subdomein 4.3: Geografie van stad en platteland

Werkwijze en organisatie

Er vinden inhoudelijke bijeenkomsten plaats, gestructureerd naar de thema's die in deze cursus worden behandeld. In het laatste college presenteren studenten de resultaten van hun eigen onderzoek. Dit onderzoek wordt in een groep uitgevoerd en betreft de analyse van een actueel ruimtelijk vraagstuk in de eigen omgeving. Daarnaast vinden er mogelijk meerdere dag(deel)excursies plaats.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Literatuur en leermiddelen
Bij deze cursus wordt gebruik gemaakt van een reader die bij aanvang van de cursus wordt verstrekt. (Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Toetsing
Het eindcijfer voor deze cursus wordt bepaald op basis van de resultaten van een individueel afgenomen schriftelijke kennistoets over de literatuur en de colleges (70%) en een dossieropdracht (30%).

Herkansing van de kennistoets (bij een 5,4 of lager cijfer) heeft de vorm van een hertentamen. Herkansing van de dossieropdracht heeft de vorm van een schriftelijke herziening van de opdracht. De aard en omvang van de herziening wordt bepaald door de docent.

Deelname aan het college 8, waarin studenten zelf de resultaten van hun onderzoek presenteren, is verplicht. Ook deelname aan eventuele dag(deel)excursies is verplicht.

Studenten die (onderdelen van) deze cursus willen herkansen, dienen dit vóór het eerste college kenbaar te maken aan de docent.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Brazilië

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Brazilië
Engelse vertaling	Brazil
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS:	56/ 2
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 3
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus draagt bij aan de verwerving en verwerking van geografische kennis van Latijns-Amerika in het algemeen en van Brazilië in het bijzonder. Hierbij wordt voortgebouwd op de kennis en inzichten uit het eerste jaar van de opleiding aardrijkskunde.
Latijns-Amerika en specifiek Brazilië als regionaal onderwerp zijn relevant voor de beroepspraktijk aangezien binnen het VMBO- eindexamenprogramma Brazilië is aangewezen als regionale toepassing binnen de thema's Bronnen van Energie. De cursus is complementair aan de modules Bronnen van energie, economische geografie en ontwikkelingsgeografie.

Doelen en inhoud

Doelen

- Een volledig geografisch beeld schetsen van Brazilië dat is gebaseerd op verschillende dimensies.
- Actuele ruimtelijke vraagstukken mbt Brazilië beschrijven en verklaren.
- Kennis en inzicht van Brazilië toepassen op het aardrijkskunde onderwijs.

Inhoud

Voor de inhoud zie het overzicht bij werkwijze en organisatie

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende thema's van de kennisbasis aardrijkskunde:
1 Natuurlijke systemen op en rond aarde
2 Milieugeografie
4 Ruimtelijke effecten van sociaal-economische processen
5 Ruimtelijke effecten van politieke en culturele systemen
6 Geografische concepten

Werkwijze en organisatie

De bijeenkomsten bestaan uit hoor- en werkcolleges(opdrachten). Het geografisch analysemodel (van der Schee 2000) wordt gebruik als kader voor de bestudering van Brazilië.

Literatuur en leermiddelen

- Collegestof: presentaties, eigen aantekeningen, opdrachten en bijbehorende artikelen.
- Blouet, B. & O. Blouet (2015). Latin America and the Caribbean. A systematic and regional survey.
  - Chapter 13. Brazil
- Funnekotter, B. (2019) Schoffelen in de Amerikaanse achtertuin. NRC 15 februari 2019
- Klaufus, C. & Van Lindert, P. (2016). Latijns-Amerika. Een regio in beweging.
  - Inleiding.
  - Hoofdstuk 3: Klimaat en landschap van Latijns-Amerika
  - Hoofdstuk 5.5- 5.7: Bevolking en economie
  - Hoofdstuk 10: Brazilië.
- Kleinpenning, J. & Van Lindert, P. (1997). Latijns-Amerika. H3 Historische ontwikkeling. Pp 35-60.
- Lindert van, P. (2012). Brazilië: de reus ontwaakt. Geografie juni 2012
- Paz, L. (2018). De aanstaande president van Brazilië is geen 'tropische Trump'. De Correspondent 27 november 2018
- Schee, J. van der (2013). Meer aandacht voor fysisch geografische regio's. Geografie, september 2013
- Vargas Llosa, M. (2008). The paradoxes of Latin America. The American Interest, February 2008.
- Verkoren, O. (2013). BRICS in breder perspectief. Geografie februari 2013.
- Wolf, de M. (2017). Getrapte verdringing door Braziliaanse suikerriet. Geografie februari 2017.

Toetsing

De cursus Brazilië wordt afgesloten met een tentamen en een topotoets.

Rusland

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Rusland
Engelse vertaling	Russia
SBU/ EC's:	56/2
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 4
Ingangseisen:	n.v.t
Aanwezigheidsplicht:	n.v.t

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus Rusland is gerelateerd aan en bouwt verder op de basiscursussen geografie uit het 1e studiejaar. Binnen de regionale context van Rusland (en de voormalige Sovjetunie) worden begrippen en theorieën uit de kennisbasis toepast en geconcretiseerd.
Rusland als regionaal onderwerp binnen de opleiding aardrijkskunde is relevant voor de beroepspraktijk omdat in het VMBO-eindexamenprogramma aardrijkskunde Rusland als te bestuderen regio is genoemd en daarbij gekoppeld is aan de thema's: Grenzen en Identiteit.

Doelen en inhoud

Doelen

De student kan:

- aan de hand van diverse informatiebronnen een geografisch beeld van Rusland opbouwen en weergeven;
- ruimtelijke vraagstukken m.b.t. Rusland beschrijven en verklaren.
- kennis en inzicht met betrekking tot Rusland vertalen naar het aardrijkskundeonderwijs en leerlingen.

Inhoud

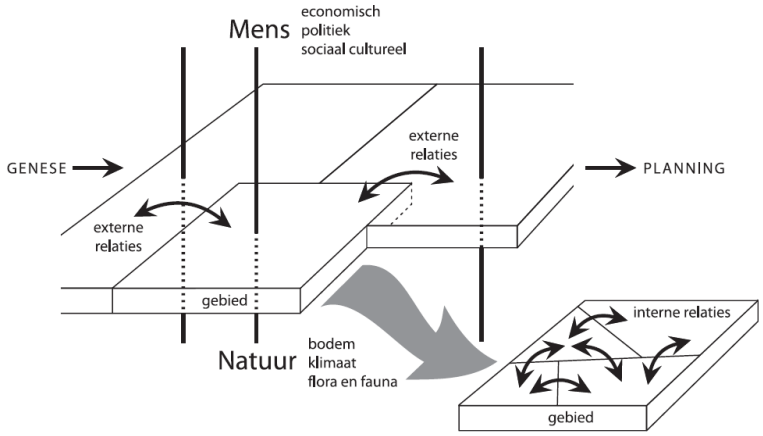
Zie overzicht bij werkwijze en organisatie

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende thema's van de kennisbasis aardrijkskunde:
1 Natuurlijke systemen op en rond aarde
2 Milieugeografie
4 Ruimtelijke effecten van sociaal-economische processen
5 Ruimtelijke effecten van politieke en culturele systemen
6 Geografische concepten
Concepten en theorieën uit de kennisbasis worden binnen de regionale context van Rusland aan de orde gesteld.

Werkwijze en organisatie

De bijeenkomsten bestaan uit hoor- en werkcolleges(opdrachten). Het geografisch analysemodel (van der Schee 2000) wordt gebruik als kader voor de bestudering van Rusland.

Verdeling studiebelastingsuren:

- Colleges (inclusief tentamen): 18 uur
- Literatuurstudie : 20 uur (152 p. literatuur)
- Voorbereiding en opdrachten: 18 uur

Literatuur en leermiddelen

p.m

Toetsing

Schriftelijk tentamen over literatuur en collegedictaat (inclusief opdrachten).

(Wijzigingen voorbehouden)

Systeem Aarde

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Systeem Aarde
Engelse vertaling	System Earth
SBU/ EC's:	112 SBU | 4EC
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 3*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De module richt zich op de ruimtelijk variërende samenhang tussen de geofactoren en sferen, en is onderdeel van de leerlijn Fysische Geografie. Patroon- en proceskennis uit de fysisch geografische modules in jaar 1 wordt verdiept via een integrale systeembenadering op landschappelijk en planetair schaalniveau.

Doelen en inhoud

De student beschrijft en verklaart mondiale patronen in de geofactoren, gebruikmakend van relevante concepten uit de kennisbasis aardrijkskunde voor het tweedegraads gebied, zodanig dat de student de interactie tussen de geofactoren kan analyseren voor verschillende plaatsen op aarde.
De student beschrijft en verklaart het gevolg van menselijk handelen op de (samenhangende) geofactoren, gebruikmakend van relevante concepten uit de kennisbasis aardrijkskunde voor het tweedegraads gebied, zodanig dat de student de milieueffecten kan analyseren voor verschillende plaatsen op aarde.

Relatie met Kennisbasis

Het vak Systeem Aarde sluit aan bij onderdeel 1 t/m 3 van de Kennisbasis Aardrijkskunde**.**

Werkwijze en organisatie

De module bestaat uit hoor- en werkcolleges.

Literatuur en leermiddelen

Foresman, T. & Strahler, A.H., 2012. Visualizing Physical Geography. Wiley.
Middleton, N., 2018. The global casino: an introduction to environmental issues. Routledge.
Wils, T., 2020. Reader bij de modules Systeem Aarde (voltijd) & Zonale Geografie (deeltijd). Fontys Hogescholen Tilburg.
Voor de genoemde boeken en reader geldt dat indien voor aanvang van de onderwijseenheid een nieuwe editie uitkomt, die nieuwe editie leidend zal zijn.

Toetsing

Dossier en schriftelijke toets

Nigeria

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Nigeria
Engelse vertaling	Nigeria
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS:	56 SBU/ 2 ECTS
Studiejaar + periode:	Jaar 2, periode 2
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Nee
Toetsing:	Tentamen + topografietoets

Plaats van het onderwijs in het programma

Deze cursus draagt bij aan de verwerving en verwerking van geografische kennis van Afrika in het algemeen en van Nigeria in het bijzonder. Hierbij wordt voortgebouwd op de kennis en inzichten uit het eerste jaar van de opleiding aardrijkskunde.
Afrika en specifiek Nigeria als regionaal onderwerp zijn relevant voor de beroepspraktijk omdat in het VMBO- eindexamenprogramma Nigeria is aangewezen als macro-regio binnen het thema arm en rijk. De cursus is complementair aan de modules economische geografie en ontwikkelingsgeografie.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van de cursus kan de student:

- een indeling maken van Afrika op basis van verschillende dimensies.
- beschrijven en verklaren hoe de koloniale periode de Afrikaanse samenleving heeft beïnvloed en dat op dit moment nog steeds doet.
- beschrijven en verklaren hoe de Koude Oorlog de Afrikaanse samenleving heeft beïnvloed.
- een beeld schetsen van de economische ontwikkeling van Afrika in de afgelopen eeuw en in de huidige tijd en de rol van grondstoffen hierin aangeven.
- de belangrijkste migratieprocessen en routes van Afrikanen beschrijven en verklaren.
- de belangrijkste sociaal- en fysisch geografische aspecten van Nigeria beschrijven inclusief verschillen tussen diverse deelgebieden van Nigeria.
- actuele vraagstukken die spelen in Nigeria uiteenzetten.
- een toekomstschets maken van de belangrijkste ontwikkelingen in Afrika en Nigeria.
- aangeven hoe Nigeria in het VMBO-examenprogramma aan bod komt en welke aspecten van Afrika aan bod komen in de huidige onderbouwmethodes aardrijkskunde.
- de keuze voor Nigeria als regionale module binnen een aardrijkskundeprogramma beargumenteren.
- de belangrijkste topografie van Sub Sahara Afrika herkennen en uit zijn hoofd opnoemen.

Inhoud

Daar waar het continent Afrika in het VO aan bod komt in de kerndoelen en het examenprogramma, moet de student inhoudelijk voldoende bagage hebben om de stof over te brengen aan de leerlingen en de methode aan te kunnen vullen met eigen inbreng.

Relatie met Kennisbasis

Vakinhoudelijk

- 4.1.1 Demografie en bevolkingsgeografie
- 4.3.8. Geografie van stad en platteland
- 5.1.2 Politieke geografie
- 5.1.7 Politieke geografie
- 5.3.3 Ontwikkelingsgeografie
- 7.3 Topografie

Vakdidactisch

- 3.1 Ontwikkelingen in het schoolvak

Werkwijze en organisatie

De colleges zullen bestaan uit een combinatie van hoor- en werkcollege. Het is noodzakelijk dat bijbehorende literatuur vooraf is gelezen en eventuele opdrachten die in het voorgaande college zijn opgegeven zijn gemaakt.

Literatuur en leermiddelen

• Alle materialen die worden uitgereikt tijdens colleges
• Aa, G. van der (2005). Nigeriaanse toestanden. Amsterdam; Uitgeverij Nieuw Amsterdam.
• Collier, P. (2006). Africa: Geography and growth. Centre for the study of African economies. Oxford University.
• Dietz, T. (2016). Afrika in 2100: vier miljard mensen? In Geografie; jaargang 25, nummer 9, November/December 2016
• Dietz, T. & de Haas, H. (2018). Wen er maar aan! Migratie en ontwikkeling: een ongemakkelijke boodschap. In Geografie; jaargang 27, nummer 6, juni 2018.
• Dietz, T. & Leliveld, A. (2012). Landbouw loont: Zuidoost-Azië als spiegel voor Afrika? Geraadpleegd op 9 november 2012, op http://home.medewerker.uva.nl/a.j.dietz/bestanden/20120500_is_art_dietz.pdf.
• Garcia, J.G.,Hitaj, E., Mlachila, M., Viseth, A. & Yenice, M. (2016). Sub-Saharan migration: patterns and spillovers. International Monetary Fund, Publications.
• Lawal, T. & Oluwatoyin, A. (2011). National development in Nigeria: Issues, challenges and prospects. Journal of Public Research Vol.3 (9).
• Stravens, M. (2015). De opstand van Boko Haram. Schoorl; Uitgeverij Conserve
  Hoofdstuk 1: Het front verschuift
  Hoofdstuk 3: Van ideoloog naar soldaat
• Stiglitz, J. (2006). Making Globalization Work. Londen; Penguin Group
• Verkoren, O. & Harts-Broekhuis, E. (red.) (2000). Tropisch Afrika. Assen: Koninklijke Uitgeverij Van Gorcum.
  Hoofdstuk 3: Continent met een eigen geschiedenis, pp. 52-69
• Veen, R van der (2004). Afrika van de koude oorlog naar de 21e eeuw. KIT Publishers
• Vermeulen, M. (2019, 27 maart). Je leert migratie pas echt begrijpen als je de democratie ziet falen. Geraadpleegd op 1 april 2019 van https://decorrespondent.nl/9297/je-leert-migratie-pas-echt-begrijpen-als-je-de-democratie-ziet-falen/405079587-09d14675

Onder voorbehoud van wijzigingen

Toetsing

De cursus wordt afgesloten met een tentamen en een topotoets.

Globalisering

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Globalisering
Engelse vertaling	Globalisation
SBU/EC's	84/3
Studiejaar + periode	jaar 2, periode 4
Ingangseisen	Economische geografie afgerond
Aanwezigheidsplicht	Nee

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

In deze cursus zal het begrip globalisering worden ingevuld vanuit een economische en politieke invalshoek. Daarbij bestuderen we niet alleen de globaliseringsprocessen zelf, maar ook een aantal concrete voorbeelden. Deze cursus sluit aan op de cursus economische geografie.

Doelen en inhoud

Doelen

De student heeft kennis en inzicht in de volgende aspecten en kan deze kennis en inzichten in diverse toepassings-, analyse-, evaluatie of synthesecontexten gebruiken:

1. de "dimensions" van globalisering volgens Hylland Eriksen;
2. de patronen en processen van globalisering (met als focus economische globalisering);
3. de oorzaken en gevolgen van het bestaan van belastingparadijzen en de rol van Nederland hierin;
4. de reactie(mogelijkheden) van samenlevingen en individuen op globaliseringsverschijnselen.

Inhoud

Globalisering heeft invloed op landen, bedrijven en burgers overal ter wereld. Dit is onder andere zichtbaar wanneer we het hebben over internationaal opererende bedrijven, de financiële wereld, voedselproductieketens en steden. Tevens lijkt globalisering een onomkeerbaar proces. Sommigen beweren echter dat zoiets als globalisering niet bestaat. In deze module wordt het globaliseringsproces aan de hand van de achterliggende concepten geanalyseerd.

Relatie met Kennisbasis

Deze module draagt bij aan het bereiken van de volgende doelen uit de **kennisbasis Aardrijkskunde: 4.2.1 - 4.2.6**

Werkwijze en organisatie

Hoor – en werkcollege.

Literatuur en leermiddelen

De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld:

- Aalbers, M. & Pollard, J. (2016). Geographies of money, finance and crisis. In: Daniels, P. et al. (ed.). *An Introduction to Human Geography.* Harlow: Pearson.
- Daniels, P. & Jones, M. (2016). Geographies of the economy. In: Daniels, P. et al. (ed.). *An Introduction to Human Geography.* Harlow: Pearson.
- Hall, T. and Barrett, H. (2016), Cities: Urban Worlds. In: Daniels, P. et al. (ed.). *An Introduction to Human Geography*. Harlow: Pearson.
- Hylland Eriksen, T. (2014) *Globalization. The Key concepts.* London: Bloomsbury. Introduction. pp.1-18
- Knox, P. & Marston, S. (2016). *Human Geography. Places and Regions in Global Context. 7th Edition.* Harlow: Pearson.
- Maye, D. (2016). Society, settlement and culture. In: Daniels, P. et al. (ed.). *An Introduction to Human Geography*. Harlow: Pearson.
- Steger, M. (2014). *Elementaire deeltjes 8: Globalisering.* Amsterdam: AUP.
- Collegemateriaal

Toetsing
Schriftelijk tentamen.

Aanvullende informatie
Wijzigingen voorbehouden.

Global Change

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Fysische Geografie: Global Change
Engelse vertaling	Physical geography: Global Change
SBU (Studiebelastinguren) / ECTS	84 / 3
Studiejaar + periode	jaar 3, periode 3*
Ingangseisen	Klimatologie, Meteorologie
Aanwezigheidsplicht	Ja

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus Global Change maakt onderdeel uit van de Fysisch Geografische leerlijn. De cursus bouwt voort op kennis uit de cursussen Klimatologie en Meteorologie, en sluit aan bij andere fysisch-geografische cursussen. Waar het gaat om de vraag hoe om te gaan met klimaatverandering, sluit de cursus aan bij de sociaalgeografische cursussen uit het curriculum.

Doelen en inhoud

De student kan inzichten uit actueel en geologisch klimaatonderzoek en hieraan gerelateerde begrippen uit de kennisbasis aardrijkskunde voor het tweedegraadsgebied toepassen zodanig dat hij informatie over het klimaatvraagstuk kan beoordelen op verschillende criteria.

Relatie met Kennisbasis

De cursus Global Change sluit aan bij domein 2 van de Kennisbasis Aardrijkskunde, maar put feitelijk uit de gehele kennisbasis.

Werkwijze en organisatie

De module bestaat uit hoor- en werkcolleges.

Literatuur en leermiddelen

Zie studiewijzer

Toetsing

Onderzoeksopdrachten en actieve deelname

Europa/EU

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Europa/EU
Engelse vertaling	Europe/EU
SBU/ EC's:	84/3
Studiejaar + periode:	Jaar 2, periode 1
Ingangseisen:	geen
Aanwezigheidsplicht:	In het kader van deze module staat een bezoek aan het Europees Parlement in Brussel gepland. Deze excursie is verplicht. Tevens is aanwezigheid verplicht bij de colleges waarin de topotoetsen gepland zijn.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module draagt bij aan de verwerving en verwerking van geografische kennis met betrekking tot regio's en het creëren van een geografisch wereldbeeld in het algemeen en Europa in het bijzonder. Daarnaast neemt de totstandkoming en de werking van de Europese Unie een prominente rol in binnen deze module.

Doelen en inhoud

Doelen

Studenten hebben kennis van en inzicht in de volgende thema's en kunnen deze kennis en inzichten gebruiken in toepassings-, analyse-, evaluatie-of synthesecontexten:

1. de basistopografie van Europa;
2. het fysisch milieu van Europa;
3. de historische context van het huidige Europa;
4. de ontwikkelingen in de Europese economie (landbouw, industrie, dienstverlening);
5. de belangrijkste sociaalgeografische ontwikkelingen in Europa;
6. de culturele verschillen binnen Europa;
7. patronen van waarde-gerelateerde opvattingen in de verschillende Europese landen;
8. het ontstaan van de EU, haar instanties en haar beleidsinstrumenten;
9. het integratieproces van Europa en de rol van de EU hierbij;
10. de uitbreidingsproblematiek van de EU;
11. de bevolkingsontwikkeling van Europa en de actuele migratieproblematiek.
12. de voor Europa relevante begrippen, concepten en modellen;
13. het begrip territoriale identiteit (met nadruk op verschillen tussen Europese regio's) en het vraagstuk van een Europese identiteit.

Inhoud

Nederland ligt in Europa en Europa is de grootste regionale entiteit als men de wereld als geheel buiten beschouwing laat. Het grootste succes van de Europese Unie is, dat deze bijna vanzelfsprekend met Europa vereenzelvigd wordt. Toch gaat het hier om twee, weliswaar niet helemaal, verschillende dingen. Centraal in deze module staan beide onderwerpen en zij worden vanuit verschillende dimensies en perspectieven belicht (zie doelen).

Relatie met Kennisbasis

In het kader van de **kennisbasis aardrijkskunde** levert deze module een bijdrage aan:
1.1.2, 1.1.3, 1.3.3, 4.1.2, 4.1.3, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.7, 4.3.4, 4.3.9, 5.1.2, 5.1.5, 5.1.8 – 5.1.10, 6.1.2.d,
> **6.2.1 – 6.2.3, 6.3.1 – 6.3.5, 7.3.3**

Werkwijze en organisatie

Hoor- en werkcolleges.

Literatuur en leermiddelen

Verplicht

De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld:

- de Pater, B. & Paul, L. (2019 = 2e druk), Europa: Een nieuwe geografie. Utrecht: Perspectief Uitgevers.
  (Er wordt sterk aangeraden om dit boek aan te schaffen. Indien niet mogelijk is de student zelf verantwoordelijk voor het lenen van het materiaal of anderzijds).

- Berg, van den W. (2019). Dé Kosovaar bestaat niet. In: Geografie, februari 2019, pagina 11-13.
- Garton Ash, T. (2007). Europe's True Stories. In: Prospect Magazine, Issue 131 February 2007, geen paginanummering. Van het WWW, via: http://www.esiweb.org/pdf/enlargement_thinking_Garton%20Ash%20-%20Europes%20Stories.pdf geraadpleegd op 12-4-2018.
- Guerrina, R. (2002). Europe. History, Idea's, Ideologies. London: Arnold.
- Mamadouh, V. & van der Wusten, H. (2016). To TTIP or not to TTIP. In: Geografie, juni 2016, pagina 32-35.
- Mamadouh, V. & van der Wusten, H. (2016). De lange weg naar CETA. In: Geografie, november/december 2016, pagina 26-28.
- Mamadouh, V. & van der Wusten, H. (2018). Van Brexit uit de EU naar exit Noord-Ierland? In: Geografie, oktober 2018, pagina 8-11.
- Pater, de, B., Koninendijk, T., Paul, L & Zee, v.d., E. (2014). Oost-Europa blijft ver weg. In: Geografie, maart 2014, geen paginanummering.
- Pater, de B. & Paul, L. (2015). Europa: Een nieuwe geografie. Utrecht: Perspectief Uitgevers. Pagina 275-285.
- The European Commission (2014): Hoe werkt de Europese Unie? Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Visser, S. (2018). Wordt Schotland onafhankelijk? In: Geografie, oktober 2018, pagina 20-22.

- **Naast deze literatuur zal er tijdens de colleges literatuur worden uitgedeeld die gebruikt wordt in relatie tot opdrachten. Ook deze literatuur behoort tot verplichte collegestof!**

Toetsing

Tentamen	Eindcijfer
Topografie Europa (in 2 delen)	absolverend
Excursie Brussel	absolverend

Het theorietentamen gaat over de literatuur uit de literatuurlijst en het begeleidende collegemateriaal (o.a. presentaties, artikelen en opdrachten). De topografietoetsen gaan over de items zoals de in de cursus gebruikte lijst voor de topografie van Europa omschrijft. Deze bevat o.a. de 100 items uit de voorgeschreven lijst van de CITO 300, de relevante items uit de kennisbasis en het vmbo-examenprogramma. Alle onderdelen moeten minimaal met een voldoende worden afgerond.

VD Ontwikkelen van een lessenserie & didactische uitwisseling

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	VD Ontwikkelen van een lessenserie & didactische uitwisseling
Engelse vertaling	Developing of a lesson sequence & didcatical exchange
SBU/ EC's:	84/3
Studiejaar + periode:	jaar 3, periode 1 en 2
Ingangseisen:	geen.
Aanwezigheidsplicht:	Ja.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module is de afsluiting van de vakdidactische modules. Centraal staan:
A. het individueel ontwikkelen van een lessenserie en daarbij behorende materiaal en opdrachten, de uitvoering en evaluatie ervan (in nauwe samenwerking met de werkplek [stage]) en
B. het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van een les in groepsverband in een vergelijkende internationale context, en het individueel reflectetren erop. Het thema wordt in samenwerking met de universiteit van Keulen gekozen. Aan deze cursus is een verplichte uitwisseling verbonden. Er wordt gebruikt gemaakt van een door Fontys lerarenopleiding aangereikt ontwerpprincipe, "powerful geography teaching" (Roberts, 2017) en een nader af te spreken onderwerp voor de uitwisseling.

Doelen en inhoud

Doelen

De student kan een les(senreeks) over een aangereikt aardrijkskundig thema vormgeven, theoretisch verantwoorden, uitvoeren en zowel over ontwerp als uitvoering reflecteren.
De student kan een van medestudenten ontwikkelde les(senreeks) over een aardrijkskundig thema theoretisch onderbouwd beoordelen en het feedback adequaat verwoorden.
De student heeft kennis van het Duitse aardrijkskundeonderwijs en kan deze kennis bij het beoordelen van door Duitse studenten ontwikkeld lesmateriaal toepassen.

Inhoud

Het tweede jaar van de opleiding aardrijkskunde stond in het teken van "de aardrijkskundeles", in samenwerking met de docenten van het vakdidactisch netwerk aardrijkskunde staat in jaar 3 de lessenserie centraal. In overleg met de werkplek ontwikkelt de student individueel een lessenreeks, daarbij behorend materiaal, voert de lessenreeks uit en evalueert deze. Hierover schrijft de student een verslag, dat naast de omschrijving van de lessenreeks en het materiaal een uitgebreide theoretische verantwoording omvat. Een lessenreeks bestaat uit minimaal 3 lesmomenten.

Aardrijkskunde kent een aantal thema's waarbij het nadenken over de vakdidactische aanpak in een internationaal vergelijkende setting de moeite waard is. Deze module wordt in samenwerking met de universiteit Keulen (Dr. Veit Maier, Prof. Dr. Alexandra Budke) ontwikkeld en uitgevoerd. Zowel de Keulse als ook de Tilburgse studenten zullen een les ontwikkelen, uitvoeren, aan elkaar presenteren en gezamenlijk evalueren. Er wordt in beide groepen gedeeltelijk met dezelfde vakdidactische literatuur gewerkt.

Relatie met Kennisbasis

Deze module draagt bij aan het bereiken van de volgende doelen uit de kennisbasis **Aardrijkskunde**:
1.1, 1.2, 2.2, 2.3, 3.1.1, 4.1 – 4.4

Werkwijze en organisatie

In een aantal colleges wordt ingegaan het voor dit studiejaar gekozen thema en ontwerpprincipes. Vervolgens wordt aan het ontwerp van de les(senreeks) gewerkt, de les(senreeks) uitgevoerd en de geëvalueerd. Het is de bedoeling, dat de ontwikkelde les (uit de lessenreeks) tijdens het bezoek van de Keulse studenten aan Tilburg uitgevoerd wordt. Dit in overleg met de cursusleider.
Voor de cursus bestaat een aanwezigheidsplicht. De excursie is niet herkansbaar. Er moet dan een vervangende opdracht worden uitgevoerd of het jaar erop worden deelgenomen aan de uitwisseling.

Literatuur en leermiddelen

De literatuurlijst wordt aangepast en aangevuld.

Verplicht:

Berg, G. v. d., Bosschaart, A., Kolkman, R., Pauw, I., Schee, J. v. d. & Vankan, L. (Ed.). *Handboek vakdidactiek aardrijkskunde.* Amsterdam: Landelijk Expertiesecentrum Mens-en Maatschappijvakken. (HVD) H 2,3,4,5

Firth, R. & Biddulph, M. (2009). Whose life is it anyway? Young people's geographies. In: Mitchel, D. (Ed.). *Living Geography. Exciting Futures for teachers and students.* London: Chris Kington Publishing. 13-27.

Hobroeckx, F. & Haak, E. (2002). *Onderwijskundig ontwerpen. Het ontwerp als basis voor leermiddelenontwikkeling.* Assen: Bohn Stafleu van Loghum (H 1)

Hopkin, J. (2017). Global Learning. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 106-119.

Jones, M. (2017). Numeracy. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 212-227.

Kok, N. (2013). Inzet van uitlegvideo's – ontwerpcriteria (uit Masterscriptie: voor de gehele scriptie neem contact op met n.kok@fontys.nl)

Krause et al. (2014), Migratie is niet van één vak alleen, In: *Geografie* 23 (4), 40-41

Krause, Budke & Maier (2021). Understanding of Developing and Setting Tasks in Geography Lessons by German and Dutch Student Teachers. Education Sciences, 11, 63. https://doi.org/ 10.3390/educsci11020063

Krause, Béneker & Van Tartwijk (2021), Geography textbook tasks fostering thinking skills for the acquisition of powerful knowledge, International Research in Geographical and Environmental Education, pages to be specified.

Lambert, D. (2017). Thinking Geographically. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 20-29.

Morgan, J. (2017). Teaching Geography for Sustainability. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 92-104.

Rayner, D. (2017). Resources. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 150-165.

Roberts, M. (2017). Geographical education is powerful if … In: *Teaching Geography*, 42(1), 6-9.

Roberts, M. (2017). Planning For Enquiry. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 198-211.

Slobbe, v., P. & Ast, v., M. (2016). Kleppen dicht. Effectief leren met ICT. Plaats onbeken: pica. 13-48.

Taylor, L. (2008). Key Concepts and medium term planning. In: *Teaching Geography*, *33*(2), 50-54.

Teunissen, F. (1998). Lesgeven op papier. Effectieve leerteksten schrijven. Assen: Bohn Stafleu van Loghum (H 3)

Walshe, N. (2017). Literacy. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 198-211.

AANBEVOLEN

Roberts, M. (2013). *Geography through enquiry. Approaches to teaching and learning in the secondary school.* Sheffield: Geographical Association

Verdere literatuur in afstemming met de universiteit van Keulen in periode 2.

Toetsing

De toetsing bestaat uit drie elementen:
De individueel ontwikkelde lessenreeks, de theoretische verantwoording en de reflectie op de uitvoering ervan (75%). Beoordeeld worden het materiaal en de verslaglegging.
De ontwikkelde les (groepsproduct) ten behoeve van de uitwisseling: uitwerking en verantwoording (12,5%).
De individuele reflectie op de les van de Duitse groep en de evaluatie van de uitwisseling in de vorm van een verslag (12,5%).

De beoordelingscriteria voor de uitwisseling worden in samenwerking met de universiteit Keulen verder ontwikkeld en bekend gemaakt.

Fysische geografie van Nederland 1

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Fysische Geografie van Nederland 1
Engelse vertaling	Physical geography of the Netherlands 1
SBU/ EC's:	84 uur / 3 EC
Studiejaar + periode:	Jaar 2, periode 1
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Deelname aan de excursie is verplicht

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus maakt onderdeel uit van de Fysisch Geografische leerlijn van de tweedegraads lerarenopleiding aardrijkskunde. In de cursus wordt informatie verwerkt van de modules geologie, geomorfologie en hydrologie uit de propedeuse.

Doelen en inhoud

Doelen

De student:

- Kan de geologische ontstaansgeschiedenis van Nederland tot aan het Kwartair beschrijven;
- Kan het ontstaan van het landschap in Nederland in het Saalien, Eemien, Weichselien en Holoceen beschrijven en verklaren;
- Kan op basis van de locatie het stratigrafisch voorkomen van afzettingen voorspellen;
- Kan de invloed van veranderingen in klimaat op het landschap beschrijven en herkennen;
- Kan op basis van een topografische kaart het betreffende landschapstype herkennen en historisch geografische structuren analyseren;
- Kan beschrijven en herkennen hoe de mens het Nederlandse landschap heeft gevormd.

Inhoud

De colleges bestaan uit hoorcolleges met diverse opdrachten. Daarnaast neem je deel aan een fietsexcursie en maak je van deze excursie een verwerkingsopdracht.

Relatie met Kennisbasis

3) Landschappen
3.1 Natuur- en cultuurlandschappen
3.2 Nederlandse cultuurlandschappen

Werkwijze en organisatie

De cursus wordt afgesloten met:

- een schriftelijk tentamen;
- de verwerkingsopdracht van het veldwerk

Voor het tentamen dient de student tenminste een 5,5 te halen.
De verwerkingsopdracht van de excursie moet met een voldoende worden afgesloten. Aanwezigheid bij de excursie is verplicht.

Literatuur en leermiddelen

- Stouthamer, Cohen en Hoek — De vorming van het land. ISBN 978-94-9126911-0 pp. 179 - 288. *Je hoeft dit boek niet zelf aan te schaffen, dit kan geleend worden.*
- Berendsen, Stouthamer, Cohen en Hoek — L*andschap in delen*. *De fysisch-geografische regio's.* Uitgeverij perspectief, Utrecht. ISBN 978-94-91269-17-2. Druk: 5e herziene. Verschenen: *2019*. *Zelf aanschaffen.*

Toetsing

De cursus wordt afgesloten met:

- een schriftelijk tentamen;
- de verwerkingsopdracht van de fietsexcursie

Voor het tentamen dient de student tenminste een 5,5 te halen.
De verwerkingsopdracht van de excursie moet met een voldoende worden afgesloten. Aanwezigheid bij de excursie is verplicht.

Didactiek Fysische Geografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Didactiek Fysische Geografie
Engelse vertaling	Didactics of physical geography
SBU (Studiebelastinguren)/ EC's	112 SBU /4 EC's
Studiejaar + periode:	Jaar 3, periode 1
Ingangseisen	Geen
Toetsing	Opdrachtendossier

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze cursus maakt onderdeel uit van de Fysisch Geografische leerlijn. Tijdens deze cursus didactiseer je inhoudelijke onderwerpen uit de Fysisch Geografische cursussen, en didactiseer je fysisch geografische onderzoeksmethoden.

Doelen en inhoud

In deze cursus werk je aan een opdrachtenportfolio. Een deel van de opdrachten maak je tijdens de colleges.

Resource Folio: Ontwikkel een Resource Folio van een fysisch geografische les die je de komende weken geeft tijdens je stage. Je mag het ontwerp en de klas zelf bepalen. Een Resource Folio bestaat uit een CoRe-vragenlijst en een PaPeR.

Veldwerk: Ontwikkel een fysisch geografisch veldwerk voor een middelbare schoolklas. Klassikaal voeren we de veldwerken uit en bespreken deze na.

Fysisch geografische uitleg: Kies een fysisch geografisch onderwerp en werk een uitleg uit, waarbij je gebruik maakt van een vorm van visuele weergave. Neem een beschrijving van je uitleg en een bordschema op in je portfolio.

Geoproef: Ontwikkel een demonstratieproef of practicum over een fysische geografisch proces. Voer d proef klassikaal uit.

Leerdoelen:

- De student kan een door hem/haar zelfstandig ontwikkelde les over een fysisch geografisch onderwerp evalueren door middel van een Resource Folio.
- De student kan een veldwerk ontwikkelen, uitgaand van vakdidactische theorieën en deze op adequate wijze uitvoeren.
- De student kan een fysisch geografisch onderwerp uitleggen, gebruik makend van een manier van visuele weergave.
- De student kan een geoproef ontwikkelen en deze op adequate wijze uitvoeren.

Relatie met Kennisbasis

Afhankelijk van de keuze voor het onderwerp van de opdrachten

Werkwijze en organisatie

Urenverantwoording:

Colleges	16 uur
Literatuur lezen	20 uur
Opdrachten	76 uur
Totaal	**112 uur**

Literatuur en leermiddelen

De volgende literatuur is beschikbaar op de portal:

- Harmsen, Krikke en van der Schee (2015) Virtueel veldwerk. Geografie, juni 2015.
- Inman, T. (2006) Chapter 22 Let's get physical. In: Secondary Geography Handbook.
- Smit, E.A. (2018) Fysische geografie en de gammavakken. In: Wat werkt als je samenwerkt? Pp. 97.
- Widdowson, J. (2017) Chapter 17: Fieldwork. In: Handbook of Secondary Geography. Geographical Association.

Toetsing

Opdrachtenportfolio

- Resource Folio (40%)
- Veldwerk (60%)
- Beschrijving van je fysisch geografische uitleg (absolverend)
- Uitvoering geoproef (absolverend)

Veldpracticum Berlijn

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Veldpracticum Berlijn
Engelse vertaling	Field practical Berlin
SBU/ EC's:	84 / 3.0
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 3
Ingangseisen:	De student moet alle cursussen van studiejaar 2 volgen en niet tussentijds gestopt zijn met de opleiding.
Aanwezigheidsplicht:	Ja, zie werkwijze en organisatie.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De module sluit aan bij de modules stadsgeografie, geografisch onderzoek en bevolking & ruimte.

Doelen en inhoud

Doelen

De student kan:

- een vooronderzoek naar de leefbaarheid en gentrification in een aangewezen Berlijnse wijk op basis van digitale en andere bronnen uitvoeren en op een poster presenteren.
- tijdens de excursie een op basis van het vooronderzoek gefundeerd veldonderzoek uitvoeren in de aangewezen Berlijnse wijk, waarbij diverse veldwerktechnieken worden ingezet om het bewonersperspectief in de analyse te betrekken.
- de resultaten van het veldonderzoek tijdens een adequate looproute (30 minuten) door de wijk aan zijn/haar studiegenoten presenteren, waarbij keuzes en conclusies worden onderbouwd.

Inhoud

Centraal staat het voorbereiden en uitvoeren van een onderzoek naar leefbaarheid en (mogelijkheden tot) gentrification in (19e eeuwse) stadswijken in Berlijn. In dit kader wordt er ook een bezoek gebracht aan een wijkproject, waarbij data ter beschikking gesteld worden, om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren (Kiezatlas). Daarnaast wordt er tijdens de excursie aandacht besteed aan het Duitse onderwijssysteem (schoolbezoek, bezoek aan een lerarenopleiding (Seminar) in Berlijn en aan de universiteit Potsdam), de ontwikkeling van de stad als geheel, historische aspecten zoals fascisme (bezoek aan Joods Museum, concentratiekamp Sachsenhausen) de DDR (bezoek aan stasi-gevangenis Hohenschönhausen) en de eenwording (bezoek aan de Bondsdag).

Relatie met Kennisbasis

Deze module draagt bij aan het behalen van de volgende doelen van de kennisbasis Aardrijkskunde:

Domein 4: Sociaal-economische systemen
- Subdomein 4.1: Demografie en bevolkingsgeografie
- Subdomein 4.2: Economische geografie
- Subdomein 4.3: Geografie van stad en platteland

Domein 6: Plaatsbepaling
- Subdomein 6.2: Digitale informatieverwerking

Werkwijze en organisatie

Voorbereidende hoorcolleges en werkbijeenkomsten: hierbij wordt ingegaan op beide begrippen, het opzetten van een onderzoeksplan, voorbereidende onderzoeken (formatieve toetsing), Berlijn als context van de excursie en de presentatie van het vooronderzoek d.m.v. een wetenschappelijke poster. Excursie (7 of 8 dagen), minimaal een halve dag voorbereiding van het veldwerk in Berlijn, presentatie van het onderzoek ter plekke. Een deel van de te onderzoeken bronnen is in het Duits.

Er is sprake van een aanwezigheidsplicht. Studenten mogen één keer afwezig zijn tijdens de voorbereidingsbijeenkomsten. Bij een tweede keer moet een herstelopdracht worden gemaakt, die voor het daaropvolgende college wordt ingeleverd. Aan alle excursieonderdelen dient deelgenomen te worden. De excursie is NIET te herkansen. Er wordt dan een vervangende opdracht over de gehele studielast verstrekt. Deelname aan een excursie in een daaropvolgend jaar is uitgesloten.

Literatuur en leermiddelen

Bij aanvang van de cursus ontvangen studenten een actueel overzicht van de literatuur en leermiddelen. Het betreft een reader en digitale bronnen. Daarnaast wordt verondersteld dat de student beschikt over de literatuur en leermiddelen uit de cursussen stadsgeografie, geografisch onderzoek en bevolking & ruimte.

Toetsing

Als voorbereiding op de cursus wordt een *desk research* uitgevoerd naar leefbaarheid en gentrificationprocessen in een buurt (LOR) in Berlijn. Deze opdracht wordt (tenzij anders afgesproken met de docent) in een door de docent aangewezen koppel uitgevoerd.

Tijdens de colleges kunnen opdrachten verstrekt worden ter voorbereiding van het (voor-)onderzoek. Deze moeten voldoende worden afgerond.

Het vooronderzoek (*desk research*) wordt getoetst door middel van de presentatie van een beroepsproduct in week 7. De beoordelingscriteria voor de presentatie worden besproken en kenbaar gemaakt tijdens de colleges. Het vooronderzoek kan alleen worden herkanst in week 8 (collegedatum).

Op basis van het vooronderzoek wordt een veldwerk uitgevoerd in Berlijn. Dit wordt gepresenteerd tijdens een door de studenten geleide stadswandeling. De beoordelingscriteria voor deze ‘performance assessment” worden besproken en kenbaar gemaakt tijdens de colleges.

Vakdidactiek Toetsing en examinering

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactiek toetsing en examinering
Engelse vertaling	Teaching methods: Examination
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	56 SBU / 2 EC's
Studiejaar + periode	jaar 2, periode 4
Ingangseisen	Geen
Aanwezigheidsplicht	Nee

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De module sluit aan bij de modules *vakdidactiek: structureren en concretiseren*.

Doelen en inhoud

Doelen

In deze module staat het samenstellen, afnemen en evalueren d.m.v. toetsen binnen de lessen aardrijkskunde centraal. Doelen staan per college uitgeschreven in de opdrachtenbundel.

Inhoud

Ieder aspect van toetsing wordt theoretisch verdiept en door middel van opdrachten toegepast. Van de studenten wordt een actieve deelname verwacht door o.a. het vooraf bestuderen van de literatuur en het maken van de opdrachten tijdens de colleges.

Relatie met Kennisbasis

In het kader van de kennisbasis aardrijkskunde levert deze module een bijdrage aan vakdidactiek aardrijkskunde onderdeel 4.6 toetsen en evalueren:

1. de relatie tussen onderwijs-, leer- en lesdoelen van het aardrijkskunde onderwijs en toetsing en evaluatie;
2. bruikbare vraagtypologieën en -taxonomieën voor aardrijkskunde en de mogelijkheden van niveaudifferentiatie;
3. toepassing van criteria waar aardrijkskunde toetsen aan dienen te voldoen;
4. de toepassingsmogelijkheden van gesloten en open vragen bij aardrijkskunde en andere evaluatievormen zoals een verslag, presentatie, et cetera;
5. toetsvragen en evaluatieopdrachten bij gangbare aardrijkskundemethoden;
6. de CVE-syllabi voor het CE aardrijkskunde vmbo en de actuele centrale examens vmbo.

Werkwijze en organisatie

Werk- en Hoorcollege.

Literatuur en leermiddelen

De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld.

Literatuur (verplicht)

- **Voor het schriftelijk tentamen**
- Colleges, verwerkingsopdrachten en bijbehorende artikelen (portal)
- Berg, G. van der e.a. (2009) H9 het leerproces evalueren, *Handboek vakdidactiek aardrijkskunde*. Amsterdam: Landelijk Expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken
  Zie: http://www.vakdidactiekaardrijkskunde.nl/onderwijs/lerarenopleiding/handboek/index.php
- Geerts, W. & Kralingen, R. van (2016) H.5 Toetsen en beoordelen, *Handboek voor leraren*. Bussum: Uitgeverij Coutinho (in bezit).
- Kuhlemeijer, H. (2012) Toetsen op School Voortgezet onderwijs (H. 1 t/m 3)
  Zie:http://www.cito.nl/~/media/cito_nl/files/onderzoek%20en%20wetenschap/cito_toetsen_op_school_vo.ashx
- Kuhlemeijer, H. (2002) Beoordelingsschalen in praktijktoetsen (blz. 4 t/m 12) (portal)
- Sanders, P. (2011) Toetsen op school. Arnhem: Cito. (H. 6 en 7)
  Zie: http://toetswijzer.kennisnet.nl/html/toetsenopschool/toetsenopschool.shtm
- Schee, J. v.d. (1993) SOLO-taxonomie: moeilijke en makkelijke vragen in Geografie Educatief, tweede kwartaal. Utrecht: KNAG (portal)

- **Voor de individuele eindopdracht**
- CvE (2015) Syllabus (eindterm 4,5,6 en 22) en examenprogramma aardrijkskunde vmbo 2015 (blz. 12 t/m 17 en blz. 27)
  Zie: http://www.examenblad.nl/examen/aardrijkskunde-gl-en-tl-vmbo-2/2015/vmbo-tl?topparent=vga6k854m5p9
- SLO (2015) Handreiking schoolexamen aardrijkskunde vmbo, blz. 25 t/m 30
  Zie: http://www.slo.nl/downloads/2012/handreiking-schoolexamen-aardrijkskunde-vmbo.pdf/

Toetsing

De afronding van dit studieonderdeel vindt plaats door middel van:

- een kennistoets met open vragen
- Een beroepsproduct in de vorm van een individuele eindopdracht waarin het toepassen van de stof wordt getoetst.

Beide onderdelen bepalen voor 50% het eindcijfer, voor beide onderdelen dient minimaal een score van 5,5 behaald te worden.

Fysische geografie van Nederland 2

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Fysische Geografie van Nederland 2
Engelse vertaling	Physical geography of the Netherlands 2
Studiebelasting/ECTS:	84 SBU | 3EC
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 2*
Ingangseisen	Geen
Toetsing:	Beroepsproduct

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus Fysische Geografie Nederland 2 maakt onderdeel uit van de Fysisch Geografische leerlijn. Voorafgaand heb je in de propedeuse geologie, klimatologie, meteorologie, hydrologie en geomorfologie gevolgd. In de hoofdfase sluit deze cursus aan op de cursus FG Nederland 1 (het Nederlands Landschap) en Systeem aarde. In jaar 3 wordt heeft de cursus raakvlakken met de cursus Global Change. Tijdens de cursus gaan we ook aan de slag met de watertopografie van Nederland.

Doelen en inhoud

Doelen

De student:

- kan beschrijven hoe Nederland de strijd tegen en met het water in Laag-Nederland heeft vormgegeven;
- kan het effect van de belangrijkste oplossingen in het waterbeheer in Hoog-Nederland beschrijven;
- kan de Watertoets in nieuwe woonwijken en “afkoppeling bebouwde omgeving” in de stedelijke omgeving beoordelen op hun duurzame karakter;
- Heeft inzicht in de vraagstukken rondom de winning van fossiele energie in Nederland;
- Kan de kansen en knelpunten rondom duurzame energie in Nederland benoemen;
- Kan een omschrijving geven van het concept landschappelijke kwaliteit en kan de landschappelijke kwaliteit van een specifiek Nederlands landschapstype beoordelen;
- Kan de opgedane kennis op het gebied van water, energie en landschappelijke kwaliteit toepassen in een toekomstbestendig ontwerp voor een specifiek gebied binnen een landschapstype.

Inhoud

In deze cursus kijken we naar actuele mens-natuurvraagstukken in Nederland, in andere woorden naar het werkveld van de fysisch geograaf. Drie thema’s staan centraal: water(-beheer), energie(-voorziening) en landschappelijke kwaliteit.

Relatie met Kennisbasis

2.3 milieubeleid en duurzaamheid
3.1.2 gebruik natuur- en cultuurlandschappen
3.3 Nederlandse cultuurlandschappen
6.3 topografie

Werkwijze en organisatie

De cursus bestaat uit een serie van hoor- en werkbijeenkomsten over de thema’s water, energie en landschappelijk kwaliteit. Binnen deze onderwerpen ligt de nadruk op knelpunten en maatregelen die kunnen worden genomen om de decentrale energievoorziening en het waterbeheer op een duurzame manier in te passen in het Nederlandse landschap.

Tijdens de colleges krijgen studenten inhoudelijke informatie over deze thema’s. Daarbij worden ontwerpprincipes besproken die studenten vervolgens kunnen toepassen in hun eigen toekomstontwerp van een toe te wijzen landschapstype/gebied.

Studenten werken in groepjes van 3 studenten aan het ontwerp van een specifiek gebied in een aangewezen landschapstype. De landschapstypes zijn reeds aan bod gekomen in de cursus Fysische Geografie van Nederland 1.

Literatuur en leermiddelen

Artikelen worden beschikbaar gesteld via de portal.

Toetsing

- Beroepsproduct bestaande uit toekomstbestendig landschapsontwerp en resultaat topotoets
  Voor het beroepsproduct dient de student/groep ten minste een 6,0 te halen. De topotoets wordt beoordeeld met voldoende/ niet voldoende.

Grenzen en identiteit

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Grenzen en Identiteit
Engelse vertaling	Borders and identity
SBU/ EC's:	56 / 2.0
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 2*
Ingangseisen:	Geen
Aanwezigheidsplicht:	Geen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De module staat als onderdeel van het hoofdfaseprogramma in relatie met de onderdelen politieke geografie, ontwikkelingsgeografie en cultuurgeografie uit de propedeuse en draagt bij aan het creëren van een geografisch wereldbeeld.

Doelen en inhoud

Doelen

Na afloop van deze cursus:

- heeft de student inzicht in diverse recente en actuele conflictsituaties en kan de student deze vanuit diverse benaderingen beschrijven;
- kan de student met behulp van een opdrachtendossier diverse recente en actuele conflictsituaties vanuit verschillende invalshoeken belichten;
- kan de student beschrijven en in bestaande situaties herkennen hoe beeldvorming een rol speelt bij conflicten;
- Heeft de student inzicht in hedendaagse theorieën over oorzaken en oplossingen van conflicten en kan de student deze toepassen op recente en actuele conflictsituaties.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Inhoud

Deze module draagt bij aan de verwerving en verwerking van geografische kennis met betrekking tot het ontstaan, verloop en mogelijke oplossingen van conflicten.

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis:

Domein 5: Politieke en culturele systemen

Subdomein 5.1: Politieke geografie

Subdomein 5.2: Culturele geografie

Werkwijze en organisatie

Iedere student bouwt gedurende deze periode een eigen opdrachtendossier op. Daarin worden opdrachten uitgevoerd die inzicht geven in het ontstaan, verloop en mogelijke oplossingen van verschillende conflicten. Vervolgens worden die conflicten bekeken vanuit theorieën die in de literatuur en de colleges aan bod komen.

De verplichte opdrachten moeten door iedereen uitgevoerd worden. Daarnaast is er een reeks van keuzeopdrachten. De opdrachten zijn zeer divers wat betreft en inhoud en uitvoering en worden individueel uitgevoerd. Het opdrachtendossier wordt gecontroleerd op plagiaat.

Naast het dossier wordt een kennistoets afgenomen over de cursusinhoud.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Literatuur en leermiddelen

Voor deze cursus wordt een digitale reader ter beschikking gesteld.

Toetsing

De cursus wordt afgesloten met een individueel afgenomen schriftelijke kennistoets. Deze toets bepaalt 50% van het eindcijfer. De overige 50% wordt bepaald door de beoordeling van het opdrachtendossier. Beide onderdelen dienen met een voldoende te worden afgesloten. Herkansing van de kennistoets is een schriftelijk tentamen. Herkansing van het opdrachtendossier betreft aanpassingen aan het dossier.

(Onder voorbehoud van wijzigingen.)

Vakdidactiek Leergebied Mens en Maatschappij

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Leergebied mens en maatschappij
Engelse vertaling	Human geography
SBU/ECTS:	84 / 3
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 4
Ingangseisen:	geen
Aanwezigheidsplicht:	geen, wel sterk aanbevolen

Plaats van de cursus in het onderwijsprogramma

Deze module is de afsluitende module vakdidactiek van het tweede leerjaar en sluit aan bij de eerder gevolgde modules vakdidactiek, die binnen de opleiding zijn aangeboden. Deze module wordt gezamenlijk aangeboden door de opleidingen aardrijkskunde, economie, geschiedenis, levensbeschouwing en maatschappijleer.

Doelen

De student kan:

- de kenmerken van projectmatig werken vertalen naar een vakoverstijgend project.
- beschrijven welke positie zijn vak inneemt in binnen het leergebied en kan hierop reflecteren.
- beschrijven hoe de verschillende vakken binnen het leergebied elkaar aanvullen en verrijken en kan hierop reflecteren.
- verschillende activerende werkvormen in complexiteit en in samenhang toepassen in het meerdaagse project en didactische keuzes te onderbouwen.
- zich de onbekende vakinhouden van andere M&M vakken zelfstandig eigen maken en kan dit praktisch vertalen in het tweedaagse project
- met medestudenten een inhoudelijk, professioneel gesprek voeren over de inhoud van het project .
- reflecteren op samenwerken in een multidisciplinair team.
- op een professionele wijze feedback ontvangen en geven.

Inhoud

De cursus gaat nader in op het leergebied Mens en Maatschappij. Hierbij wordt onderzocht hoe het leergebied kan worden vormgegeven in praktijk en theorie en hoe je dat vakdidactisch kan vertalen in een gezamenlijk vakoverstijgend project. Daarom werken de studenten in multidisciplinaire teams. Via een individueel reflectiedocument motiveer je je vak(didactische) keuzes en je leerwinst.

Relatie met kennisbasis

Afhankelijk van de gekozen inhouden.

Werkwijze en organisatie

Een bijeenkomst bestaat normaal gesproken uit een inleiding waarna jullie verder werken aan je vakoverstijgend project. Je werkt gedurende de hele cursus in dezelfde groep. Zorg dat je de taken goed verdeelt. Er zijn maar 5 weken beschikbaar voor het ontwerpen van het project, dus kijk samen goed naar de planning. Begin daar meteen mee!

Literatuur en leermiddelen

- Hoobroeckx, F. en Haak, E., (2014). *Onderwijskundig ontwerpen. Het ontwerp als basis voor leermiddelenontwikkeling.* Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghem.

Beschikbaar via de sharepointsite van aardrijkskunde:

- Boxtel, C. van (2009). *Vakintegratie in de M&M-vakken*. Landelijk Expertisecentrum M&M en EC en Handel, Amsterdam. Deel 1.
- BV Databank.be (2013) *Projectonderwijs,* http://bvdatabank.be , 27 mrt. 2013
- Ebbens S et al. (2013) *Samenwerkend leren*, Noordhoff, Groningen.
- Groeneveld M. (2008) *Kenmerkend VMBO.* Hiteq, Hilversum.
- Hoogeveen, P. et al (2014) *Het didactische werkvormenboek.* Van Gorcum. Assen, werkvorm Projectwerk
- Platform onderwijs 2032 (2016) *Ons onderwijs 2032 Eindadvies*. Idem, Den Haag.

Toetsing

Reflectiedocument

De reflectie moet beoordeeld zijn met minimaal een 5.5.

Project

Het project moet ten minste een 6 zijn. Het wordt beoordeeld door een peer-groep en de begeleidende docent. Het cijfer van de peergroep geldt als advies aan de docent. De docent bepaalt het uiteindelijke resultaat.

VD: Structureren en concretiseren 1

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	VD: Structureren en concretiseren 1
Engelse vertaling	Subject didactics: developing a lesson plan - theory
SBU/ EC's:	56 / 2
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 1
Ingangseisen:	geen
Aanwezigheidsplicht:	Ja – zie aanvullende informatie.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module legt het theoretische kader om lesinhouden te kunnen structureren en concretiseren. In de vervolgmodule *Structureren en concretiseren 2* wordt deze kennis verdiept en verbreed. Deze module bereidt de tweedejaarsstage voor.

Doelen en inhoud

Doelen

Aan het einde van deze module kan de student:

- systematisch reflecteren over zijn vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen;
- een curriculum vertalen naar de lespraktijk;
- vakdidactische theorieën verwoorden, herkennen en toepassen;
- een les structureren en concretiseren gebaseerd op theoretische, (vak)didactische inzichten.

Inhoud

Tijdens de module wordt ingegaan op alle vakdidactische aspecten m.b.t. de planning van een les: de plaats van de les binnen een lessenreeks, het verantwoorden van de gekozen lesonderwerp en aanpak, het hanteren van didactische structureringsinstrumenten (o.a. vakconcepten en lesvraag) en het vormgeven van lesbegin, verwervings-, verwerkings- en evaluatiefase. Er wordt gewerkt met een elektronisch lesvoorbereidingsformulier: www.leswizard.nl .

Relatie met Kennisbasis

Deze module draagt bij aan het bereiken van de volgende doelen uit de **kennisbasis Aardrijkskunde:** 4.1.1,4.1.2, 4.1.4, 4.1.5, 4.3.5, 4.4.10, 4.3.11, 4.4.1 – 4.4.3

Werkwijze en organisatie

Hoor- en werkcollege

Literatuur en leermiddelen

De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld:

- Reader vakdidactiek VT 2021/22
- Balderstone, D. (2006) H1 What's the point of learning geography? In: Balderstone, D. (ed.). Secondary Geography Handbook. Sheffield: Geographical Association.
- Berg, G. v. d. *et al*. (2009) Handboek Vakdidactiek Aardrijkskunde, Hoofdstuk 2, 4, 5 en 6, Zie: http://www.expertisecentrum-aardrijkskunde.nl/handboek/, laatst bezocht 10-4-2018) (**HVD**).
- Bustin, R. (2017). Teaching a good Geography Lesson. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 134-149.
- Coppolse & Vroegindewij (2010). *75 modellen van het onderwijs*. 125-127
- Ebbens, S., Ettekoven, S. & van Rooijen, J. (1996). *Effectief leren in de les*. *Basisvaardighe-den voor docenten*. Groningen: Wolters-Noordhoff. Hoofdstuk 3: Samenwerkend Leren.
- Lambert, D. (2006) H2 What's the point of learning geography? In: Balderstone, D. (ed.). Secondary Geography Handbook. Sheffield: Geographical Association.

- Feretti, J. (2017). Differentiation. In: Jones, M. (Ed.). *The Handbook of Secondary Geography*. Sheffield: Geographical Association. 166-181.
- Hoogeveen, P & Winkels, J. (2014) Het didactische werkvormenboek. Assen: Koninklijke van Gorcum. H1 t/m 4.
- Kagan, (1998), *Cooperative Learning.*
- Krause et al. (2014), Migratie is niet van één vak alleen, In: *Geografie* 23 (4), 40-41.
- Krause et al. (2019). Het vakdidactische concept verandering, In: *Geografie* 28 (5), n.p.
- Krause, Budke & Maier (2021). Understanding of Developing and Setting Tasks in Geography Lessons by German and Dutch Student Teachers. Education Sciences, 11, 63. https://doi.org/
- 10.3390/educsci11020063 (nader te speciferen pagina's)
- Krause, Béneker & Van Tartwijk (2021), Geography textbook tasks fostering thinking skills for the acquisition of powerful knowledge, International Research in Geographical and Environmental Education, (nader te speciferen pagina's).
- Roberts, M. (1998) Using slide images to promote active learning. In: *Teaching Geography*, 1/1998.
- Roberts, M. (2006) Geographical Enquiry. In: Balderstone, D. (ed.). *Secondary Geography Handbook*. Sheffield: Geographical Association.
- **Taylor**, L. (2008) **Key concepts** in de aardrijkskundeles, ***Geografie***, 20 (6), 54-57.
- Taylor, L. (2011) The negotiation of diversity. In: *Teaching Geography*, Summer 2011.

Ter verdieping:

- Brooks, C. (2003) Investigating the geography behind the news, In: Teaching Geography April 2003.
- Goemans, A & en Steegen, A, (2015) - Differentiatie in de lessen aardrijkskunde - een haalbare kaart, technieken en methoden, IBN 978-94-6292-290-7.
- Vankan, L, Schee, van J., (2004), Leren denken met aardrijkskunde. Stichting Omgeving en Educatie, Nijmegen, p. 4-7, p. 162-178.
- Vankan, L, Schee, van J., (2006), Meer leren denken met aardrijkskunde, Stichting Omgeving en Educatie, Nijmegen.

Toetsing

Afronding van de cursus vindt plaats door een kennistoets met open vragen, al dan niet bestaande uit deeltoetsen over de literatuur waarbij het accent ligt op kennis en inzicht m.b.t. de hierboven genoemde onderdelen van de kennisbasis.

Aanvullende Informatie

Voor dit college geldt in de voltijdopleiding een aanwezigheidsplicht. Bij afwezigheid van meer dan 1 college, moet een herstelopdracht gemaakt en voor de eerste daaropvolgende bijeenkomst worden ingeleverd.

VD Structureren en concretiseren 2

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	VD Structureren en concretiseren 2
Engelse vertaling	Subject didactics: developing a lesson plan - practice
SBU/ EC's:	56 / 2
Studiejaar + periode:	jaar 2, periode 2
Ingangseisen:	
Aanwezigheidsplicht:	Ja – zie aanvullende informatie

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De module is een vervolg op de meer theoretische vakdidactiekmodule structureren en concretiseren in periode twee van studiejaar 1. In deze module gaat het vooral om de toepassing van de theoretische kennis.

Doelen en inhoud

Doelen

- De student kan werkvormen analyseren, op een adequate manier inzetten en het gebruik ervan theoretisch verantwoorden.
- De student kan een les aan de hand van een elektronisch lesvoorbereidingsformulier (www.leswizard.nl) een les met een gegeven thema ontwikkelen en op basis van (vak)didactische theorie verantwoorden.
- De student is in staat lesmateriaal ten behoeve van een door hem geplande les (zie doel 2) op een adequate wijze in te zetten, aan te passen cq. te ontwikkelen.

Inhoud

De nadruk ligt op het gebruik van lesmateriaal en het inzetten van werkvormen. Het gaat bij de werkvormen met name om interactievormen met als doel het ontwikkelen van de denkvaardigheden identificeren, definiëren, waarnemen, classificeren, vergelijken, analyse, relateren, besluiten en waarderen te bevorderen. Tevens staat het vormgegeven van een les en de vakdidactische, theoretische onderbouwing van die les centraal. Er worden opdrachten aangeboden, die tijdens de (netwerk-)stage moeten worden uitgevoerd.

Relatie met Kennisbasis

Deze module zorgt er volgens de kennisbasis Aardrijkskunde voor dat de startbekwame docent aardrijkskunde kennis heeft van en inzicht in de doelen:
7.5.1 Gericht op lesdoelen
7.5.2 Gericht op de beginsituatie van leerlingen
7.5.3 Gericht op het structureren van de leerstof en de leeractiviteiten
7.5.4 Gericht op werkvormen
7.5.5 Gericht op leermiddelen

Werkwijze en organisatie

Werk- en hoorcollege. De aangeboden opdrachten moeten worden uitgevoerd (handelingsdeel) zodat ze tijdens de colleges kunnen worden besproken.

Literatuur en leermiddelen

De lijst wordt aan het begin van de cursus geactualiseerd en aangepast/ aangevuld:

Verplicht:

- Berg, G. v. d. *et al*. (2009) Handboek Vakdidactiek Aardrijkskunde, Hoofdstuk 3, 5, 6 en 10 (Zie: http://www.vakdidactiekaardrijkskunde.nl/ , laatst bezocht 3-11-2011)
- Geerts W. en Van Kralingen R. (2011) Handboek voor leraren. Bussum: Coutinho (HvL) H1, H2.1,
  H2.5, H3, H7,5
- Hoogeveen, P. & Winkels, J., (2014). *Het didactische werkvormenboek*. Assen: Van Gorcum
- Vankan, L., & Schee, van der, J., (2004). *Leren denken met aardrijkskunde*. Nijmegen: Stichting Omgeving en Educatie
- Vankan, L, & Schee, van der, J., (2006). *Meer leren denken met aardrijkskunde*. Nijmegen: Stichting Omgeving en Educatie
- **Taylor**, L. (2011). **Key concepts** in de aardrijkskundeles. In: ***Geografie***, 20 (6), 54-57
- Krause et al. (2014). Migratie is niet van een vak alleen, In: *Geografie*, 23 (4), 40-41
- Nichols, A. (2006). Thinking skills and the role of debriefing. In: Balderstone, D. (ed.). *Secondary Geography Handbook*. Sheffield: Geographical Association
- Materialen en dictaten die tijdens de bijeenkomsten worden uitgedeeld.
- Reader & Materialen uit de module Structureren en Concretiseren 1.

Ter verdieping:

- Dirkse-Hulscher, S. & Talen, A. (2007). *Het Groot Werkvormenboek*. Den Haag: Sdu
- Leat, D. (1999). *Thinking Through Geography*. Cambridge: Chris Kington Publishing
- Leat, D (2000). *More Thinking Through Geography*. Cambridge: Chris Kington Publishing
- Mitchell, D. (2009). *Living Geography*. London: Chris Kington Publishing
- Rolfes, M. & Uhlenwinkel, A. (Hrsg.) (2013). *Metzler Handbuch 2.0. Geographieunterricht. Ein Leitfaden für Praxis und Ausbildung*. Braunschweig: Westermann
- Biddulph, M, Lambert, D. & Balderstone, D. (2015). *Learning to Teach Geography in the Secondary School*. London: Routledge

Toetsing

De toetsing binnen de module bestaat uit 3 onderdelen te weten het uitvoeren van een werkvorm, een reflectieverslag en de meesterproef.

1. Beroepsproduct 1: Ontwerp van een eigen werkvorm activerende didactiek: Het gaat hierbij om **transfer**. Dat wil zeggen de werkvorm/opdracht moet opnieuw worden vormgegeven en mag geen inhoudelijke kopie zijn van het origineel. De uitvoering wordt beoordeeld. De uitvoering gebeurt in een rollenspel, dwz. dat de medestudenten een welwillende klas simuleren. Jij bepaalt het niveau van de klas. Er wordt tijdens de uitvoering niet op meta-niveau over de opdracht gesproken. Dat gebeurt tijdens de nabespreking. – 25%
2. Beroepsproduct 2: Een reflectieverslag met betrekking tot de uitvoering van de werkvorm / opdracht activerende didactiek. De eisen waar het reflectieverslag aan moet voldoen, staan vermeld bij de beoordelingscriteria. – 25%
3. Openboek toets: De meesterproef, het uitwerken van een les binnen een gegeven kader en tijdsbestek, waarin alle vakdidactische inzichten en vaardigheden moeten worden toegepast en de gemaakte keuzen moeten worden verantwoord. – 50%

Geen onderdeel mag lager uitkomen dan het cijfer 5,5.

Eisen en beoordeling werkvorm

	Beoordelingscriteria presentatie	**Aantal te behalen scorepunten**
1	Uitwerking opdrachten / Transfer	10
2	Creativiteit & Verzorging cq. doordachtheid van het materiaal	5
3	Uitvoering	10
4	**Totaal**	**25**

Eisen en beoordeling reflectieverslag

	Beoordelingscriteria	**Aantal te behalen scorepunten**
	Ontvankelijkheidseisen: voorblad, inhoudsopgave, paginanummering.	0
1	Beschrijving van alle uitgevoerde werkvormen. (Wat gebeurde er en hoe?)	5
2	Vergelijking van de performances met de oorspronkelijke werkvormen en intenties.	5
3	Een beoordeling van de uitvoering per werkvorm.	5
4	Een analyse van sterke en zwakke kanten per werkvorm.	5
5	Een beargumenteerd onderbouwd statement, of men de werkvorm zelf zou toepassen. (Zo nee, waarom niet, zo ja, waarom en in welke situaties?).	5
	Totaal	**25**

Meesterproef

Eisen en beoordeling meesterproef

	Beoordelingscriteria	**Aantal te behalen scorepunten**
1	Hoe werd de les gestructureerd?	10
2	Hoe werden vakconcept en lesvraag toegepast en tot de evaluatie doorgetrokken?	10
3	Hoe werden de afzonderlijke stappen theoretisch onderbouwd?	10
4	Hoe werd de bijzondere werkvorm uitgewerkt en toegepast?	10
5	Hoe was het taalgebruik?	5
6	Hoe werd het gebruikte lesmateriaal verzorgd?	5
	Totaal	**50**

Alle drie onderdelen worden beoordeeld aan de hand van een rubric.

Aanvullende informatie

Als er vanwege afwezigheid werkvormen zijn gemist moeten deze aan de hand van de literatuur besproken worden, waarbij op de punten 4 en 5 wordt ingegaan. In deze bespreking van de werkvormen moet gebruik worden gemaakt van ten minste 2 niet voorgeschreven, aanvullende bronnen.

Midden-Oosten

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Midden-Oosten
Engelse vertaling	Middle East
SBU/ EC's:	56/ 2
Studiejaar + periode:	jaar 3, periode 1
Ingangseisen:	Beheersing van Propedeusevakken
Aanwezigheidsplicht:	-

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module draagt bij aan de verwerving en verwerking van geografische kennis met betrekking tot het Midden Oosten. In deze module komen thematische en regionale geografische inhouden samen. Tevens is deze module complementair met de module Afrika (Sub-Sahara). Het geeft noodzakelijke kennis en vaardigheden voor een adequate invulling van de beroepspraktijk. Tijdens de module wordt er uitgegaan van beheersing van de geografische kennis uit de propedeusevakken, zowel de sociale als de fysische vakken. Daarnaast kent de module veel raakvlakken met de modules Marokko en Water.

Doelen en inhoud

Doelen

De student kan:

- De keuze voor het Midden-Oosten als regionale module binnen een aardrijkskundeprogramma beargumenteren.
- Beoordelen welke aspecten van de historie van het Midden-Oosten relevant zijn voor het aardrijkskundeonderwijs en deze aan elkaar relateren.
- Kenmerken van de ontwikkeling van het Midden-Oosten benoemen.
- De economische, politieke en sociaal-culturele ontwikkeling van het Midden-Oosten verklaren vanuit theoretische verklaringsmodellen.
- Bevolkingsontwikkelingen en theoretische inzichten ten aanzien daarvan betrekken bij de beschrijving en verklaring van de ontwikkeling in het Midden-Oosten.
- Beschrijven hoe het Arabische - Israëlische conflict is ontstaan en van invloed is op de ontwikkeling van de regio.
- Scenario's schetsen met toekomstige ontwikkelingen in het Midden-Oosten, gebaseerd op huidige inzichten ten aanzien van de situatie in het Midden-Oosten.
- Stereotypen van de regio benoemen en doorgronden.
- Kenmerken van belangrijke stroomgebieden in Afrika en het Midden-Oosten beschrijven en verklaren.
- Het beleid ten aanzien van de aanleg van stuwdammen in Egypte en Turkije beoordelen.
- Watergebruik en drinkwatervoorziening in het Midden-Oosten beschrijven en verklaren, alsmede beoordelen vanuit het perspectief van duurzame ontwikkeling.
- Op basis van een eigen analyse een mening vormen ten aanzien van westerse inmenging in het conflicten in de regio.

Inhoud

Het Midden Oosten is een dynamische regio waarin de ontwikkelingen invloed hebben op de Europese samenleving. Niet voor niets komt de regio bijna dagelijks voor in het journaal. Om een goed beeld te hebben van de regio, de actualiteit te begrijpen en dit in te kunnen zetten in de lespraktijk in het VO, kijken we naar beeldvorming over het gebied met Iran als casusland, de sociale en fysische kenmerken van het gebied, historische en huidige geopolitieke ontwikkelingen en toekomstscenario's. Uiteraard komt watergebruik in de regio aan de orde in het kader van het huidige VMBO-examenprogramma.

Relatie met Kennisbasis

Natuurlijke systemen op en rond de aarde: 1.2 Ecologische systemen
Draagkracht van het fysische milieu: 2.1 Mens-milieu relaties & 2.2 Draagkracht van het fysische milieu
Ruimtelijke effecten van sociaaleconomische systemen: 4.1 Demografie en bevolkingsgeografie & 4.2 Economische geografie & 4.3 Geografie van stad en platteland

Ruimtelijke effecten van politieke en culturele systemen: 5.1 Politieke geografie & 5.2 Culturele geografie
Geografische concepten: 6.2 De regio in de geografie & 6.3 Thema's en regio's
Het geografisch instrumentarium: 7.3 Topografie

Werkwijze en organisatie

De colleges zullen bestaan uit een combinatie van hoor- en werkcollege. Voor beide onderdelen is het noodzakelijk dat bijbehorende literatuur vooraf is gelezen en eventuele opdrachten die in het voorgaande college zijn opgegeven zijn gemaakt.

Bij deze module hoort een topografieopdracht. Deze opdrachtdient met minimaal een voldoende gehaald te zijn om de module af te kunnen sluiten.

Literatuur en leermiddelen

- Stewart, Dona J. (2013). The Middle East Today, Political, geographical and cultural perspectives, Routledge New York, ISBN978-0-415-78243-2
- Sheikh, H (2016) De opkomst van het oosten, Eurazië en de nieuwe wereldorde, Boom uitgevers Amsterdam, ISBN 978-90-8953-869-7, hoofdstuk 5

Toetsing

Tentamen over de literatuur, informatie verstrekt tijdens de colleges en opdrachten uit de bijeenkomsten. De **topografie** dient met een voldoende te worden behaald om de module af te kunnen sluiten maar wordt niet meegenomen in de berekening van het eindcijfer van de module.

Reden van toetsing

Door het theoretische karakter van de module wordt er een schriftelijke kennistoets afgenomen om te meten of het juiste beheersingsniveau van de stof is behaald. Om les te kunnen geven over de regio is een basale topografische kennis vereist.

Ontwikkelingen in de geografie

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Ontwikkelingen in de geografie
Engelse vertaling	Developments in geography
SBU/ EC's:	52/2
Studiejaar + periode:	jaar 3, periode 3
Ingangseisen:	n.v.t.
Aanwezigheidsplicht:	n.v.t.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus Ontwikkelingen in de geografie is een afrondend studieonderdeel, waarbij op metaniveau naar de relatie tussen de wetenschappelijke geografie en de schoolaardrijkskunde wordt gekeken.
In deze cursus ligt het accent op de vakinhoudelijke en vakdidactische bekwaamheidseisen :

1 De leraar kan zijn leerlingen duidelijk maken wat de relevantie is van de leerstof voor beroepspraktijk en vervolgonderwijs. Hij kan daarbij vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden leggen met het dagelijks leven en met wetenschap passend bij de belevingswereld van de leerlingen en zo bijdragen aan de algemene vorming van zijn leerlingen.
2 De leraar legt uit en verantwoordt de inhoud en zijn vakdidactische aanpak van zijn onderwijs aan de hand van concepten (theorieën, principes, wetmatigheden uit de kennisbasis)

Doelen en inhoud

Doelen

De startbekwame docent aardrijkskunde heeft kennis van en inzicht in

1 de ontwikkeling van het wetenschappelijk geografisch denken en de geografische benaderingswijzen tussen de 19e eeuw en nu.
2 de bijdrage van de geografie aan:
- de opbouw van een eigentijds wereldbeeld;
- aan de individuele ontplooiing van individuen (bijv. oriëntatie in de ruimte en ontwikkelen ruimtelijk bewustzijn);
- aan de participatie van individuen in de samenleving als mondig burger en de ontwikkeling van een kritische houding t.o.v. maatschappelijke en ruimtelijke verschijnselen (burgerschapsvorming).

De startbekwame leraar aardrijkskunde kan zijn kennis en inzicht inzetten bij:

1 het leggen van relaties tussen de wetenschappelijke geografie en het aardrijkskundeonderwijs
2 het gebruiken van huidige toepassingen van zijn vakgebied
3 het verantwoorden van zijn professionele opvattingen, werkwijzen en benaderingen aan collega's in de school en aan externen (bijvoorbeeld ouders)

Inhoud

Zie werkwijze en organisatie.

Relatie met Kennisbasis

Deze cursus draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis: Thema 6 Geografische concepten :

- het geografisch denken (6.1)
- de regio in de geografie (6.2):

Werkwijze en organisatie

Het onderdeel Ontwikkelingen in de geografie is verdeeld in een aantal thema's:

Het actief deelnemen aan de bijeenkomst is een voorwaarde voor het verwerken en toepassen van de leerstof. Concreet betekent dit dat studenten gevraagd wordt een specifiek onderdeel voor te bereiden en te presenteren.
Tevens zijn de bijeenkomsten van belang om te reflecteren op de eigen rol als geograaf en leraar aardrijkskunde. Van de studenten wordt het volgende verwacht:

- bestudering van de reader en verdere literatuur;
- gedegen reflectie op leerstof door middel van de opdrachten. Per thema zijn verwerkingsopdrachten (kennis, inzicht en toepassing) geformuleerd;
- actieve deelname aan bijeenkomsten middels discussie en kritische houding ten opzichte van eigen standpunten en die van anderen.

Literatuur en leermiddelen

p.m.
Een geactualiseerde literatuurlijst wordt voor het begin van de cursus ter beschikking gesteld

Toetsing

De cursus wordt afgesloten met een schriftelijk tentamen en een visie-opdracht waarin de eigen visie van de student op de relatie tussen de wetenschappelijke geografie en het schoolvak aardrijkskunde wordt weergegeven.
Het schriftelijk tentamen wordt beoordeeld met een cijfer. De visieopdracht is absolverend en dient voldoende te zijn.

Vergelijkende Regionale Analyse VS/China

Algemeen

Naam onderwijseenheid;	Vergelijkende Regionale Analyse VS/China
Engelse vertaling	Comparative regional analysis US/China
SBU/ EC's:	112 / 4
Studiejaar + periode:	jaar 3, periode 2 en 3
Ingangseisen:	Geen
Toetsing:	Individueel schriftelijk tentamen, individuele (of duo)opdracht en topografietoets

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

In de cursus Vergelijkende Regionale Analyse vindt een synthese plaats van programmaonderdelen uit de propedeuse, het betreft dan voornamelijk de funderende vakken: Oriëntatie op de geografie, Economische geografie, Politieke geografie en Cultuurgeografie.

Doelen en inhoud

In deze cursus staat de toepassing van algemene geografische concepten in concrete regionale contexten centraal. In een regionale analyse wordt met behulp van generieke principes en theorieën de structuur van een regio verklaard. In die verklaring wordt eveneens gebiedsspecifieke kennis meegenomen.

In deze cursus zal speciale aandacht besteed worden aan het zoeken van relevante literatuur en de verwerking hiervan.

Na afloop van deze cursus:

- kan de student uitleggen wat de regio als centraal begrip in de geografie inhoudt, waarbij inhouden en begrenzing kunnen variëren;
- kan de student verklaren waarom en hoe de geograaf het begrip regio gebruikt om de ruimtelijke structuur van gebieden te beschrijven en verklaren;
- kan de student de verschillende benaderingswijzen van de regionale geografie beschrijven en toepassen;
- kan de student de werkwijze hanteren van geografen die een regio of een onderwerp door wisseling van schaalniveaus analyseren; zij zoomen daarbij in en uit en wisselen tussen een specifieke en een generieke benadering, en
- kan de student uitleggen hoe beelden en informatie onderwerp zijn van regionale analyses en de factoren herkennen die beeldvorming over de regio bepalen.

Relatie met Kennisbasis

De module draagt bij aan de volgende elementen van de kennisbasis:

0.3 en 7.2	Geografisch denken
7.5	Aardrijkskunde leren: het structureren van leerstof en leeractiviteiten.

Werkwijze en organisatie

Allereerst komt de theorie m.b.t. de regionale geografie aan de orde, waarbij China als concrete regionale context wordt gebruikt. Van de studenten wordt een actieve houding verwacht, o.a. door het bestuderen van de literatuur voorafgaand aan het desbetreffende college.

Daarnaast werken de studenten in groepen aan een uitwerking van de regionale analyse. Deze is gericht op een deelgebied van de VS. In die periode worden, in overleg met de studenten, twee terugkombijeenkomsten georganiseerd. Deze periode wordt afgesloten door presentaties door de studenten aan het einde van de periode.

Literatuur en leermiddelen
De collegestof wordt bij de start van de cursus geactualiseerd en eventueel aangepast.
Pater, Ben de (red.) (2011) Denken over regio's. Bussum: Coutinho. Hieruit hoofdstuk 1 t/m 7.

Toetsing
Afronding van de cursus vindt plaats door middel van drie onderdelen, te weten:

- Een individueel schriftelijk tentamen (50%), over:
    - Bovenstaande literatuur
    - De inhoud van de colleges
    - Materiaal dat tijdens de colleges wordt uitgereikt (zie ook portal)

Dit onderdeel dient te worden afgesloten met minimaal een 5,5. Compensatie door het cijfer voor de regionale analyse is niet mogelijk

- Een regionale analyse van een gebied in de VS (50%).
    - In de regionale analyse staat één aspect centraal.
    - Het betreft hier een opdracht uit te werken door twee studenten.
    - De regionale analyse heeft de vorm van een 'reisgids' langs specifiek geselecteerde locaties in het gekozen deelgebied.
    - De reisgids bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft het achtergrondverhaal van de gekozen regio waarbij in wordt gegaan op het gekozen deelaspect en waarbij tevens een relatie wordt gelegd met de theoretische concepten uit periode 2. Het tweede deel bestaat uit een beschrijving van een aantal karakteristieke locaties die van het eerste deel een voorbeeld zijn.
    - Een presentatie van de 'reisgids' maakt onderdeel van de beoordeling.

De opdracht is bedoeld om de studenten meer vertrouwd te maken met het vinden en verwerken van literatuur en hun schrijfvaardigheden te ontwikkelen.. Dit onderdeel dient te worden afgesloten met minimaal een 5,5. Compensatie door het cijfer voor het tentamen is niet mogelijk.

- Een topografietoets over de Verenigde Staten en China.

Deze toets wordt beoordeeld met voldaan/niet voldaan. De topografietoets wordt afgenomen in verband met de kennisbasistoets.

Herkansingsmogelijkheden
- Herkansing van het individueel schriftelijk tentamen heeft de vorm van een hertentamen..
- Herkansing van de regionale analyse vindt plaats door een verbeteractie. De omvang van deze verbeteractie wordt bepaald door de docent. De omvang van de uit te voeren verbeteractie bepaalt de inleverdatum van de verbeterde versie. Het bepalen van deze datum is aan de docent.
- Herkansing van de topografietoets vindt in goed overleg tussen docent en student zo snel mogelijk na de eerste afname plaats.

Deelname aan de topografietoets en aanwezigheid tijdens de presentatiebijeenkomst is verplicht.

Aanvullende informatie
Docent: n.b.t.m.

Inleiding Marokko

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Inleiding Marokko
Engelse vertaling	Introduction Morocco
SBU/ EC's:	56 uur / 3 EC's
Studiejaar + periode:	jaar 3, periode 3
Ingangseisen:	Geen, afronding P-vakken is een pré.
Aanwezigheidsplicht:	Nee

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De cursus "Inleiding Marokko" geeft inzicht in de kenmerken, ontwikkeling en grote geografische vraagstukken in Marokko. Marokko is een erg interessant land voor geografen. Het land ligt op de overgang van de mediterrane zone naar de aride (droge) zone. Je vindt er kustvlaktes, maar ook het hoogste gebergte van Afrika. Marokko is aan de ene kant een Afrikaans land, maar is ook een overgangsgebied naar Europa. Het is voornamelijk een islamitisch land, maar wel met specifieke kenmerken. Vroeger was Marokko een typisch ontwikkelingsland, maar de laatste jaren is er snelle economische ontwikkeling, en verandert de maatschappij ook. Daarnaast heeft Marokko door immigratie een sterke band met Nederland.

In deze cursus komen thematische en regionale geografische inhouden samen. Tevens vormt deze cursus een voorbereiding op de Excursie Marokko. In die excursie zul je veel van de inhouden van de cursus "Inleiding Marokko" in de praktijk zien.

De cursus "Inleiding Marokko" kan beschouwd worden als een synthesecursus aan het einde van het derde leerjaar, aansluitend bij inhouden uit voorgaande cursussen. Het gaat in ieder geval om de volgende cursussen: geologie, geomorfologie, klimatologie, bevolkingsgeografie, economische geografie, ontwikkelingsgeografie en politieke geografie. Op grond hiervan wordt een groot begrippenkader als bekend veronderstelt, evenals theoretische concepten en modellen die in de hiervoor genoemde cursussen aan bod zijn gekomen.

Doelen en inhoud

De algemene doelstelling van de cursus is dat de student de diversiteit en ontwikkelingen in Marokko kan beschrijven, verklaren en evalueren, op basis van fysisch- en sociaalgeografische kennis.

- Leerdoel 1 (inzicht): De student kan de keuze voor Marokko als regionale cursus binnen een aardrijkskundeprogramma beargumenteren.
- Leerdoel 2 (analyseren): De student kan analyseren welke aspecten van de geschiedenis van Marokko relevant zijn voor het aardrijkskundeonderwijs en deze aan elkaar relateren.
- Leerdoel 3 (inzicht): De student kan de geologische opbouw van Marokko in hoofdlijnen beschrijven.
- Leerdoel 4 (inzicht en analyse): De student kan de geomorfologische verschijnselen en processen in Marokko beschrijven en verklaren door deze te relateren aan de geologie, hydrologie en het klimaat (analyse).
- Leerdoel 5 (inzicht en analyse): De student kan de (semi-)natuurlijke vegetatie en het landgebruik van Marokko beschrijven en verklaren door deze te relateren aan het reliëf, bodem, hydrologie en klimaat (analyse).
- Leerdoel 6 (inzicht): De student begrijpt de geschiedenis van Marokko op hoofdlijnen.
- Leerdoel 7 (inzicht en analyse): De student kan de kenmerken van de economische, politieke en sociaal-culturele diversiteit en ontwikkelingen in Marokko beschrijven en verklaren:
    - door een relatie te leggen met de verschillende fysische, sociale, economische en politieke factoren die zijn waargenomen (analyse).
    - door geografische theorieën en modellen toe te passen.

- Leerdoel 8 (evaluatie): De student kan het ontwikkelingsperspectief van gebieden in Marokko beoordelen, en scenario's schetsen met toekomstige ontwikkelingen in Marokko, gebaseerd op huidige empirische en theoretische inzichten ten aanzien van de situatie in Marokko.
- Leerdoel 9 (evaluatie): De student kan milieuvraagstukken en mogelijke oplossingen voor die vraagstukken beoordelen, door kennis van het natuurlijke, sociale, economische en politieke systeem toe te passen.

De volgende onderdelen aan de kennisbasis komen in de cursus aan bod: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2 en 5.3.

Deze cursus draagt bij tot verwerving van basiskennis en -vaardigheden voor de aankomende docent in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Dit is in aansluiting met de volgende kerndoelen uit de onderbouw: 36, 38 en 46 (www.kerndoelenonderbouw.slo.nl).

Werkwijze en organisatie
Voor deze cursus zijn 7 colleges van 2 uur.

Literatuur en leermiddelen
Verplichte literatuur:

- Favier, T. (2013). *Reader Marokko.* Tilburg: Fontys Lerarenopleiding Aardrijkskunde.
- Obeijn, H. & Mas, P. de (2012). *Geschiedenis van Marokko.* Amsterdam/Antwerpen: Bulaaq / EPO.
  - Hoofdstuk 4 Marokko onder de Alevieten
  - Hoofdstuk 6 Het protectoraat
  - Hoofdstuk 7 God, het vaderland en de koning
  - Hoofdstuk 8 De Marokkaanse Lente van Mohammed VI
  - Hoofdstuk 9 Sociale en economische ontwikkelingen
  - Hoofdstuk 10 Marokko en de wereld
  - Hoofdstuk 11 De Marokkaanse diaspora
- Tozy, S & Iyigun, S. (2015). *Morocco: The challenge of becoming an emerging economy.* Geraadpleegd op 15 februari, op: http://www.coface.com/News-Publications/Publications/Morocco-the-challenge-of-becoming-an-emerging-economy.

Toetsing
De cursus wordt getoetst middels een topografieopdracht (absolverend), en een tentamen. Het tentamen gaat over de literatuur, de kennisclips, de opdrachten en de collegestof. Bij een onvoldoende score dien je het tentamen te herkansen aan het eind van periode 4. De topografieopdracht kan herkanst worden op nader aan te geven datum.

Studielast
College-uren:	16 uur
Opdrachten kennisclips:	10 uur
Literatuurstudie:	30 uur
Totaal:	*56 uur*

Aanvullende informatie
Docenten:
Maartje Verschuren (m.verschuren@fontys.nl, t.wils@fontys.nl)

Excursie Marokko

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Excursie Marokko
Engelse vertaling	Field practial Morocco
SBU/ EC's:	112 uur / 4 EC's
Studiejaar + periode:	jaar 3, periode 3
Ingangseisen:	Geen, afronding P-vakken is een pré.
Aanwezigheidsplicht:	Ja

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De excursie Marokko wordt door veel docenten en studenten gezien als hét hoogtepunt van de opleiding aardrijkskunde. Marokko heeft veel te bieden op het terrein van de fysische en de sociale geografie. Het is een land van tegenstellingen, waar je op korte afstand grote verschillen kunt waarnemen. Daarnaast is het land het meest dichtbij zijnde Afrikaanse land, islamitisch land, ontwikkelingsland en herkomstland van Marokkanen in Nederland. Tijdens de excursie maken studenten kennis met o.a. de fysisch-geografische opbouw van het land, de Marokkaanse cultuur en de mensen, de ontwikkeling van de stedelijke en plattelandsgebieden, armoedevraagstukken, de politieke situatie, en diverse milieuvraagstukken.

Tijdens de excursie staat het doen van veldwerk centraal. Doel van het veldwerk is om je geografische kennis te vergroten en verdiepen, maar ook om zaken te herhalen en dingen die je hebt geleerd in de inhoudelijke vakken te herkennen in het veld. Je leert om menselijke en natuurlijke landschappen te lezen, met als uitgangspunt dat we beoefenaars zijn van een getuigenwetenschap, waarbij we waarnemen wat er op aarde en in de wereld gebeurt en op basis daarvan tot een oordeel komen ten aanzien van deze processen. Tot slot doe je natuurlijk veldwerkvaardigheden op.

Het Marokko excursie kan beschouwd worden als een synthesemodule aan het einde van het derde leerjaar. De leerstof uit de volgende cursussen komt terug in de excursie: bevolkingsgeografie, economische geografie, geologie, geomorfologie, klimatologie, ontwikkelingsgeografie, politieke geografie, VD sociaal-geografisch veldwerk, en VD fysisch-geografisch veldwerk. Op grond hiervan wordt een groot begrippenkader als bekend veronderstelt, evenals theoretische concepten en modellen die in de hiervoor genoemde modules aan bod zijn gekomen.

Doelen en inhoud

De algemene doelstelling van de cursus is dat de student de diversiteit en ontwikkelingen in Marokko kan beschrijven, verklaren en evalueren, vanuit eigen waarneming. Er zijn leerdoelen met betrekking tot de inhoud (het natuurlijk milieu, rurale gebieden, stedelijke gebieden en milieuvraagstukken), het doen van veldwerk, en het groepsproces.

Het natuurlijk milieu

De student:

- kan, vanuit eigen waarneming, de geologische opbouw van Marokko in hoofdlijnen beschrijven en verklaren (analyse).
- kan, vanuit eigen waarneming, geomorfologische verschijnselen en processen in Marokko in herkennen, beschrijven en verklaren door deze te relateren aan de geologie, hydrologie en het klimaat (analyse).
- kan, vanuit eigen waarneming, de (semi-)natuurlijke vegetatie van Marokko herkennen, beschrijven en verklaren door deze te relateren aan het relief, bodem, hydrologie en klimaat (analyse).

Rurale gebieden

De student:

- kan, vanuit eigen waarneming, de kenmerken van rurale gebieden in Marokko beschrijven (analyse

- kan, de waargenomen diversiteit in, en ontwikkeling van, Marokkaanse rurale gebieden, en de complexiteit in rurale vraagstukken in Marokko verklaren
    - door een relatie te leggen met de verschillende fysische, sociale, economische en politieke factoren die zijn waargenomen (analyse).
    - door geografische theorieën en modellen toe te passen (toepassen).
- kan het ontwikkelingsperspectief van rurale gebieden in Marokko beoordelen (evalueren)

Stedelijke gebieden

De student:

- kan, vanuit eigen waarneming, de ruimtelijke opbouw en ontwikkeling van Marokkaanse steden beschrijven (analyse).
- kan, de waargenomen opbouw en ontwikkeling van Marokkaanse steden en de complexiteit van urbane vraagstukken in Marokko verklaren
    - door een relatie te leggen met de verschillende sociale, economische en politieke factoren die zijn waargenomen (analyse).
    - door geografische theorieën en modellen toe te passen (toepassen).
- kan urbane ontwikkelingen en mogelijke oplossingen voor urbane vraagstukken beoordelen (evalueren).

Milieuvraagstukken

De student:

- kan, milieuvraagstukken en mogelijke oplossingen voor die vraagstukken beoordelen (evalueren), door kennis van het natuurlijke, sociale, economische en politieke systeem toe te passen.

Veldwerk

De student:

- kan relevante vragen formuleren ter voorbereiding op een veldwerkopdracht;
- kan een weloverwogen plan maken voor verzameling van gegevens om de vragen te beantwoorden;
- kan op adequate wijze gegevens verzamelen;
- kan op flexibele wijze rekening te houden met culturele en ethische aspecten bij de verzameling van gegevens tijdens het veldwerk (attitude);
- kan verzamelde gegevens op overzichtelijke wijze verwerken;
- kan, op basis van verzamelde en verwerkte gegevens, een antwoord geven op onderzoeksvragen;
- kan de opzet en resultaten van veldwerk presenteren aan anderen;
- kan reflecteren op de wijze waarop hij of zij veldwerk uitgevoerd heeft.

Groepsproces

De student:

- kan in verschillende groepsrollen adequaat samenwerken met medestudenten;
- draagt op constructieve wijze bij aan een positieve werksfeer tijdens de gehele excursie;
- toont respect voor anderen, zowel binnen als buiten de groep.

Relatie met Kennisbasis

In de excursie komen veel concepten aan bod, met name de concepten uit de volgend kennisbasis onderdelen 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 5.3, 7.4 en 7.5.

Werkwijze en organisatie

Er zijn twee verplichte voorbereidingsbijeenkomst. De excursie zelf duurt bijna twee weken, en vindt plaats aan het eind van periode 3.

Literatuur en leermiddelen
Tijdens de voorbereidingsbijeenkomst wordt een excursiegids verstrekt waarin opdrachten en alle benodigde informatiebronnen opgenomen zijn.

Toetsing
De toetsing van de Marokko excursie vindt plaats op basis van de volgende activiteiten en producten:

- deelname aan de twee voorbereidingsbijeenkomsten (absolverend)
- ingevulde excursiegids (absolverend met cijferwaardering)
- beschrijving, uitvoering en evaluatie van de zelf ontwikkelde werkvorm (cijfer)

De ingevulde excursiegids dient uiterlijk twee weken na thuiskomst in Nederland ingeleverd te worden. Je mag zelf kiezen of je de gids digitaal of analoog inlevert. De ingevulde excursiegids wordt beoordeeld op basis van:

- a) de volledigheid;
- b) de kwaliteit van kaarten, figuren en foto's;
- c) de inhoudelijke kwaliteit van de opdrachten.

Als de bovenstaande drie criteria in orde zijn, is de excursiegids een 7 waard. Dit cijfer wordt vervolgens gemiddeld met het cijfer voor de werkvorm.

De beoordeling voor de excursiegids moet voldoende zijn. Het cijfer voor de werkvorm wordt gemiddeld met de 7 voor de excursiegids. Je kunt dus nog steeds op een voldoende uitkomen als de werkvorm onvoldoende is. Daarnaast kun je een hoger eindcijfer genereren indien het cijfer voor de werkvorm hoog is. Het eindcijfer moet voldoende zijn. Als het eindcijfer onvoldoende is of de documenten te laat zijn ingeleverd, krijg je een herkansingsmogelijkheid.
Indien de excursiegids onvoldoende is, krijg je een herkansingsopdracht waarbij je aanvullende literatuur moet verwerken (je kunt deze dus niet herkansen door de gids te verbeteren). Indien de werkvorm dermate onvoldoende is dat het eindcijfer van de excursie op een onvoldoende uitkomt, kun je deze herkansen door het document te verbeteren. Alle herkansingsopdrachten dienen uiterlijk in week 10 van periode 4 ingeleverd te worden.

Duurzaamheid en VD Morele Dilemma's

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Duurzaamheid en vakdidactiek Morele Dilemma's
Engelse vertaling	Sustainability and methodology moral dilemmas
SBU (Studiebelastinguren)/ EC's	112 SBU / 4 EC's
Studiejaar + periode	jaar 3, periode 3*
Ingangseisen	Geen
Toetsing	Opdrachtendossier + Mondeling tentamen

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

In deze cursus leer je om een geografisch vraagstuk te analyseren vanuit verschillende perspectieven en dimensies. Daarbij maak je gebruik van een didactisch analysemodel waar duurzame ontwikkeling centraal staat. Daarnaast leer je hoe je morele vragen kunt formuleren en hoe je morele dilemma's kunt behandelen in de klas. Daarmee is deze module een concrete uitwerking van de missie van de opleiding, waarin geografische ethiek centraal staat.
De module sluit aan bij vakinhoudelijke modules zoals ontwikkelingsgeografie en bronnen van energie en de vakdidactische module structureren en concretiseren.

Doelen en inhoud

Doelen

De student kan:

- geografische vraagstukken analyseren met behulp van een analysemodel;
- systeemdenken gebruiken om vraagstukken te ontrafelen;
- meerdere perspectieven duiden om een vraagstuk objectief en genuanceerd te bekijken;
- duurzaamheid en duurzame ontwikkeling gebruiken in zijn/haar onderwijs;
- een lessenreeks ontwikkelen op basis van een moreel dilemma.

Inhoud

In deze cursus leer je vraagstukken te analyseren vanuit verschillende perspectieven en dimensies. Daarnaast leer je hoe je morele vragen kunt formuleren en hoe je morele dilemma's kunt behandelen in de klas.

Relatie met Kennisbasis

Subdomein 0.2 Kenmerken van de geografie
0.2.1. de wijze waarop geografisch denken vraagstukken in een ruimtelijke context integraal en vanuit verschillende perspectieven benadert
0.2.2. het interdisciplinaire karakter van en de bijzondere aandacht voor het denken in samenhangen en het kunnen relateren in de geografie
0.2.3. het wisselen van schaalniveau als middel om vraagstukken in hun gelaagde complexiteit te analyseren
0.2.6. de rol die globalisering in tal van maatschappelijke vraagstukken speelt
0.2.7. het belang van duurzame ontwikkeling op de dichtbevolkte planeet aarde
Subdomein 2.1: Mens-milieurelaties
2.1.4. de wijze waarop milieuproblemen worden afgewenteld op andere gebieden en generaties
Subdomein 2.3: Milieubeleid en duurzaamheid
2.3.3. toepassingen van het concept 'duurzame ontwikkeling' door publieke en private partijen
Domein 7: Vakdidactiek

Werkwijze en organisatie

De cursus bestaat uit een serie van 7 hoor-/werkcolleges. Daarnaast werk je met een groepje aan een opdrachtendossier.

Literatuur en leermiddelen

Zelf aanschaffen:

- Wolf, M. de (red.); Smit, E. & Hurkxkens, P. (**2018**). *Lesgeven over duurzame ontwikkeling*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant-Uitgevers.

Overige literatuur:

- Dalen, W. van (2007). *Basisboek Ethiek.* Groningen/Houten: Uitgeverij Noordhoff.
  - Hoofdstuk 1 – Ethiek en moraal: blz. 9 tot en met 24.
  - Hoofdstuk 2 – Normen, waarden én…deugden: blz. 25 tot en met 38
  - Hoofdstuk 7 – Systematische morele beoordeling van een situatie: blz. 91 tot en met 96.
- Kelly, T.E. (1986). Discussing Controversial Issues : Four Perspectives on the Teacher's Role. In *Theory and Research in Social Education.* Volume XIV Number 2, pp . 113-138
- McPartland, M. (2001). *Moral Dilemmas.* Sheffield: Geographical Association.
- Pauw, I. in de Berg, G. van den [red.] (2009). *Handboek vakdidactiek aardrijkskunde*. Amsterdam: Centrum voor educatieve Geografie (www.vakdidactiekaardrijkskunde.nl).
  - Hoofdstuk 4 – De vormende kant van aardrijkskunde: blz. 81 tot en met 98
- Wielen, van der S. (2007). *Diversiteit en denken in systemen.* Utrecht: Senter Novem
  - §1 – Duurzaam denken en doen: blz. 5 – 6
  - §2 – Duurzame ontwikkeling: blz. 7 tot en met 10
  - §3 – Systemen en systeemtheorieën: blz. 11 tot en met 13
  - §7 – Denken in systemen: blz. 27 tot en met 32
- Wils, T (2019). Klimaateducatie in het verborgen curriculum. In: *Geografie*, december 2019, geen paginanummering.

Toetsing

De toetsing van deze cursus bestaat uit een opdrachtendossier en een mondeling tentamen wat je in duo's/drietallen maakt en aflegt. Het opdrachtendossier weegt 60% mee in het eindcijfer en het mondelinge tentamen 40%. Voor beide onderdelen moet je tenminste een 5,5 halen om de cursus af te kunnen ronden.

Verdiepingsmodules

Je gaat een keuze maken voor de verdiepingsmodule. Deze zal in periode 4 van jaar 2 gegeven worden. Er zijn een zestal verschillende verdiepingsmodules waar je uit kunt kiezen: Pedagogisch didactische verdiepingsmodule, Internationalisering buitenland, Internationalisering CLIL en taalbeleid, Vakdidactiek Beta+, Vakdidactiek Gamma en Vakdidactiek Nederlands NT2.
Je keuze geef je door via keuze verdiepingsmodule op de portal.

Verdiepingsmodule Onderwijs Ontmoet Samenleving

Generieke verdieping

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Module Onderwijs Ontmoet Samenleving Generieke verdieping
Code onderwijseenheid	
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	420 SBU/ 15 ECTS
Studiejaar + periode	Leerjaar 3, periode 4
Ingangseisen	-
Aanwezigheidsplicht	Er wordt gewerkt met een logboek waarin de student de gevraagde studiebelastingsuren aannemelijk maakt.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De generieke verdiepingsModule Onderwijs Ontmoet Samenleving (MOOS) is een keuzemodule voor studenten in het derde leerjaar. De module is generiek en past bij onderwijspedagogiek.

Uitgangspunten:
In deze module werken studenten aan de voor hen betekenisvolle vragen waarbij de context onderwijs en samenleving in de volle breedte benut wordt.
De studenten werken toe naar een versteviging van hun zelfbewuste docenthouding en zijn in staat als beginnend beroepsbeoefenaar te functioneren in de samenleving en hun handelen kritisch te beschouwen en te verbeteren.

De vijf pijlers van FLOT die cruciale factoren zijn voor goed leraarschap worden vertaald in deze module.

Tijdens de module verbindt de student de drie invalshoeken van de triade: persoon, praktijk en theorie met elkaar om te komen tot een reflectieve onderzoekende houding.

Het programma van de module staat ten dienste van deze uitgangspunten.

Doelen en inhoud

Doelen

De student verdiept en verbreedt zijn pedagogisch didactisch handelingsrepertoire met de focus op concepten diversiteit, eigen-wijsheid, creativiteit, inclusie en ecologie.

De student ontwikkelt zich binnen de concepten in één of meer van de volgende thema's: Zorg, Krachtige leeromgeving , Gedrag Verstaan.

De student gaat de uitdaging aan om zijn grens op te zoeken, en zich te verdiepen in de theorie om daarmee zijn zelfbewuste docenthouding te verstevigen.
De ontwikkeling van de student is zichtbaar in zijn handelen en zijn reflecties daarop.

De student is zich bewust van de school als onderdeel van de samenleving en van zijn rol in de voorbereiding van de leerlingen op een toekomstige plek in de samenleving.

De student is zich bewust van de invloed van de omgeving van de school en kan op diverse manieren samenwerken met de samenleving om de school heen.

Inhoud

Voorbeelden bij verschillende thema's:
Zorg: Weet je de weg binnen de zorg in het kader van passend onderwijs? Interne zorg; Waar het gaat over de zorgleerling, ouderbetrokkenheid, mentoraat, interdisciplinair samenwerken, ZAT. De aansluiting en samenwerking met externe zorg, sociale kaart, (justitiële) jeugdzorg, signalering en handelen bij vermoedens van kindermishandeling.

Gedrag Verstaan: De toenemende verschillende onderwijsbehoeften van leerlingen vragen van de docent een uitbreiding van zijn handelingsvaardigheden. Hoe kunnen onderwijs en samenleving samen de jongeren krachtig begeleiden?

Gedrag Verstaan : Wat zijn de onderwijsbehoeften van leerlingen met ADHD, Autisme, ADD, ODD, dyslectie, dyscalculie, NLD, …? Hoe vind deze leerling zijn weg in de maatschappij?
Wat zijn visies op inclusie, wat is mijn visie en wat vraagt het van mij deze vorm te geven in de dagelijkse praktijk?

Krachtige leeromgeving:
Een kritische beschouwing van de inrichting van de eigen onderwijscontext ten aanzien van de ontwikkeling van de '21e-eeuwse vaardigheden'. Hoe ontwikkel je deze vaardigheden bij leerlingen, hoe ga je in op de diversiteit daarbinnen en wat zijn mijn eigen leraar vaardigheden daarin?

*Gedrag Verstaan: W*at is het geheim van een goede leraar? (interviews en schoolbezoeken) Wat kom ik als leraar tegen in bijvoorbeeld een grote stadsschool? (onderzoek en schoolbezoek)

Relatie met Kennisbasis

In de pedagogische didactische verdiepingsmodule neemt de student deel aan themabijeenkomsten en verschillende workshops die door experts uit het instituut en het werkveld verzorgd worden, hij gaat aan de slag met vraagstukken uit de praktijk en opdrachten rondom actuele thema's, voert opdrachten uit in een praktijk, presenteert, neemt deel aan intervisiebijeenkomsten, inspiratie-bijeenkomsten, peercoaching, critical friend groepen.

De doelen en inhoud van de module zijn gerelateerd aan:

- Het didactisch concept FLOT: de Pijlers en de Plus
- De bekwaamheidseisen
- De Generieke Kennisbasis (GKB)

Werkwijze en organisatie

In de module 'Onderwijs ontmoet samenleving' gaat de student in groepjes projectmatig aan de slag op het raakvlak van onderwijs en samenleving.
De module bestaat uit centrale inspiratiebijeenkomsten en workshop en intervisiebijeenkomsten.
Tijdens de inspiratiebijeenkomsten en workshops maakt de student kennis met de thema's van de module : Zorg, Krachtige leeromgeving en Gedrag verstaan. Binnen deze thema's worden de concepten diversiteit, eigen-wijsheid, creativiteit, inclusie en ecologie uitgewerkt.
De student start met een project dat koppeld is aan één of meerdere thema's binnen de context onderwijs ontmoet samenleving. De ontmoeting van het onderwijs met de samenleving moet daadwerkelijk plaatsvinden.

De student werkt in themagroepen aan het project. In het project verbindt de student praktijk, theorie en persoon (triade). De student neemt initiatieven in het maken van contact en samenwerken met de praktijk. De praktijk is hier meer dan de school. Denk ook aan Jeugdhulpverlening, culturele instellingen, NGO's, bejaardenhuizen, gemeente.

De student zorgt voor een theoretische onderbouwing van zijn project.
De student houdt een logboek bij.

Literatuur en leermiddelen

Zie modulewijzer

Toetsing

De hele module wordt afgesloten als alle onderdelen minimaal voldoende zijn.
Alle onderdelen tellen even zwaar mee bij de beoordeling. Mocht de student een van de onderdelen met een onvoldoende afsluiten, dan is het mogelijk om dat onderdeel te herkansen.
Voor onderdelen en de rubric → zie modulewijzer

Aanvullende informatie

Module verantwoordelijken zijn: Annet Meinen en Marleen Koppers. Contactpersoon is Annet Meinen.

NB. In periode 4 van schooljaar 2020- 2021 wordt deze module uitgevoerd. De module wordt geëvalueerd. De opbrengsten van de evaluatie worden gebruikt om de module waar nodig aan te passen. De uiteindelijke versie van de module kan in 2021-2022 dus afwijken van bovenstaande informatie.

Verdiepingsmodule - Intercultureel leren

Algemeen

Naam module	Module Intercultureel Leren
Engelse vertaling	Module Intercultural Learning
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	420 sbu/ 15 ECT
Studiejaar + periode	Jaar 3, periode 4

Inhoud en leerdoelen

Binnen verdiepingsmodule Intercultureel Leren heb je een keuze uit 3 onderdelen.

Onderdeel A: Een internationalisation@home programma binnen de TRION scholen in Eindhoven, Bladel en Helmond (ISE, Stedelijk college, Jan van Brabant en Pius)
Onderdeel B: Internationalisation Abroad: een buitenland verblijf.
Onderdeel C: Preparing for Culturally Responsive Teaching. Dit programma is tijds- en plaatsonafhankelijk.

De drie onderdelen zijn allen gericht op het ontwikkelen van je interculturele en internationale competenties en hebben alle drie een eigen karakter en aanpak. Zo kun jij kiezen welke manier van interculturele en internationale competenties op doen, het beste bij jou past.

In overleg met de International Officer van je eigen opleiding kun je toestemming vragen om een combinatie van onderdelen te maken. Zo kan een deeltijd student bijvoorbeeld een korter buitenland verblijf (onderdeel B) of een 2-weken op een van de schooltypes uit onderdeel A combineren met onderdeel C.

Een eerste stap is het doornemen van deze modulewijzer. Je vindt hier een uitgebreide omschrijving van alle drie de onderdelen terug. Voor aanvullende informatie over inhouden verwijzen we je naar de portal site.

Heb je een keuze gemaakt?

Schrijf je dan in voor de verdiepingsmodule Intercultureel Leren via de portal site.

Heb je gekozen voor onderdeel A? Dan neemt de coördinator van de module internationalisation@home t.z.t. contact met je op om je inschrijving te bevestigen. Voor onderdeel A zijn er een beperkt aantal plekken beschikbaar. Bij veel aanmeldingen kan er selectie plaatsvinden.
Heb je gekozen voor onderdeel B of C of wil je een combinatie van B en C aanvragen? Neem dan zelf contact op met de International Officer van jouw opleiding. De IO's vind je hier terug. Je legt aan de IO een Personal Development Plan voor waarin je aangeeft hoe je invulling wilt geven het onderdeel (of de onderdelen) waar jij voor hebt gekozen. Na goedkeuring van je Personal Development Plan kun je aan de slag.
Wil je een combinatie van onderdelen maken met onderdeel A ook contact op met de International Officer en met de coördinator van Internationalisation@home. Voor onderdeel A zijn er een beperkt aantal plekken beschikbaar. Bij veel aanmeldingen kan er selectie plaatsvinden. Als je toestemming hebt lever dan je Personal development plan in bij je International Officer.

Onderdeel A: Internationalisation@home

Intercultureel leren in (Inter)nationale contexten binnen Trion Opleidingsschool

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Internationalisation@Home - Intercultureel leren in (Inter)nationale contexten binnen Trion Opleidingsscholen
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	420 SBU/ 15 EC
Studiejaar + periode	Jaar 3 periode 4

Inhoud en leerdoel

Hoe ga je om met een toenemende mate van (inter)culturele diversiteit in je klassen? Hoe gaat een school om met een (groot) aantal leerlingen of zelfs een bijna volledige leerling populatie die een andere taal dan Nederlands als hun moedertaal spreekt?
Internationalisering krijgt een steeds prominentere plaats in het Nederlandse onderwijs: denk aan scholen voor tweetalig onderwijs (TTO), Internationale scholen (IS) of scholen voor de eerste opvang van anderstaligen (EOA).
Tijdens deze module maak je samen met internationale studenten kennis met een drietal internationale onderwijscontexten binnen de Opleidingsschool Trion. Je werkt samen als groep en krijgt de kans je te verdiepen in de visie van deze scholen op culturele diversiteit en het bijbehorende gedifferentieerde taalonderwijs, waarin de termen CLIL, doeltaal-voertaal en NT2 aan de orde van de dag zijn.
In iedere internationale schoolcontext wordt een blok van 2 of 3 weken aangeboden met een afwisselende interactieve workshops college door zowel inhoudelijke expert als praktijk experts. Je werkt daarnaast individueel en in groepsverband aan verschillende praktische opdrachten waarin je in zowel een observerende als uitvoerende rol actief bent en midden in de praktijk staat.

Doelen

Internationale Context en burgerschapsvorming

Als deelnemer aan deze module:

- maak je kennis met aspecten van culturele diversiteit, identiteit en interculturele communicatie;
- maak je kennis met drie internationale contexten binnen opleidingsschool Trion:
  - Tweetalig onderwijs mavo/ havo/ vwo (TTO)
  - International School Eindhoven (ISE)
  - Eerste Opvang Anderstaligen (EOA) NT2
- observeer en onderzoek je de culturele- en politieke achtergronden en burgerschapsvorming binnen deze drie internationale contexten in de praktijk;
- leer je de plek van deze verschillende soorten onderwijs in onze samenleving beschrijven;
- verdiep je jezelf in cultuurverschillen en leer je hoe deze de onderwijscontext en -cultuur beïnvloedt.

Verkennen van de verschillende internationale doelgroepen

Als deelnemer aan deze module:

- krijg je de kans zowel leerlingen als docenten te spreken en te vragen naar hun ervaringen;
- doe je onderzoek naar (of ervaar je aan den lijve) de verschillende doelgroepen van de scholen.

Taalbeleid

Als deelnemer aan deze module:

- krijg je inzicht in de principes van CLIL , doeltaal-voertaal, taalgericht vakonderwijs, immersion en NT2 binnen verschillende onderwijscontexten;
- ga je op zoek naar de verschillen en overeenkomsten tussen deze vormen van taalonderwijs;
- Leer je de impact begrijpen van de meertaligheid van leerlingen in de lespraktijk *“Wat betekent deze meertaligheid voor jouw toekomstige werk als docent?”*.

Professionalisering van je eigen docentschap

- Als deelnemer aan deze module:
- maak je deel uit van een groep (internationale) studenten die zich gaan verdiepen in tal van onderwerpen rondom de thema's internationalisering CLIL en taalbeleid;
- werk je aan je eigen interculturele competenties als docent;
- pas je opgedane inzichten toe in de reguliere Nederlandse context;
- raak je bekend met de ICOMs, de internationale competenties die gehanteerd worden binnen internationaliseringsinitiatieven in hoger onderwijs opleidingen;
- krijg je de kans om je eigen Engelse taalvaardigheid te verbeteren.

Werkvormen en leeractiviteiten

Binnen iedere locatie van opleidingsschool Trion wordt een blok van 2 of 3 weken aangeboden met een tal van zowel inspirerende interactieve inhoudelijke workshops waarin je zowel observerend, uitvoerend en reflecterend aan de slag gaat. Tijdens deze module geldt een aanwezigheidsplicht van 100%, omdat je dagelijks op de verschillende locaties verwacht wordt.

Toetsing

Tijdens de module werk je aan een aantal opdrachten die je via een online platform inlevert. Voor iedere sub-context ontwikkel je een eindopdracht en aan het eind van de module volgt een collectieve eindopdracht waarbij je de opgedane inzichten presenteert. Je eindcijfer is het gemiddelde van de opdrachten.

Aanvullende informatie

Taal en professionele houding gedurende de module

Gezien het internationale karakter van deze module gebruik je, afhankelijk van de onderwijscontext, zowel Nederlands als Engels als voer- en doeltaal. Tevens maak je in je verslaglegging gebruik van naslagmateriaal in deze beide talen.
Alle producten die je in het Engels produceert worden nagekeken op inhoud en niet op taal: het niveau van je Engels wordt dan ook enkel formatief van feedback voorzien en je wordt hier niet op afgerekend. Omdat je als deelnemer aan deze module als gast, maar ook zeker als toekomstig collega gezien en behandeld wordt, wordt een professionele en proactieve houding van jou als collega in opleiding als vanzelfsprekend gezien.

Moduleverantwoordelijken:
Smulders, S. (FLOT) en Heunks, S. (Trion Opleidingsschool)

Onderdeel B: Internationalisering Buitenland

Algemeen

Naam Onderdeel	Buitenland verblijf
Engelse vertaling	Internationalisation Abroad
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	Standaard 15 ECT. Bij goedkeuring van combinatie tussen onderdeel B en C door International Officer geldt dat elke week buitenland verblijf telt voor 2 ECT.
Studiejaar + periode	Jaar 3, periode 4

Inhoud en leerdoelen

Voor de module Internationalisation Abroad regel je zelf een verblijf in het buitenland in overleg met de International Officer van je opleiding. Als je voor dit onderdeel de volledige 15 ECT wil inzetten, dan dien je minimaal 8 weken in het buitenland te verblijven. Je toont zelf aan in je aanvraag en in je 'personal development plan' hoe de activiteiten die je uitvoert tijdens je buitenlandverblijf bijdragen aan de ontwikkeling van jouw internationale en interculturele competenties (ICOMS). Een korte omschrijving van deze competenties kun je op de portalsite terug vinden. Daarnaast draagt je verblijf bij aan je bekwaamheidseisen leraar vo/bve en/of de kennisbasis van jouw vakgebied.
Het doel van het buitenlandverblijf is om je bewust te worden van een andere cultuur en van je eigen cultuur in relatie tot deze andere cultuur. Tijdens je verblijf werk je voortdurend aan je eigen interculturele & internationale competenties (ICOMS) en communicatieve vaardigheden door om te gaan met deze verschillen. Je bent tijdens, en na afloop, van je verblijf in staat om te reflecteren op je ervaringen en je kunt de kennis die je hebt opgedaan vertalen naar het leraarschap.
Voor meer informatie omtrent de mogelijke invulling van de verdiepingsmodule internationalisering buitenland en de aanmeld procedure kun je kijken op de portalsite.
N.B. Wil je i.v.m. studie of stage een semester naar het buitenland neem dan contact op met je International Officer om de mogelijkheden en de eventueel op te lopen studievertraging te bespreken. Er zijn strenge deadlines voor een Semester Abroad bij een partner universiteit. Hou hier rekening mee met je voorbereiding.

Werkvormen en leeractiviteiten

De werkvormen en leeractiviteiten stel je zelf vast in overleg met je International Officer in je 'personal development plan'. Hierbij kies je uit activiteiten uit de reader ' Internationalisation Abroad' die beschikbaar zijn gesteld op de portal site.

Toetsing

Tijdens je buitenlandverblijf houd je wekelijks een log bij dat wordt beoordeeld door je International Officer (formatief). Aan de hand van je 'personal development plan' stel je in overleg met je International Officer een portfolio samen met bewijs van de voortgang die je hebt gemaakt m.b.t. de doelen die je hebt gesteld in je 'personal development plan'. Je maakt hiervoor gebruik van activiteiten
uit de reader 'Internationalisation Abroad' die beschikbaar zijn gesteld op de portal site. Voor je portfolio schrijf je ook een kritische reflectie op je verblijf. Daarnaast neem je bij terugkomst deel aan een 'international fair' om de ervaring die je hebt opgedaan te delen met andere studenten. Alle documenten die je inlevert dienen in het Engels te worden geschreven indien de voertaal tijdens je buitenlandverblijf Engels is. Het Engels hoeft niet foutloos te zijn, maar wel van voldoende niveau dat de taal geen belemmering vormt voor het overbrengen van je boodschap.
De beoordelingsrubric vind je terug op de portalsite.

Onderdeel C: Preparing for Culturally Responsive Teaching

Algemeen

Naam module	Preparing for Culturally Responsive Teaching
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	1 - 15 ECT (maatwerk programma)
Studiejaar + periode	3, periode 4 (Start datum kan aangepast worden in overleg met International Officer en SLB)

Inhoud en leerdoelen

Deze module biedt bouwstenen aan die je helpen in je ontwikkeling richting een cultureel responsieve docent. Voor cultureel responsieve docenten zijn de culturele eigenschappen, ervaringen en perspectieven van etnisch diverse leerlingen leidend voor het vormgeven aan effectief onderwijs voor alle leerlingen.
Cultureel responsief lesgeven is gebaseerd op de aanname dat wanneer kennis en vaardigheden gelinkt worden aan de belevingswereld en het referentie kader van de leerlingen, dat leren dan meer betekenis krijgt, aantrekkelijker wordt voor leerlingen en tot meer diepgaand en gemakkelijker leren leidt.
Cultureel responsief lesgeven vraagt om kennis over culturele diversiteit en de verwerving van gedetailleerde en feitelijke informatie over culturele bijzonderheden van specifieke etnische groepen. Vervolgens is het van belang dat docenten leren om deze nieuw opgedane kennis om te zetten in onderwijs en instructie. Deze module dient ervoor om je inzicht te geven in cultuur en culturele diversiteit binnen jouw onderwijs context en om vervolgens een (meer) cultureel relevante pedagogie te ontwikkelen.
De module bestaat uit verschillende bouwstenen die te combineren zijn naar wens. Als leidraad voor deze module en bijbehorende activiteiten maken we gebruik van het “Framework of Teacher Competence for Diversity” (European Council 2010).

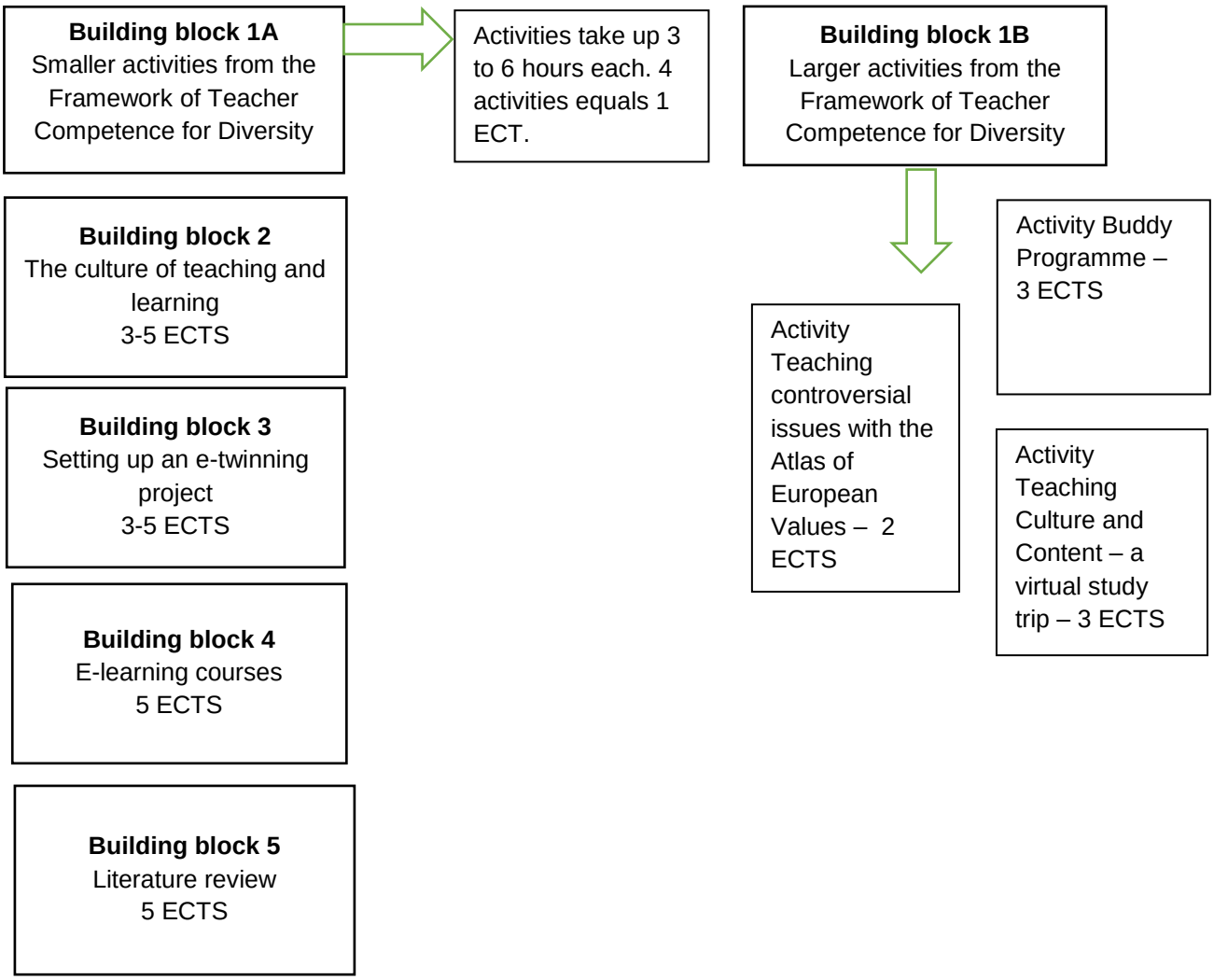
Table 1: Framework of teacher competences for diversity

Knowledge and understanding	Communication and relationships	Management and teaching
Competence 1 Knowledge and understanding of the political, legal and structural context of socio-cultural diversity	Competence 7 Initiating and sustaining positive communication with pupils, parents and colleagues from different socio-cultural backgrounds	Competence 13 Addressing socio-cutural diversity in curriculum and institutional development
Competence 2 Knowledge about international frameworks and understanding of the key principles that relate to socio-cultural diversity education	Competence 8 Recognising and responding to the communicative and cultural aspects of languages used in school	Competence 14 Establishing a participatory, inclusive and safe learning environment
Competence 3 Knowledge about different dimensions of diversity eg ethnicity, gender, special needs and understanding their implications in school settings	Competence 9 Creating open-mindedness and respect in the school community	Competence 15 Selecting and modifying teaching methods for the learning needs of pupils
Competence 4 Knowledge of the range of teaching approaches, methods and materials for responding to diversity	Competence 10 Motivating and stimulating all pupils to learn individually and in co-operation with others	Competence 16 Critically evaluating diversity within teaching materials, eg textbooks, videos, media
Competence 5 Skills of inquiry into different socio-cultural issues	Competence 11 Involving all parents in school activities and collective decision-making	Competence 17 Using a variety of approaches to culturally sensitive teaching and assessment
Competence 6 Reflection on one's own identity and engagement with diversity	Competence 12 Dealing with conflicts and violence to prevent marginalization and school failure	Competence 18 Systematic reflection on and evaluation of own practice and its impact on students

Werkvormen en leeractiviteiten

Een belangrijk karaktereigenschap van deze module is zijn flexibiliteit. Door middel van bouwstenen stel je je eigen programma samen, naar gelang het aantal ECTS dat je dient te behalen. Alle activiteiten die deel uit maken van de verschillende bouwstenen zijn gelinkt aan competenties uit het “Framework of Teacher Competence for Diversity”. Voor activiteiten verwijzen we je naar de portal site. De reader op de portal site bevat een handig overzicht van alle activiteiten en bijbehorende doelen en aantal ECTS.
Je programma stel je vervolgens samen in je Personal Development Plan. In dit plan geef je aan van welke bouwstenen je gebruik wilt maken en kies je eventueel uit activiteiten binnen een bouwsteen. Je verantwoord in het Personal Development Plan je keuze en legt deze voor aan de International Officer van je opleiding ter goedkeuring. Bij goedkeuring begin je aan het samenstellen van een portfolio waarin je bewijzen verzameld die aantonen dat je de voorgestelde activiteiten hebt ondernomen.

BUILDING BLOCKS

Toetsing

Gebaseerd op je Personal Development Plan stel je een portfolio samen met bewijzen die aantonen dat je de activiteiten hebt uitgevoerd Je dient je portfolio voor assessment in bij de International Officer van jouw vakgroep. Elke bouwsteen heeft een eigen checklist of rubric die gebruikt wordt in de formele assessment van die bouwsteen. Je dient elke bouwsteen met een voldoende af te ronden om de module “Preparing for Culturally Responsive Teaching” voldoende af te kunnen ronden. Wanneer je alle, door jou geselecteerde bouwstenen, succesvol hebt afgerond, worden de cijfers gemiddeld en ontvang je een eindcijfer voor de module “Preparing for Culturally Responsive Teaching”.

Bouwstenen die met een onvoldoende worden beoordeeld door je International Officer. worden voorzien van feedback en feedforward en kunnen nog éénmaal ingeleverd worden. De deadline voor deze herkansing wordt gezet door de International Officer van je opleiding. Let op: Deelcijfers voor voldoende afgeronde bouwblokken vervallen na een jaar.

Verdiepingsmodule - Vakdidactiek Bèta+

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Verdiepingsmodule vakdidactiek Bèta +
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	15EC 420SBU
Studiejaar + periode	Studiejaar 3, periode 4
Aanwezigheidsplicht	Er is aanwezigheidsplicht voor sommige onderdelen.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De verdiepingsmodule vakdidactiek Beta+ is één van de verdiepingsmodules die in periode 4 van jaar 3 worden aangeboden en vormt een voorbereiding op de afstudeerfase.

Inleiding

De verdiepingsmodule Bèta+ staat in het thema van TEC for society. De afkorting TEC staat voor Technologie, Entrepreneurship en Creativity. Dit zijn Fontys brede thema's waarmee de hogeschool zich wil onderscheiden. De thema's binnen TEC zijn uitgesproken, onderscheidend en maatschappelijk relevant. Ze passen bij onze regio, die zich ten opzichte van de rest van Nederland onderscheidt op technologisch en creatief vlak. De regio's Midden- en Oost-Brabant (Brainport) groeien door het ondernemerschap dat de technologie en creativiteit omzet in toegevoegde waarde voor de maatschappij. Deze regio's liggen in het hart van het werkgebied van Fontys Hogescholen en daardoor extra relevant voor de studenten van Fontys.

FLOT leidt leerlingen op voor deze regio's met als doel middels het onderwijs aan onze leerlingen hen voor te bereiden op hun toekomst. Dat doen we door de leerlingen hun talenten in ondernemerschap, creativiteit en technology te laten ontwikkelen. Om dat goed te kunnen als leraren is het belangrijk dat ook wij onze blik verbreden op technologie, onze creativiteit verbinden met het docentschap en onze ondernemerschapscompetenties onderzoeken en verder ontwikkelen.

Als lerarenopleiding zien wij veel mogelijkheden binnen vakoverstijgend onderwijs om de TEC-thema's aan het onderwijs te verbinden. Daarom bieden we deze module vakoverstijgend aan en hopen dat het tot nieuwe verbindingen brengt tussen opleidingen en later in jouw werkende leven. Want ondernemerschap ontstaat bij het leggen van creatieve verbindingen tussen bestaande structuren. We hopen dat jullie elkaar gaan vinden en actief gaan samenwerken en hierbij alle technologische middelen voor inzet die je inspiratie en motivatie bieden!

Doelen en inhoud

Leeruitkomsten

Binnen deze verdiepingsmodule wordt er gewerkt aan drie leeruitkomsten (LUKs). Er is een leeruitkomst geschreven voor ieder TEC-thema. De verleiding bestaat misschien om deze leeruitkomsten als afzonderlijke onderdelen te behandelen, het is echter de uitdaging om deze leeruitkomsten zoveel mogelijk met elkaar te verbinden in de uitwerking van je eindproduct Technology: De student is in staat toegevoegde waarde te creëren met behulp van technologie in zijn onderwijs. De student kan de toegevoegde waarde van technologie in zijn onderwijs onderbouwen en verantwoorden. De student kan zijn proces van vernieuwing delen en is zich bewust hoe hij collega's hierbij kan betrekken, waarbij hij een voorbeeldrol kan pakken en hierop kan reflecteren.

Entrepreneurship: De student is in staat om toegevoegde waarde te creëren door de verbinding te leggen tussen verschillende partijen zoals bijvoorbeeld school, bedrijf of instelling. De student kan deze waarde duiden voor de samenwerkende partijen en is nieuwsgierig naar mogelijkheden voor ondernemerschap in de zelfgekozen onderwijscontext. Daarbij reflecteert de student op zijn ondernemerschapscompetenties met een passend reflectiekader.

Creativity: De student toont aan en verantwoordt zowel op het gebied van technology als op het gebied van ondernemerschap dat de creaties hoog scoren op originaliteit en op geschiktheid binnen de gegeven situatie. De student geeft hierbij inzicht in het ontwerpproces waarin fases van divergent en convergent denken en andere creatieve denktechnieken gebruikt worden. De student reflecteert op zijn vaardigheden wat betreft creativiteit, hierheen geeft hij aan wat hij beheerst en waar ontwikkelruimte zit.

Relatie met afstudeerfase

De verdiepingsmodule is erop gericht om studenten voor te bereiden op de afstudeerfase. De openheid en vrijheid om via een dossier leeruitkomsten aan te tonen, zonder te specifieke opdracht, waarbij ze zelf initiatief moeten nemen en gerichte feedback ophalen, zijn eigenschappen die ze bij het afstuderen kunnen inzetten. Ook de inhoud van het dossier zou een basis kunnen zijn om VDO volgend jaar vorm te geven.

Werkwijze en organisatie

De studenten lopen minimaal twee dagen per week stage bij een bedrijf en/of een school, waarbij ze leerervaringen opdoen die ze kunnen gebruiken om de leeruitkomsten aan te tonen. De andere dagen zijn er docenten beschikbaar voor verschillende leerervaringen. Zo wordt er kennis overgedragen, feedback gegeven, wordt er aan procesbegeleiding gedaan en waar nodig gedurende de weken onderwijsaanbod georganiseerd. Dit is ook afhankelijk van de vragen die uit de groep studenten komen.

Literatuur en leermiddelen

De omschrijving van de literatuur en leermiddelen zullen in de bijeenkomsten worden verspreid. Er is geen verplichte literatuur.

Toetsing

Je levert een dossier in waarin je de drie leeruitkomsten aantoont. De precieze inhoud van dit dossier is vrij, de leeruitkomsten zijn hiervoor leidend. Er is een rubric beschikbaar op de samenwerkingssite, aan de hand daarvan zal je worden beoordeeld. Eerst wordt bepaald of de leeruitkomsten zijn aangetoond.
Als de leeruitkomsten zijn aangetoond, wordt aan de hand van de rubric het eindcijfer bepaald.
Als de leeruitkomsten niet zijn aangetoond, krijg je feedback en kun je het dossier nog een keer als herkansing inleveren.

Verdiepingsmodule - Vakdidactiek Gamma

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactiek Gamma
Engelse vertaling	
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	420/15
Studiejaar + periode	jaar 3, periode 4

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Deze module is één van de keuzeonderdelen aan het eind van de hoofdfase, toegankelijk voor voltijd studenten aardrijkskunde, geschiedenis, maatschappijleer, levensbeschouwing en (Algemene en Bedrijfs)economie. De module is een verrijking vanuit de eigen vakdidactiek en vakinhoud én vanuit de samenwerking met de andere gammavakken. Ze borduurt dan ook voort op zowel de vakspecifieke vakdidactische leerlijn als op de module 'mens-en-maatschappij'. Aangezien het vakdidactisch ontwerpen van onderwijs een rol speelt, vormt deze module de schakel tussen de vakdidactische programma's in de hoofdfase en het vakdidactisch ontwerpen in de afstudeerfase. Daarnaast wordt dieper ingegaan op relevante gamma-thema's, zodat ook de vakkennis verdiept raakt. Ten slotte wordt de student toegerust om in zijn toekomstige werkomgeving vakoverstijgend gamma-onderwijs mede vorm te geven, bijvoorbeeld vanuit het perspectief van toekomstgericht onderwijs.

Inhoud en doelen

Inhoud:

Alle gamma-schoolvakken spelen een rol in de voorbereiding van jonge mensen op hun persoonlijke toekomst en op hun rol als burger in de toekomstige samenleving Zelfs als jouw schoolvak in principe het verleden bestudeert. Maar wat betekent dat nu precies? Hoe de toekomst eruit zal zien weten we niet. Maar we hebben allemaal wel beelden over de toekomst en overal wordt gewerkt 'aan de toekomst'. Welk gereedschap kunnen deze schoolvakken jonge mensen bieden om beter voorbereid te zijn op die toekomst en er over te kunnen nadenken? De wereld is complex: kan het combineren van verschillende perspectieven uit schoolvakken de leerling helpen om op een doordachte manier over de toekomst na te denken? Deze vragen staan centraal in de vakdidactische verdiepingsmodule voor de gammavakken. Er zijn van de ze verdiepingsmodule twee varianten: aardrijkskunde-geschiedenis-levensbeschouwing en economie-maatschappijleer.

Alle gamma-schoolvakken bestuderen deze thema's met een eigen begrippenapparaat en benaderingswijze (vocabulaire en grammatica). Niet alleen in de vakwetenschappen zelf, maar ook in het onderwijs in het tweedegraads veld wint een interdisciplinaire denkwijze aan belang. Economie en maatschappijleer doen een poging actuele en/of toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen te beschrijven, verklaren en te duiden. Hierover moet je ook als kritisch burger een oordeel moet kunnen vellen, én dit moet kunnen leren aan zijn leerlingen. Hierbij is het beheersen van denkvaardigheden en helder taalgebruik essentieel. Dit is wat docenten van de gammavakken hun leerlingen moeten leren. Daarbij hoort ook zeker het beheersen van denkvaardigheden en het gebruik van heldere taal.

Daarom maakt de student in deze module kennis met de theorie achter en de praktische uitwerking van toekomstgericht onderwijs. In een eerste onderdeel zal dat vooral theoretisch van aard zijn, waarbij er steeds een verkenning van de praktijk wordt gemaakt. Het tweede, daaropvolgende deel, staat in het teken van de praktische vertaalslag, waarbij de studenten aardrijkskunde, geschiedenis en levensbeschouwing enerzijds en de studenten economie en maatschappijleer anderzijds concrete thema's zullen verkennen.

Alle studenten worden in deze module vertrouwd gemaakt met de perspectieven en methodieken van toekomstgericht onderwijs. De vakdidactische vraag naar het wat, waarom en hoe van het vakgebied staat daarbij centraal. Vragen die daarbij aan de orde komen zijn onder andere: 'Op welke wijze bereidt mijn vak leerlingen voor op de toekomst? En om wat voor soort toekomst gaat dat dan? Welke kennis en vaardigheden staan daarbij centraal? Op welke wijze is er in de doelen en methoden van mijn schoolvak al aandacht voor de toekomstdimensie van leerlingen en maatschappij?'.

Er zijn van de ze verdiepingsmodule dus twee varianten: aardrijkskunde-geschiedenis-levensbeschouwing, met als centrale thema erfgoed, en economie-maatschappijleer, met als centrale thema technologie. Hieronder beschrijven we kort wat deze twee varianten inhouden:

Voor studenten **geschiedenis, aardrijkskunde en levensbeschouwing** is gekozen voor het thema 'erfgoed'. Erfgoed is een dynamisch begrip, want wat wij vinden wat erfgoed is, behouden moet blijven of mag verdwijnen, verschilt per persoon, groep, samenleving maar ook per tijd. En wat voor soorten erfgoed zijn er dan? Hoe gaan wij om met steeds heftiger wordende discussies over het wel of niet behouden van erfgoed? Welke dilemma's kom je tegen? En welke andere groepen in de samenleving houden zich bezig met erfgoed?

Bij deze vragen spelen de begrippen tijd, ruimte en zingeving dus een belangrijke rol, kernbegrippen bij de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en levensbeschouwing. Waarom vinden we iets 'erfgoed', waarom willen we het wel of niet bewaren, en hoe hergebruiken we erfgoed? Welke historische, religieuze en geografische betekenissen zijn er en hoe gebruiken we erfgoed in onze huidige en toekomstige leefomgeving? Erfgoed is een breed thema dat zich goed leent voor omgevingsonderwijs inclusief excursies en veldwerk, bovendien altijd 'lokaal' is maar tegelijkertijd overal te vinden (werelderfgoed).

Erfgoed is vaak – bewust of onbewust – deel van de leefwereld van mensen en draagt daardoor bij aan zijn identiteitsontwikkeling. In deze module exploreren we de mogelijkheden waarop je erfgoed in kunt zetten om verschillende doelgroepen in de samenleving kennis te laten maken met de historische ontwikkeling van hun leefomgeving en als leermiddel in je educatief materiaal om de lesstof tastbaar te maken. Daarbij wordt niet alleen aandacht besteed aan wat de meerwaarde is van het aanwezige erfgoed, maar ook bekeken met welke werkvormen en leeractiviteiten deze meerwaarde het best tot zijn recht komt. Verder stimuleren wij het ontwikkelen van een eigen visie op erfgoed, erfgoededucatie en de rol van erfgoed in het bespreken van controversiële thema's of dilemma's. Vakinhoud, de eigen leefomgeving, vakdidactiek en vakoverstijging komen in deze cursus zodoende betekenisvol samen.

Naast hoor- en werkcolleges, zal een groot deel van deze cursus buiten het instituut georganiseerd worden. Daarbij moet worden gedacht aan museumbezoek, landschapsexcursies, het bezoeken aan erfgoedinstituten, archiefbezoek, rondleidingen door wijken, oral history, microgeschiedenis en archeologische projecten. Er wordt expliciet gewerkt vanuit een vakoverstijgende aanpak. Uiteindelijk leveren deze activiteiten een eigen onderzoek op, dat tevens wordt vertaald naar eigen, handzaam lesmateriaal.

Voor studenten **maatschappijleer en economie** staan hogere denkvaardigheden, taal en het lezen van technologie centraal. Gammadocenten willen leerlingen helpen de wereld om hen heen te begrijpen en hen helpen een oordeel te vormen. Het gaat er daarbij om dat je leerlingen leert hoe, in plaats van wat ze ergens over moeten denken of oordelen. Omdat die wereld zich in taal en verhalen presenteert, staan de in deze module centraal. Of het nu om het begrijpen van de gedachten van anderen gaat, of om het formuleren van je eigen gedachten: taal en (vak)begrippen zijn daarbij onontbeerlijk. Het analyseren van argumenten in de krant, de kracht van metaforen in woord en beeld, het kunnen doorprikken van mythen of vaag taalgebruik en het opsporen van impliciete aannames onder een verhaal zijn vaardigheden die daar bij van pas komen.

Ook de eigen lesmethode wordt daarbij betrokken: welke verhalen worden daar verteld, en op welke manier? Welke aspecten van een onderwerp blijven daar juist onderbelicht? Omdat iedere docent zelf ook weer gebruik maakt van verhalen in zijn lessen, wordt ook geleerd om zelf beter onderbouwde en meer complete verhalen te construeren. Speciale aandacht zal hierbij uitgaan voor de concept-contextbenadering, die in de vakdidactiek van zowel maatschappijleer als economie een prominente rol speelt. En, door het zelf ontwerpen van lesmateriaal, hoe je dat op jouw beurt jouw leerlingen weer kunt leren.

De laatste jaren is er in algemene zin veel over deze vaardigheden gepubliceerd. In deze module maakt de student daar kennis mee aan de hand van voor zowel de maatschappijleer- als economiedocent relevante thema's zoals welvaart & armoede, groei & ongelijkheid en markt & overheid. Onder leiding van de docent en samen met medestudenten, maar ook zelfstandig, zul je je buigen over teksten, media en bronnen rondom belangrijke gammathema's. Werkvormen als close-reading van een tekst en een excursie naar een museum maken daarom onderdeel uit van de module.

Bijzondere aandacht wordt daarbij geschonken aan technologische ontwikkelingen. Mensen maken steeds meer gebruik van technologische middelen (betaalpas, Iphones, zorgrobots). Dat die technieken van invloed zijn op het gedrag van mensen staat vast. De meningen zijn verdeeld over de uitkomsten van de technologie waarmee we ons omringen. Is technologie altijd herkenbaar als zodanig, of is (sommige) technologie zo vanzelfsprekend geworden dat we er een blinde vlek voor hebben ontwikkeld en dus ook geen vragen meer stellen over de consequenties van het gebruik ervan? En hoe neem ik een eigen weloverwogen standpunt in bij zulke ontwikkelingen?

Doelen:

Generiek: Introductie in toekomstgericht onderwijs
De student…

- Kan in eigen woorden de achtergronden van toekomstgericht onderwijs uit leggen en aangeven welke kennis, vaardigheden en houdingsaspecten daarbij van belang zijn;
- Kan voor zijn eigen schoolvak deze kennis, vaardigheden en houdingsaspecten op hoofdlijnen beschrijven / benoemen en analyseren in welke mate deze in (een deel van) het huidige onderwijs (methoden, praktijk) zichtbaar zijn;
- Kan in een eigen redenering aangeven waar sterke en enkele verbeterpunten zitten in het toekomstgericht onderwijs in hun eigen schoolvak.

Variant: Toekomstgericht onderwijs bij aardrijkskunde, geschiedenis en levensbeschouwing over het thema erfgoed

De student…

- Kan in eigen woorden uitleggen wat onder (materieel en immaterieel) erfgoed wordt verstaan en welke erfgoedaanbieders er zijn in relatie tot onderwijs en samenleving;
- Kan op basis van literatuurstudie een eigen definitie van erfgoed en erfgoededucatie formuleren en aan de hand van argumenten onderbouwen.
- Kan in eigen woorden uitleggen hoe je zowel vanuit verschillende disciplines (geschiedenis, aardrijkskunde en levensbeschouwing) als vakoverstijgend naar erfgoed kunt kijken;
- Kan zelfstandig betekenis en waarde(ring) van erfgoed bepalen aan de hand van zowel bronnenstudie als veldwerk;
- Is in staat om erfgoed te gebruiken als casus in een ontwerp voor omgevingsonderwijs met een toekomstgerichte vraag, door gebruik te maken van (vakmatige) concepten en kennis, onderzoekend leren en het stimuleren van betrokkenheid;

Variant: Toekomstgericht onderwijs bij maatschappijleer en economie door kritisch en creatief te leren denken over gemeenschappelijke thema's

De student…

- Is in staat om op basis van kennis over hogere denkvaardigheden en aan de hand van denktechnieken informatie, redeneringen en argumentaties in verschillende soorten bronnen kritisch te analyseren;
- Kan vanuit verschillende disciplines (economie en maatschappijleer) toekomstrelevante vraagstukken analyseren en becommentariëren;
- Is in staat om de rol van taal (vakconcepten, vaktaal in redeneringen en opdrachten te doorzien)
- Kan verschillende werkvormen/opdrachten ontwerpen waarbij leerlingen hogere denkvaardigheden (op kleine schaal) kunnen oefenen, rekening houdend met de rol van (vak)taal;
- Kan een oordeel vellen en onderbouwen over de werkzaamheid en wenselijkheid van sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen en technologieën.

Leeruitkomst Introductie in toekomstgericht onderwijs (5 EC)
Analyseren en evalueren van de achtergronden van kennis-, vaardigheden -en houdingsaspecten van toekomstgericht onderwijs, zowel op het niveau van doelstellingen als lespraktijk van het eigen en aanverwante schoolvak(ken), gebruik makend van relevante vakdidactische bronnen, ten behoeve van de leerling/student in het gammaonderwijs.
Leeruitkomst Toekomstgericht onderwijs bij aardrijkskunde, geschiedenis en levensbeschouwing over het thema erfgoed (10 EC)
Analyseren, ontwerpen en evalueren van vakoverstijgend omgevingsonderwijs rondom het thema 'erfgoed' met een toekomstdimensie, aan de hand van zowel bronnenstudie als veldwerk; gebruik te

makend van (vakmatige) concepten en kennis, onderzoekend leren en het stimuleren van betrokkenheid, ten behoeve van de leerling/student in het gammaonderwijs.
Leeruitkomst Toekomstgericht onderwijs bij maatschappijleer en economie door kritisch en creatief te leren denken over gemeenschappelijke thema's (10 EC)
Analyseren, ontwerpen en evalueren van toekomstrelevant vakoverstijgend onderwijs rondom het thema 'techniek', gebruik makend van kennis over hogere denkvaardigheden, kritisch denken, waardenonderwijs en taalgericht vakonderwijs aan de hand van de studie van verschillende soorten bronnen kritisch te analyseren, ten behoeve van de leerling/student in het gammaonderwijs.

Relatie met Kennisbasis:

Uit de generieke kennisbasis:

2. Didactiek en leren, en dan met name de volgende domeinen:
2.2 Leerdoelen en Instructiemodellen
2.3 Vormgeving van leerprocessen
2.4 Selectie en ontwerp van leermiddelen

9. Diversiteit en onderwijs
9.2 Burgerschapsvorming

De verdere relatie is afhankelijk van de eigen vakspecifieke en/ of vakspecifieke kennisbasis voor de betreffende schoolvakken.

Werkwijze en organisatie

Deze verschilt per varianten, en wordt aan het begin van de cursus medegedeeld

Literatuur en leermiddelen

- Béneker, T. (red.) (2018) Toekomstgericht onderwijs in de maatschappijvakken.
- Per onderdeel specifieke literatuur, wordt aan het begin van de colleges volledig gecommuniceerd, maar in ieder geval:
- (ECO/ML) Verbeek, P.-P. (2014). Op de vleugels van Icarus. Hoe politiek en moraal met elkaar meebewegen. Rotterdam: Lemniscaat.

Toetsing

Beroepsproduct

Verdiepingsmodule - Vakdidactiek Nederlands NT2

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Verdiepingsmodule Vakdidactiek Nederlands NT2
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	420/15
Studiejaar + periode	Studiejaar 3, periode 4
Ingangseisen	De module 'NT2. De eerste opvang' (2 EC's).
Aanwezigheidsplicht	We gaan uit van 100% aanwezigheid. Wanneer er sprake is van afwezigheid door overmacht, zoeken we naar vervangende leertaken.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

De verdiepingsmodule Nederlands als tweede taal beslaat de laatste periode van de hoofdfase van de lerarenopleiding Nederlands en sluit aan bij wat studenten in de voorafgaande tijd hebben geleerd over taalverwerving en taalonderwijs. De module bereidt voor op een mogelijke LIO-stage in een Internationale Schakelklas of een andere NT2-opleiding.

Doelen en inhoud

NT2-bekwaamheid van docenten is nodig. Niet alleen binnen de Internationale Schakelklas (ISK) of Eerste Opvang Anderstaligen (EOA), maar ook bij het reguliere onderwijs is er (steeds meer) vraag naar NT2-deskundigheid. We zien namelijk dat leerlingen die vanuit de ISK/ EOA het reguliere onderwijs instromen, nog midden in hun tweedetaalverwervingsproces zitten. In de ISK is een basis gelegd voor het Nederlands en binnen het regulier onderwijs kan én moet hun Nederlandse taalvaardigheid zich verder ontwikkelen; de leerling moet zich namelijk ook de inhoud van veel vakken eigen maken.

De module maakt gebruik van het ***Competentieprofiel Docent NT2*** als leidraad voor jouw persoonlijk en professionele ontwikkeling. In deze module verwerf je (meer) theoretische vakkennis rondom NT2. Daarnaast ontwikkel je je in het lesgeven aan NT2-leerders.

Deze module sluit aan bij wat jullie in de voorafgaande tijd hebben geleerd over taalverwerving en taalonderwijs. De module bereidt voor op een mogelijke LIO-stage in een Internationale Schakelklas of een andere stage binnen het NT2-onderwijs.

Leeruitkomsten

- De student demonstreert 'startbekwaam' te zijn voor het verzorgen van online onderwijs in taalvaardigheid in het Nederlands aan jongeren en volwassenen voor wie het Nederlands een tweede taal is.
- De student demonstreert ten overstaan van terzake kundige vakgenoten beheersing op het niveau van een startbekwame docent van de competenties als 'taalgebruiker', 'taalbeschouwer', 'vaststeller van de beginsituatie' en 'begeleider van het online leerproces' zoals die zijn beschreven in het Competentieprofiel van de docent NT2* van jongeren en volwassenen voor wie het Nederlands een tweede taal is.

https://bvnt2.org/app/uploads/2019/04/Competentieprofiel_maart_2019.pdf

Inhoud

In deze module komen de volgende vakinhoudelijke en vakdidactische thema's aan de orde:

1. Taalbeschouwing ten behoeve van het onderwijs NT2
2. Het vaststellen van de beginsituatie van NT2-leerders
3. Het begeleiden van het leerproces van NT2-leerders
4. Daarnaast komen algemenere onderwijskundige competenties aan de orde voor zover die specifiek zijn voor het onderwijs aan NT2-leerders.

Relatie met Kennisbasis

Dit vak draagt bij aan de verwerving van:
Domein 1 Vakdidactiek
1.1 Professionele context
1.2 Taalontwikkelend lesgeven
1.3 Taal en zorg
Domein 2 Taalvaardigheid
2.1 Leesvaardigheid
2.2 Schrijfvaardigheid
2.3 Luister- en kijkvaardigheid
2.4 Mondelinge taalvaardigheid en presenteren
2.5 Documenteren
Domein 3 Taalbeschouwing
3.1 Taal en communicatie
3.2 Taalsysteem
3.3 Taalverwerving
3.4 Talen en taalgemeenschap

Werkwijze en organisatie

Deze module bestaat uit twee onderdelen:
Gedurende acht weken volg je *onderwijs* bij FLOT. De lesdag begint met een bijeenkomst onder leiding van een docent. Daarna ga je aan de slag met de in de bijeenkomst uitgereikte opdracht(en).

In dezelfde acht weken ben je actief op een NT2-onderwijsinstelling (*werkplekleren*). Dit werkplekleren is op een ISK of een onderwijsinstelling die NT2-onderwijs verzorgt aan volwassenen. Samen met een medestudent word je gekoppeld aan één bekwame, gecertificeerde docent NT2. In overleg met de docent voer je een aantal opdrachten uit die je vanuit de opleiding krijgt opgedragen. De opdrachten zijn afgestemd op de praktijk van je werkplek en zijn gerelateerd aan de onderdelen van het portfolio 'Competent NT2-docent' van de BVNT2.

Literatuur en leermiddelen

Bart Bossers, Folkert Kuiken & Anne Vermeer (red.) (2015). **Handboek Nederlands als tweede taal in het volwassenenonderwijs.** Bussum, Coutinho
Het handboek wordt tijdens de module aangevuld met door de opleiders en door de studenten aan te leveren vakliteratuur.

Toetsing

Tijdens de module verzamel je de resultaten van de opdrachten in een portfolio. Dat portfolio is gebaseerd op het portfolio 'Competent NT2-docent' van de BVNT2 en bestaat uit twee delen: een 'ontwikkelportfolio' en een 'showcase'. De beoordeling vindt plaats op grond van de inhoud van de showcase. In de showcase zijn in elk geval opgenomen:

- Reflecties op basis van een logboek dat tijdens de module wordt bijgehouden door de student (logboeken).
- De uitwerkingen van de opdrachten die tijdens de lesdagen worden uitgevoerd.
- De complete uitwerkingen van de assessments 1, 2 en 3.

Afstudeerfase

Professioneel Handelen Afstudeerfase

Algemeen

Naam onderwijseenheid:	Professioneel Handelen Afstudeerfase
Engelse vertaling:	Professional Skills
EC:	25 EC
Studiejaar + periode:	Afstudeerfase VT: Periode 1 t/m 4 (1-2 dagen per week)

Leeruitkomsten Afstudeerfase

Gedurende de opleiding krijg je steeds meer verantwoordelijkheid als leraar in de school en in deze fase toon je dat je zelfstandig kunt lesgeven en functioneren binnen een school. De beroepstaken voor professioneel handelen worden hierbij steeds complexer. In deze afstudeerfase werkt je op school aan een drietal onderdelen die je in samenhang met elkaar kunt zien: PH, OPH en VDO.
Voor Professioneel Handelen werk je aan:

LUK 1
De student ontwerpt een onderwijsleertraject voor leerlingen in het tweedegraads gebied, voert deze uit, reflecteert, evalueert en rapporteert over het leerproces en leeropbrengsten van het onderwijsleertraject, waarin de leerling actief leergedrag laat zien, er rekening wordt gehouden met verschillen in eerbehoeften van leerlingen en actuele en betrouwbare bronnen worden ingezet voor het uitdiepen van een vakmatig thema.

LUK 2
De student creëert een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen en levert hiermee een bijdrage aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. De student verantwoordt en legt uit zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen en dat zijn onderwijs in pedagogische zin van deze tijd blijft.

LUK 3
De student communiceert als een startbekwame leraar op een constructieve manier, die bijdraagt aan een doelgerichte werkrelatie, met erkenning van verschillende opvattingen en overtuigingen en andere culturele achtergronden van collega's, leerlingen, ouders en vertegenwoordigers van instellingen buiten de school.

LUK 4
De student laat zien te beschikken over een kritische-reflectieve en onderzoekende houding ten aanzien van het eigen onderwijspedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk handelen als professional in verschillende leersituaties in de beroepscontext onderbouwd vanuit verschillende (theoretische) bronnen. In een zelfbeoordeling betrekt de student de feedback van anderen en analyseert op systematische, navolgbare en resultaatgerichte wijze zijn praktijksituatie.

NB. De student communiceert schriftelijk in helder en correct Nederlands op niveau 4F als docent in het tweedegraads gebied.

Toetsing

Leerwegonafhankelijke toets
De student maakt een portfolio met daarin bewijslast om de leeruitkomsten aan te tonen.
Op basis van het portfolio wordt een eindgesprek georganiseerd tussen student, instituutsopleider (IO), werkplekbegeleider (WPB) en/of schoolopleider (SO). De werkplekbegeleider/schoolopleider heeft een adviserende rol bij de beoordeling. De instituutsopleider is examinator en beoordeelt. De eindbeoordeling

vindt plaats op grond van de lesbezoeken (of video's), de tussenevaluatie, het stageportfolio en het eindgesprek.

Onderwijsaanbod

De student wordt begeleid door de werkplekbegeleider (en schoolopleider) op de school. Samen met de school wordt gekeken welke activiteiten de student gaat ondernemen. De leeruitkomsten en het ontwikkelplan dat de student zelf maakt zijn hierin leidend.

Opleidingsscholen en aanvullende informatie

Veel studenten starten het werkplekleren op een opleidingsschool. Op opleidingsscholen vormen alle studenten samen een leergroep, die onder leiding van een daartoe opgeleide opleider in de school, samen leren en werken aan een voor hen en de school kenmerkende en betekenisvolle leersituatie. Studenten volgen een geheel geïntegreerd programma. De student wordt opgenomen in het team en in de cultuur van het onderwijs op die school. Er is veel ruimte voor co-creatie, ook samen leren met zittende leraren. . Op academische opleidingsscholen doen de studenten daarnaast onderzoek in het kader van een schoolontwikkelingsvraag.

Voor meer informatie over het werkplekleren en de stages kun je hier terecht:
https://connect.fontys.nl/instituten/flot/Stage/Paginas/Home.aspx

Vakdidactisch Ontwerpen

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactisch ontwerpen
Engelse vertaling	Didactic design
SBU (Studiebelastinguren)/ ECTS	14 of 15 (afhankelijk van opleiding)
Studiejaar + periode	Jaar 4, periode 1-4
Ingangseisen	Zie artikel 17 lid 3 in het OER
Aanwezigheidsplicht	nvt

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Vakdidactisch ontwerpen vormt de afronding van de inhoud van het vakdidactische programma binnen de lerarenopleiding.

Doelen en inhoud

Leeruitkomsten

1. De student beargumenteert de keuze van zijn vakdidactisch vraagstuk om het vakinhoudelijk leren van lerenden te bevorderen en maakt hierbij gebruik van een variatie van input van betrokkenen uit de eigen onderwijspraktijk en (inter)nationale vakdidactische theorieën en methodieken.

2. De student geeft het doorlopen ontwerpproces weer waarin prototypen zijn ontworpen, uitgeprobeerd en geëvalueerd gericht op zijn gekozen vakdidactisch vraagstuk. Hij beschouwt gemaakte keuzes kritisch, verzamelt feedback van betrokkenen binnen en buiten de eigen onderwijspraktijk en maakt gebruik van (inter)nationale vakdidactische theorieën en methodieken. Het proces en de opgedane inzichten zijn inzichtelijk en op een systematische manier navolgbaar gemaakt voor derden.

3. De student beschrijft wat het ontwerpproces en daarmee opgedane inzichten betekenen voor de visie op zijn vakdidactisch handelen.

Inhoud

Het *vakdidactisch vraagstuk* dient relevant te zijn voor het vakinhoudelijk leren van leerlingen. Het vraagstuk kan gaan over het leren van (aspecten) binnen het afzonderlijke schoolvak of vakgebied. Het kan ook gaan over een vakoverstijgend maatschappelijk vraagstuk, waar het schoolvak deel van uitmaakt.

Relatie met Kennisbasis

De leeruitkomsten en inhoud van de onderwijseenheid zijn gerelateerd aan:

a*) Bekwaamheidseisen zoals verankerd in de Wet BIO*
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/bekwaamheidseisen-leraren
b) *FLOT Visie op praktijkonderzoek*
c) *NLQF niveau 6* https://www.nlqf.nl/nlqf-niveaus
d) Kennisbases tweedegraads lerarenopleidingen https://10voordeleraar.nl/publicaties

Werkwijze en organisatie

Tijdens de afstudeerfase neemt de student deel aan een PLG (leergemeenschap) en wordt begeleid door een procesbegeleider.

Literatuur en leermiddelen

De student dient zelfstandig passend bij het gekozen vraagstuk literatuur te zoeken en verwerken.

Toetsing

De eindbeoordeling van de gehele onderwijseenheid zal plaatsvinden op basis van een portfolio-assessment.
Het portfolio bestaat uit een verantwoording. Hierin worden de leeruitkomsten aangetoond. Daarnaast wordt het portfolio aangevuld met bewijzen ter ondersteuning van de aan te tonen leeruitkomsten.
De beoordeling kent twee fasen:
1. Ontvankelijkheidtoetsing door de beoordelaars.
2. De inhoudelijke beoordeling door de beoordelaars.

Algemene Professionele Vorming 14: Onderwijspedagogisch handelen

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Algemene Professionele Vorming 14: Onderwijspedagogisch handelen
Engelse vertaling:	General Professional Training 14
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	420 SBU / 15 EC's
Studiejaar + periode	Jaar 4, periode 1-4
Ingangseisen	Zie artikel 17 lid 3 in het OER
Aanwezigheidsplicht	n.v.t.

Plaats van de onderwijseenheid in het onderwijsprogramma

Onderwijspedagogisch handelen vormt de afronding van het programma van Algemene Professionele Vorming (APV) in het curriculum.

Doelen en inhoud

Leeruitkomsten

1. De student beargumenteert de keuze van zijn onderwijspedagogisch vraagstuk gericht op het afstemmen op de behoeften van lerenden en maakt hierbij gebruik van een variatie van input van betrokkenen uit de eigen onderwijspraktijk en (inter)nationale onderwijspedagogische theorieën en methodieken.

2. De student geeft het proces weer waarin interventies zijn ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd om zijn pedagogisch handelen door te ontwikkelen gericht op zijn gekozen onderwijspedagogisch vraagstuk. Hij beschouwt gemaakte keuzes kritisch, verzamelt informatie en feedback van betrokkenen binnen en buiten de eigen onderwijspraktijk en maakt gebruik van (inter)nationale onderwijspedagogische theorieën en methodieken. Het proces en de opgedane inzichten zijn inzichtelijk en op een systematische manier navolgbaar gemaakt voor derden.
3. De student beschrijft wat de interventies en daarmee opgedane inzichten betekenen voor de visie op zijn onderwijspedagogisch handelen.

Inhoud

Het gekozen *onderwijspedagogisch* vraagstuk dient relevant te zijn voor de ontwikkeling van het onderwijspedagogisch handelen van de student en gericht op het afstemmen op de behoeften van de lerenden. Het onderwerp betreft een vraag uit de eigen praktijk, iets wat haar/hem bezighoudt, iets waar het schuurt, iets wat hem raakt.

Relatie met Kennisbasis

De leeruitkomsten en inhoud van de onderwijseenheid zijn gerelateerd aan:

a*) Bekwaamheidseisen zoals verankerd in de Wet BIO*
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/bekwaamheidseisen-leraren
b) *FLOT Visie op praktijkonderzoek*
c) *NLQF niveau 6* https://www.nlqf.nl/nlqf-niveaus
d) Kennisbases tweedegraads lerarenopleidingen https://10voordeleraar.nl/publicaties

Werkwijze en organisatie

Tijdens de afstudeerfase neemt de student deel aan een PLG (leergemeenschap) en wordt begeleid door een procesbegeleider.

Literatuur en leermiddelen

De student dient zelfstandig passend bij het gekozen vraagstuk literatuur te zoeken en verwerken.

Toetsing

De eindbeoordeling van de gehele onderwijseenheid zal plaatsvinden op basis van een portfolio-assessment.
Het portfolio bestaat uit een verantwoording. Hierin worden de leeruitkomsten aangetoond. Daarnaast wordt het portfolio aangevuld met bewijzen ter ondersteuning van de aan te tonen leeruitkomsten.
De beoordeling kent twee fasen:
1. Ontvankelijkheidtoetsing door de beoordelaars.
2. De inhoudelijke beoordeling door de beoordelaars.